

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Homiliae Adm. Illvstris Ac R.dissimi Domini D. Fr.
Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ
Episcopi Barbastrensis & Albarrazini Ord. FF.
Prædicatorum**

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, Anno M.DC.XLIX.

Homilia V. De SS. Sacramento in quantum rationem habet sacrificij & in
illa agitur de Missa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53084](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53084)

facta vita est, & hæc digne communicanti communicata, virtutem hæbet & efficaciam, illi dandi proprietates, conditiones vitamque Dei, quantum cum illis ad æternæ vniuersæ gaudia perueniat,

vbi Deus in omnia sæcula eam in gloria electis suis communicat, ad quam nos petebat Dominus noster Iesus Christus Amen.

HOMILIA V.

DE SS. SACRAMENTO,

IN QUANTVM RATIONEM HABET SACRIFICII
ET IN ILLA AGITVR DE MISSA.

Hic est panis qui de celo descendit. Ioan. 6.

D

Thom. Catholice Theologiae Doctor duo declarat in SS. Sacramento, quibus redditur excellens, & eiusdem patet magnitudo beneficii quo nos Deus dignatus est in æternæ necessitatis nostræ remedium. Hæc nos urgebat necessitas, vt nobis concederet, nosque conseruaret in vita spirituali gratiæ, per quam Deus nos propria vitæ efficit participes: & quemadmodum cibus corporalis vitam sustentat corporalem: vt in spirituali cibum haberemus quo nutremur, seipsum nobis sub specie alimenti exhibuit in hoc diuino Sacramento: & secundum hanc rationem (inquit D. Thom.) est & vocatur Sacramentum, sub cuius speciebus Christus vitam communicat quam à Patre accepit, vitam scilicet Dei: quatenus nos in ipso eandem haberemus, & alimentum illi conformem, quo in hac vita quam nobis committat, sustentemur. Sicut *me misit vivens Pater, & ego vivo propter Patrem: & qui manducat me vivit propter me.* Similiter Deo tenebamur solvere propter grande debitum, & integram rependere satisfactionem gratitudinis beneficiorum quibus nos quotidie superabundanter cumulatur. Et quantum verum sit Christum pro nobis integre satisfacisse se Deo Patri offerendo pro cunctis hominibus us velut caput Ecclesiæ, quo perfectissime pro eo satisfecit quod illi peccatum abstuleramus: nihilominus necessitas exigebat, vt quisque haberet quo illi satisfaceret pro eo quod

peccatis personalibus, quantum est ex parte sua, Deo quotidie detrahit, summam æquivalentem quam Deo solueret & in gratitudinis offerret: pignus: ad hoc inquit D. Tho. nobis diuinitus hoc concessit Sacramentum, in quantum rationem continet sacrificii, quatenus pro singulis oblati, Deo pro hoc possent debito satisfacere illumque recognoscere vt auctorem diuinum & naturalem bonorum omnium quæ illis largitur, hoc sacrificio protestati, quod eum vt talem cognoscant & reuerantur: *Idem Christus pro nobis quotidie immolatur, vt qui semel moriendo mortem demerit, quotidie residua delictorum per hæc Sacramenta relaxet.*

Quod confirmat argumento D. Ambr. dicens nobis fuisse admodum conueniens vt sacrificium illud toties repetere quod Christus Dominus in passione morteque sua Patri dedicauit in nostrorum solutionem debitum illi perfecte satisfecit: & cum in SS. Sacramento Passionis eius memoria renouetur: *Hæc quotiescumque fueritis, in mei memoriam facitis: ideo Christus in illo nobis reliquit rationem sacrificii ad hanc peragendam satisfactionem: Sicut quod ubique offerunt, unum est corpus, ita & unum est sacrificium. Christus semel in Cruce hostiam pro omnibus obtulit, ipsam offerunt & nunc: sed quod nos agimus recordatio est sacrificii illius, nec causa sua infirmitatis repetitur, sed nostra, quæ quotidie peccamus. Est diuinum hoc Sacramentum memoriale quoddam in quo idem illud reiteramus quod Christus nobis gratia in Passione sua precepit, secundum effectum qui communicatur fideiibus*

D. Tho.

II.
Quæ ex
D. Ambr.
confirma-
tur.

Lnc. 22, 19

fidelibus pro quibus in ipsa sese obtulit: & cum quotidie horum fructuum sumamus participes, idcirco necessarium fuit sacrificium haberemus quotidianum, quo ad nos fructus illi dimanarent: unde nobis daturus est in ratione sacrificij, ut oblatio in ipso Patri aeterno eo ipso quod Christus Iesus in cruento sacrificio de seipso obtulit, eius fructus percipiamus in hoc incremento SS. Sacramenti, quod quotidie in Missa offerimus, in qua finem hoc fuisse credimus institutum: ut enim mox dicendum: Missa non est aliud quam quaedam representatio illis sacrificij, quod Christus obtulit in Cruce: & cum in ipsa consecraretur corpus & sanguis Christi, etiam in Missa idem nos offerimus, quasi Christus pro nobis obtulit, scilicet seipsum, quo pro nobis omnibus satisfecit debitis, nobis etiam relicto quo pro quotidianis satisfaciamus. Et cum illa satisfactio pro omnibus illa ista plenitudine & continuatione fieri non posset sacrificio quod ipse Deo erat inferius, & Deus in propria non posset natura sacrificari: necesse fuit ut hoc perficeret in natura quae conditiones has omnes complecteretur, qualis erat natura humana ad quam de caelo descendit, ipsamque diuino suo Verbo personaliter univit.

Deut. 18. 15.

In eum finem factum Christus se missum de caelis à Patre seque illum esse, de quo Moyses fuerat locutus: *Prophetam de gente & de fratribus tuis, sicut me suscipiabis tibi Dominus Deus tuus* Iudaeis in memoriam reducens quod eo modo Deus Moysen populo suo miserat, ut eius subveniret necessitatibus, ita similiter eum Pater suus miserat, ut dignioribus multo prerogatiuis quam Moyses illis in suis quas patiebantur auxiliaretur. Et licet Iudaei ad huius confirmationem aliud postulerent signum ita rationem ut illud quo Deus illis per Moysen Manna concessit ut sicut illos hoc tot annis in deserto conservavit incolumes, ita similiter eodem effectu & ipsos sustentaret: *Quod ergo in facie signum ut videamus & credamus? Patres nostri manducaverunt Manna in deserto, sicut se ipsum est: Panem de caelo dedit eis manducare.* Quasi Christo objicerent: Moyses saltem dedit nobis verum signum quod Propheta esset missus à Deo ad populi sui liberationem: quandoquidem ad eius confirmationem patribus nostris per deserti peregrinantibus Manna ministraret, panem de caelo descendentem, quo populo declararet, quandoquidem per Moysen illos quadraginta annis aluisset in solitudine, eo ipso pos-

sent confidete graviore illos premente necessitate, Deum illis auxiliaturum: ac prorsus in testimonium eius quod ipse venisset ut dicitur Moyses à Deo missus, aliquid ipsi exhiberet signum non minoris virtutis quam illud, quod forte tanta polleret efficacia, ut illos tanto polleret sustentare tempore, quanto & illud. Declaravit enim eis Christus panem illum, quem Deus antiquis tribuerat patribus illa nequaquam virtute qua SS. Sacramenti panis quem plebs detur erat & de quo disputabatur, quod ille non vere descenderat de caelo, esset haec & non illi qui tantum de media regione aeni descenderat, ubi ex virtute caeli Deus illum efflorat.

Vocant autem panis de caelo: non quod inde descendisset, sed ea phrasi qua dicimus nos esse de caelo, quia per aera volitant, & quod ab alto decidit, de caelo cadere: Christus etenim solus realiter veroque de caelo descendit, sine qua secundum naturam diuinam filius est Patri caelestis, sine qua secundum naturam humanam formatus fuit in utero purissime Virginis Mariae virtute Spiritus S. & cum Christus sub speciebus panis huius lateat, idcirco dicitur panis de caelo. *Hic est panis qui de caelo descendit.* In quo illis exposuit excellentiam huius multo praestantioris quam alietius nempe Meyli: si quisque propter panem per Moysen à Deo missum confiderint: certoque cognouerint quod ipse de suis posset eripere necessitatibus, quia in illo thesaurum possiderent, utique in hoc quem Christus illis exhibet, virtus est infinite potentior: quandoquidem patribus antiquis illud Manna non concesserat quo semper viverent quasi immortales, cum licet isto pasci motui sua, etiam autem qui diuini hunc panem manducant, Deo vitam communiqueet aeternam: *Non sicut manducaverunt patres vestri manna, & mortui sunt: qui manducant hunc panem vivunt in aeternum.* De-

Ioan. 6. 50.

facere Deoque offerret in debitorum eum gratiam solutorem: porro in pane caelesti Christum Dominum offerimus Patri aeterno in nostrorum scelorum satisfactionem: eodem sicut descendens de caelo & mortuus in natura humana quantum prout pro illis cumulatione satisfecit: ita similiter diu nos ipsi eundem offerimus, qui descendit de caelo, & mortuus se pro nobis obtulit aeterno Patri, diuinum in illo habemus sacrificium, quod illi consecramus in satisfactionem pro culpis nostris quotidianis. Virgo Dei genitrix caelorum Regina hoc ca-

III.
Quid sit
Missa.

IV.
Eucharistia signum
maius
quam
Manna.

lesse nobis preparauit sacrificium, quando puer illum viscerum suorum sanguinem admistravit, quem spiritus S. dissoluit in formatione nature humane, quam in mundissimo eius vtero personæ Divini Verbi uniuert: & cum hoc illa prepaauerit: nemo indubie, quam ipsa conuenientius nobis debita largiri poterit dispositionem gratiæ quæ de illo loquamur, obtineat: à Deo ipsa pro nobis intercedente, quam eum Angelo pat. est. vt salutemus. *Ana Maria.*

§. 1. *Ingressu Christum in templum quinduo antequam immolaretur, ex eo cuncta eiecit animalia sacrificijs destinata: quo significabat se sacrificio suo cunctis antiquis finem imponere sacrificijs.*

dere debet Princeps primogenitus Regisque heres nisi ad palatium domini patris? Templum pete Saluator noster, vt domum & æterni Patris sui palatium: vbi in confirmationem quod esset verus filius Dei, quem in SS. Sacramento veneramus, erat sacrificandus: & tanquam dominus illam ingressus omnia recognosceit & circumspicit. *Et circumspexit omnibus*, inquit D. Marc. Oculos coniecit in animalia eò adducta in sacrificium: vt autem declararet vetera sacrificia finem per hoc acceptura, quod ipse extra Hierusalem erat oblaturus, & per hoc pariter, quod de ipso in templo sub missa erat consecrandum, eam ob causam templo cuncta extirpat animalia, quod cunctis innotesceret sui sacrificij institutione omnia hæc finienda: ratio namque sua debet, vt lucescente veritate, figura terminaretur.

Expendit Dn. Paul. tria fuisse propria cunctis sacrificijs in ordine ad Deum: legem, Sacerdotes & Trias sunt sacrificia. Nulla vnquam extitit gens adeo barbarior, quæ non intelligeret, esse Deum aliquem, cui deus acceptum referatur omne bonum, & qui vt auctibus eorum quo nullus fuit cognitus excellentior, honorari debet & coli eius venerationem semper celebrant in dignitatis illius supremæ protestationem: quia semper cognouerunt se esse dependentes, vt bonum illud obtinerent, quod vt tale ab ipsis obsecrarent: vt eui talis Deo debitus honor prestaretur, vtque ab omnibus generali veneratione coleretur leges condiderunt, quibus exponeretur quo cultu ac veneratione Deum honorarent: quatenus his opera sua conformando in omnibus ijs illum iuxta debiti sui vinculum venerarent. Et cum quisque per se huius Dei non posset vacare cultui ac honori, quia impossibile erat vt omnes sese huic cultui impenderent, ob varias officiorum & operum occupationes quibus detinebantur, vt suis prospicerent necessitatibus & alimento ad vitam opportuno: ideoque quosdam elegerunt vt dedicati essent & quasi consecrati: quatenus Dei huius honori ac venerationi se tantum impenderent, quales fuisse dicimus Sacerdotes, per quorum opera & actiones vniversus populus illum honoraret. Recognitio autem obligationum, quibus illi tenebantur, ex beneficijs Deo cumulante donis quæ ob illo se recepisse fatebantur debitor, eorum animos ad perpetuam cogebat gratiæ & venerationem: vtque in signum eius velut in retributionem, & partem solutionis eorum particularia illi munera & oblationes offerrent: in eum fide diuersa instituerunt sacrificia in quibus in recognitionem

Marc. 11. 11.

II.

III.

Si rationem inquiramus cui Christus recta ad templum recederit ipso pridie sacrificij, quando glorioso adeo triumpho, congratulatione & multitudine conuolente illum cives Hierusalem introduxerunt, ipsa scilicet dominica Palmatum: multas nobis proponit D. Th. quarum hæc vna sit: quia cum Christus Dominus noster immolandus esset in sacrificio non creuto aut ignominioso, sed inuento & glorioso in eadem domo sua, nempe templo, in SS. sacrificio Missæ celebrando in Ecclesia, idcirco priusquam aduenit creutum Crucis sacrificium foris extra templum perficiendum ostendit, dñi ad illud pergit, quod vt verus & legitimus, filius Dei in templo, velut in domo propria offerendus esset: in vero illo sacrificio per ageudo in SS. Sacramento glorioso triumpho summaq; veneratione in Ecclesia, in Missa dedicato. Et cum templum futurus esset veri huius sacrificij locus, cuius figuram tulerunt omnia illa quæ in lege veteri de animalibus offerebantur: ea de causa priusquam sacrificetur in illo sacrificio quod de seipso obtulit Deo Patri in ara Crucis, ad templum festinat: quia licet in illo sacrificio & extra templum mortuus sit tanquam homo, in illo tamen quod de ipso erat in templo consecrandum se declarare voluit legitimum verumque Dei filium: etenim locus Deo propius, palatium eius ac domus, est templum: atque idcirco (vt ait Doctor Angelicus) quando ingreditur immolandus, primo recta tendit ad templum. Quo namque ten-

In cap. 11. Marc. 11. 11. Cur Christus ad templum perrexit ante pascha Iam.

mionem huius obligationis Deo partem eius quod ab illo receperant obtulerunt: quoniam obrem ut conueniens & obligatorum iudicarent illi sacrificia ex illis litare bonis que censuerunt illi fore gratiora.

IV. Hoc obseruatum legitur a Romanis, Graecis & Iudeis, vnicuique ab omnibus nationibus & iudicatum seruatumque hanc fuisse consuetudinem. Acta Apostolorum nobis referunt Ephesi templum dedicatum fuisse Dianae, quam ex praescriptis particularibus eius legibus venerabatur, dona illi & sacrificia dedicantes, cuius cultui ac venerationi quidam erant consecrati Sacerdotes. Advenit Christus Dominus noster, & novam aedificat Rempublicam nempe Ecclesiam, *Aedificans Hierusalem Dominus, dispersiones Israel congregabit.* Extruxit illam viuentem & congregans filios Israel dispersos ac diuisos: hoc enim significat Ecclesia, congregatio & vnicuique fidelium. *Ipse aedificauit ciuitatem meam.* Ipse Dominus per se hanc aedificauit ciuitatem Hierusalem, Ecclesiam, ut in ipsa verus Deus adoraretur lumine fidei cognitus, cuius fundamentales lapides posuit SS. Apostolos, Episcopos & Sacerdotes: quia in ipsis, velut super lapides firmos ac solidos aedificium hoc voluit extollere praestantissimum. Magna profecto Rempublica adeo nobilis ut caelum appelleret, quia sicut caelum, in parte est superior mundi, & in loco stat eminentiori ut significat eminentem dignitatem, qua haec Rempublica ceteris eminebat, idcirco frequenter illam nuncupauit. *Regnum caelorum.*

Quia vero Rempublica ita recenter instituta, & super excellens nouis indiget & praestantioribus legibus, ideo Redemptor noster illas condidit adeo praestantes, ut omnes illae pertineant ad fidem diuinaeque Sacramenta: *Omnes baptizate eos in nomine Patris & filij, & Spiritus S.* Leges haec fidem tangunt mysterij SS. Trinitatis & Baptismi, per quem velut per portam vult ut omnes eius fideles hanc Rempublicam ingrediantur.

Ioan. 3. 5. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S. non potest introire in regnum Dei.* O vere diuinae leges: licet enim populi veteris testamenti instituta fuerint adeo praeciosa ut ipse Deo condita, eiusque manu in mysticis illis Moyse tabulis conscripta: nihilominus si nouis hisce conferantur de illis dicit: *Dedit eis praecepta non bona:* tanta etenim est harum excellentia & perfectio: ut nulla ad eius possint attingere perfectionem: licet sint maxime praestantes, quales esse possunt ab ipso Deo constitutae.

Illis earumque obseruatione praecipit ut fideles veram exhibeant protestationem ac venerationem vero Deo, quia per ipsas altissima de ipso percipitur cognitio, ex qua ad eminentiorem tenemur venerationem: cumque suprema sit ea cognitio quam nos fideles de Deo habemus: non dubie sequitur eligendos viros perfectione spectabiliores cultui eius ac venerationi dedicatos. Tales fuerunt Apostoli vitae meritis adeo insignes, ut eorum minima perfectio, si minimum quid esse possit in sanctitate Apostolorum, excusetur: maximam veterum Prophetarum perfectionem *Fundamentum eius in montibus sanctis:* vbi ad litteram ut habet D. Aug. loquitur Vates Regius de Apostolis quibus successores assignauit Episcopos & Sacerdotes. *Quos posuit Episcopos veteris Ecclesiae Dei:* tanta potestate fulgebant, ut miribus suis aperiant claudantque caelum, animas lenient, remittantque scelera: *Quorum remissionem peccata, remittuntur eis:* quia potestate veteres non pollebant Sacerdotes. *Sacerdotes eius iudicium saluari,* velut vestiti salute spirituali esse debebant omnes illi virtute circumamicti eam alijs communicaturi. Cum ergo leges sint adeo praestantes, Sacerdotes tanta potestate insignes, procul dubio statuendum erat: sacrificium omnium dignissimum.

Omnia sacrificia legis veteris ex animalibus constabant, quorum immolatione Deum venerabantur ut auctorem bonorum quibus gaudebant, & bene quidem: si namque praecipua bona, quibus Deus primario Patres antiquos cumulabat, quaeque illis promittebat fuerint terrena: si *volueritis, & auferetis me bona terra comedite:* Vnde ideo sacrificabant illi tantum animalia velut Notum fructus terrae. Porro oblationem a Christo nobis relictuam, quam Deo in Ecclesia sua postea immolamus conlocare, conuenire oportebat dignitate bonorum, quibus nos in illa aetate dignatus fuerat. Contulit nobis non bona tantum terrae, sed caeli immo & optimum quod in caelo erat, filium suum vnigenitum: *Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum vnigenitum daret:* cum bona ignota nobis a Deo concessa infinita dignitate superent ea quibus Patres veteris testamenti contenti fuerant, ratio exigebat, ut munera & oblationes quas in gratitudinis pignus illi dedicarem in sacrificium immolarem vincerent illa, quae ipsi in suis consecrarent: nec esse conueniebat fructus terrenos sed caelestes, nec ipso Deo filio eius vnigenito inferiores, quem nobis tradidit, & in

quem finem descendit de celo: & hoc ipse Christus expressit locutus de V. Sacramento, significans se nobis illud erogare, vt in illo haberemus quod Patri in verum offerremus sacrificium iuxta muneri qualitatem quod de ipso nobis contulerat, il um nobis exhibens hominem factum, dicens: *Hic est panis qui de celo descendit*; itaque quando accedit ipse seipsum oblaturus, foris exturbentur animalia sacrificijs destinata, vnde & illa eiecit: nam sicut veniente noua lege, cessat veteris, ita quoque accedente sacrificio Christi, ratio suadet, vt veteris cessent legis cuncta sacrificia.

VIII. Vnde eo instituto antiqua delerunt.

5 Vt autem indicaretur legem antiquam finem accepturam templum eiusque ceremonias per Christi sacrificium, decreuit vt ipso expirante velum templi à summo vsque deorsum dicitur

7 dicitur: *Eccc velum templi scissum est in duas partes à summo vsque deorsum*. Omittimus modo inquirere vtrum vnum fuerit velum, vel tria vt explicemus quidnam ex illis diruptum fuerit: cõ-

IX. Hoc significat veli scissio. Ezech. 26. 14. praeceptum datum Moyssi, & quale texur Salomon *Eccc Salomon velum ex hyacintho, purpura, cocco, & hyssop*, & intexur Cherubim etc. Et licet nonnulli pendunt ex Iosepho velum hoc quatuor digitos habebat in crassitie, & cum tunica Christi textili: esset: *Desuper per totum & multo tenuior, nihilominus ipsa non diuiditur in partes, velum autem diffunditur à summo vsque deorsum*, in signum mysterij quod nunc expendimus ex D. Leone Papae tunica Christi in partes non diuiditur sed manet integra, vt significetur quod Reipublica seu Eccl.lesia quam fundabat, semper esset duratura, idcirco non patitur vt in partes discedatur, quantumuis tenera sit, aut eam milites inter se diuidant, sed fortes super eam militauerunt, vt integra tradatur: velum autem templi quantumuis spissum decreuit vt totum scindatur à summo vsque deorsum: vt deus intelligi templum, leges & antiquas ceremonias morte Christi finem accepturas: vnde quam primum Christus spiritum suum emisit in partes velum hoc dissipata: *A summo vsque deorsum*.

X. Et Caiphas vestimenta sua dilacerata.

Instituit nouis Sacerdotibus antiquandum erat vetus illud Sacerdotium, vnde cum iam instaret horum consecratio Caiphas summus Pontifex propria dirumpit vestimenta Sacerdotalia: quia locum postmodum cedentem veteres Sacer-

dotes nouae legis Ecclesiae Sacerdotibus, illis finem accipientibus, & his in Ecclesiam multo dignioribus introductis. Cum igitur Ecclesiae datum esset nouum quoddam sacrificium vetera infinite superans, procul dubio hoc instituto illa temeranda erant: itaque in signum quod illi-cu suo sacrificio iam expirarent, de templo eliminat animalia veteris legis deputata sacrificijs: & vt opinor hac actione templum emundare voluit, vt siue vilo veteris sacrificij impedimento posset hoc offerri sacrificium, finem illis imponendo, quod eleganter expressit D. Tho. *Dat panis calicus figuris terminum*. Imo & hoc declarauit Propheta Malachias: vbi, sicut intelligo, loquitur de

XI. Et Christus tempus quod expurgaturus esset & mundaturus templum ab antiquis illis sacrificijs, lege, & ceremoniis. *Sedebit constans & emundans argentum, & expurgabit filios Leui*. Sedit in monte nouam progans, mulgans legem, & vt etiam emundans. *Constans, Malach. 3. 3.* Et emundans quantum ad legem antiquam, quam ab immunditijs expurgat quibus inquinabatur in ordine ad illa praecepta quae ex illa (in quantum ad praecepta legis naturalis quae continebat) erant remanentia. Illam Doctores illi iuxta fallas suas interpretationes multum corruperant, & sordibus inquinauerant. *Audistis quia dictum Matth. 5. est antiquus, diliges amicum tuum, & odis habebis inimicum tuum*. Remanere oportebat in lege noua gratiae praeceptum amoris proximi, cum autem hoc illi tot sordibus fallis haec doctrina, fossilissent, qua declarabant hoc intelligi debere de amore proximi sed amici, cum odio inimici, prodidit Christus & has expurgat sordes. *Ego autem dico vobis, diligitis inimicos vestros*. Sedit in nostra humanitate, in quantum homo factus est: *Verbum caro factum est*, atque in hac humanitate noua Reipublicae suae praeter plura nlla iura, ericiens & abolens quicquid in lege veteri profanum erat, finemque eius imponens ceremonijs. Cum igitur statuta Reipublicae suae noua sint & à seorsina ac sordibus legis antiquae emundata, omnem illam quantum ad ceremonias eius, rescindendo, indubie nouos institui necesse erat. Sa errores, veteres exterminando, templum ab illis eorumque sacrificijs emundando: *Purgabit filios Leui*. Cum enim illi oblaturi erant sacrificium infinite praestantius, sanctitas & munditia conueniebat illis multo perfectior. & sicut horum institutione veteres erant semouendi, ita similiter institutione noui huius ac diuini sacrificij antiqua illa terminatura templum ab illis expurgando,

dum foris extorbantur animalia, vt ita ab illis libero posset illud secundum suam dignitatem immolari sacrificium.

§. 2. *Prebet nobis Christus in SS. Sacramento alimentum quo vitam Dei sustentemus, quam in illo nobis communi- cat, & iustum pretium quo debita nos- tra soluamus, iuxta quod habet ratio- nem sacrificij.*

6 **P**ropheta Regius fructus exponens quos ex aduentu Christi in mundum perciperemus, declarat hoc inter cetera futurum princi- pale, remedium se nostris opportunum necessi- tatibus, & sufficiens si bñdium splendens nostris deficiat: hoc etenim sine motu descendit.

Ps. 102. 3.

Qui replet in bonis desiderium tuum. Loquitur de nostro desiderio secundum necessitatem qua molestamur, & cui querimus remedium: vide autem quantumuis graues multaque sint nostrae calamitates, uberiori tamen liberalitate subuenit Deus remedium affaturus: quandoquidem ita copiose nostrorum vacuum impleat desideriorum bonorum suorum excellentia, quibus nostris succurrit afflictionibus: vt maiori nostra deside- ria licet adentia, plenitudine perficiat. Duo non tolerandis oppressus molestijs sibi requirit: primum est alimentum: fame namque ad tantam impellitur necessitatem, vt nihil panis illi conce- datur, nequeat viuere: vitæ etenim conseruatio à cibo dependet. Secundum si debitis vltra mo- dum gæuetur, nec habeat quo soluat, nec quo vestem sibi comparet qua nudum operiat cor- pus. Dehinc nimis affligitur multo ære alieno oppressus, dum creditores ei molestiam suscitât, & vbiq; illum inuestigant solutionem extor- turi: se vero luget omnibus ita facultatibus ex- tum, vt quo soluat, nihil inueniat. Quid cogitas

I. **Fames & nuditas duo mala extrema.**

terre dum hiems iam constringit, strictumque comprimit gelu, & frigus instat non toleranti: quando ventorum turbines temporis augent acerbitatem: & animalia ad maxime absconditas compellunt cavernas, auesque ad nidos tinnissime exoptos, homines autem ad secessus cogunt secutissimos, & quo se contra frigoris tuentur rigores, tunicas non dimittunt pellibus suffultas, villis seu holofereis se inuoluunt, omnigenas induunt vestes quibus aeris emittant iniurias: dum autem tantus omnes rigor impugnat, quan-

ta futura huius est necessitas, qui lacrimis totus & nudus, vacillatque manibus quo vestes sibi comparet quibus à frigore protegatur, ab omni parte se gemit favore orbatur, quo indiget ex- tremæ suæ subleuandæ necessitatis?

Istius propterea illi censetur vici nobilitas libe- ralitas si calamitatis eius famis, ac modicus in- fertus in domum suam illum deseret nec solum illi deferret, nec solum mensam illi sterneret et opor- tam, cibosque apponeret quibus a iure, iureque distimularet: & pecunias subrogaret, quibus se ab arte alieno se liberaret, vestes sui compararet contra frigoris iniuriam tegi mereretur, præterea nobilis ille cum inuaret vt singulis diebus domum suam accederet epulis se recrearet: quanta hic voluptate exiliet gaudens fami hoc hoc conuiuio consultum, verumtamen ple- nondum lætitia exultaret: cum enim creditores nondum esset satis factum, si præter eorum nihil illi præterea largiretur, adhuc illi superesse aliquid desiderandum ad necessitatis suæ suble- uationem, summa nempe capita is & facultates, quibus in integre solueret: & quando nihil ille inuita sibi moris liberalitate, necdum illi ritum assignaret sed etiam facultates debitas cre- ditumque solvendis sufficientes, imaginem hanc hauriret ex soluti debitis voluptatem, si nihilominus frigore nimio constringeretur, nec eius tegenda nuditate ille succurreret, per se de de- derijs suis velleque crederet non satisfactum: plura quippe superesset ei desideranda, quibus nimirum nuditati eius tegendæ conuileretur.

Porro Deus sic omnibus nostris seculo pre- cipit necessitatibus, omnique & abundanter ob- tatis necessaria suppeditatis, vt nihil super sit exopta- dus. *Qui replet in bonis desiderium tuum.* Om- nibus adest, cuiusque Christus consulit SS. Sa- cramento. Primo tribuit nobis sub speciebus pa- nis alimentum quo vitam nostram conseruamus ac conseruemus: ablato namque hoc SS. Sacra- mento nulla potest gratiæ vita conseruari. *Non manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in uobis; et uero qui hanc comederit, vitam æternam posside- bitur.* *Qui manducauerit uiam carnem & biberit sanguinem, habet vitam æternam.* O nutritio- nis victusque infinita dignus liberalitate Dei: qua- per illum uelut nobis tribuitur alimentum ad vitæ perpetuæ conseruationem: sed insuper in illo facultates accipimus summamque princi- palem, quia plurima Deo debita persoluamus, ver- balesque emamus gratiæ tegendæ nostræ nutri-

tari congruas, quam ex peccato contraximus. eodem namque Sacramento, in quantum habet sacrificij pro debitis nostris integre Deo satisfacimus.

IV. Multa Deo debemus.

Multa Deo debemus, tantumque debitum contraximus, vt in tota natura creata nihil sit quo possimus illi satisfacere: nemo quippe negat, quin nobis plurima dederit: esse nobis tribuit nos ex abyfso nihili per creationem educens: dono nos iustitiae honorauit originalis, ad imaginem suam & similitudinem nos efformauit, hominem velut Dominum cunctis praeficit creaturis corporalibus, cum voluerit vt omnes illae illi deferantur, tradidit nobis diuinam suam legem, Sacramenta, gratiam, & diuinitatem, nobis vniuersum suum concessit filium humanam coniectum natura, quoniam suo speciebus panis ac vini, quo illum comederimus, nobisque incoorporare. O quam effusus nobis promulque exstitit Deus, quandoquidem igitur tanta nobis tribuerit, indubie, multum illi obstringimur, iam autem illum Deus nos tali coecheit conditione, vt quaequam nobis largitus est, velit iusta mercede saluamus, & nobis beneficia conferens, nos velut obstringit, vt dono aliquo, vel gratitudinis indicio illi satisfaciamus. Se Angelo demonstraui liberalem, donis illum naturalibus ac gratiae honorans: quia vero beneficio tanto ingratus non respondit, illi non leuiter indignatur. Nouem illi leprosi, quos Christus integre restituit salutem coram altero alicuique, qui solus inter omnes rediit beneficii memor gratias relaturus, nec vltus alius ex nouem illis huius recordatus est, asperam tolerantem reprehensionem, sicut de conuerso summam ille consecutus est laudem, qui inter reliquos debitum agnoscebat, quo ex recepo de manibus eius beneficio tenebatur. Porro si cuncta de manu Dei recepimus, quibus illi donis ex parte nostra possumus respondere? Id ipsum quod nobis tribuit vult vt illi reddamus in gratitudinis pignus, & obligationis nostrae recognitionem.

V. Quibus illi possumus satisfacere.

Proficitur Iacob cui Deus affatim benedixerat in alimentis, gregibus, opibus, possessionibus, artibus secundissimis fructibus diversi generis abunantissimis, vtque se letatur ita cunctis diuinitem hoc primum agit, ad Deum se conuertit votumque vovet: *De omnibus quae dederit mihi hostias pacificas offeram tibi.* Primitias bonorum omnium Deo consecrat in signum gratitudinis eorum quae ex liberali Dei dono imme-

Gen. 31.

rius acceperat: nos instruens, vt ex omnibus bonis, quibus nos Deus dignatus est honorare donarium ei dedicemus principale. O quantis nos Deus cumulauit bonis! O quantum illi debemus bona natura nobis concessit eminentia, nos ad similitudinem ac imaginem suam creans, esse tribuit intellectuale, quo comparare sumus Angelis creaturis dignitatis vltimioris: in bonis autem gratiae non se minus ostendit liberalem, donis nos extollens supernaturalibus, & velut ceteris qui supereminens, filium suum dedit vniuersum: Sic Deus dilexit mundum vt filium suum vniuersum daret: illumque consignans vt nostrum in lubie cum illo nobis omnia largitus est: Quomodo non cum illis omnia nobis donauit? Porro muneris nostri est huic satisfacere obligationi secundum dignitatem eius infinitam, nec minus aliquid eo illi referendum, quod nobis erogauit: & cum filium suum nobis munus tradiderit, nostrum est eundem illi offerre in sacrificium, vt eum illi totum dare possimus ea plenitudine qua nobis illum consignauit: Eo animo nobiscum manet in SS. Sacramento: cum enim rationem includat sacrificij & oblationis quam Deo Patri offerimus, illo nihil minus dedicamus quam ipse nobis elargitus est.

Ioan. 3. 16

VI. Dono SS. Sacramenti.

Insuper nobis comparare decet vestem gratiae & gloriae, qua nostram operiamus nuditatem contractam per peccatum. Cum autem tanta preamur inopia, nec denarios habeamus quibus huic subueniamus extremae necessitati, aut diuinum hoc emamus nobis indumentum, supremam non dubito, & non tolerandam exponimur confusio: cum nobis illud deficit quo compararemus illud quo maxime indigemus, ut que supra modum viget necessitas. Ad hoc vult Deum vt habeamus quo de acceptis donum referamus, vel si placet, de eo quod nobis dat in illa gratia quam nobis communit, nimirum nuditate in SS. Sacramento valoris infiniti: *Omne aurum in comparatione illius aena est exigua:* per illud iuste respondamus, & prout iam subueniamus gratiae nobis necessitate: nec nos castelles coemamus Dei cuiusque grane vestes: & ita per hoc omnibus modestum, illum nobis tradens: quatenus in ratione sacrificij illum Patri offeramus, & in qualitate Sacramenti nos nutriat. Et quamuis nobis proprium nullum sit patrimonium, quo illi dedicemus, quia *pauperes facti sumus nimis*, nihilominus omnibus hic succurrit necessitatibus illo: *Accipite & comedite.* Primo oblationibus illam

VII. Per hoc Sacramentum no- gitur nuditate Sap. 7. 9

illum in cibum proponit: hoc enim rationem habet Sacramenti: Secundo quo media nobis suggerit quibus ab his eripiamur calamitatibus, idque ratione Sacrificij: *Hoc facite in meam commemorationem* q. d. *Hoc offerite*, illum nobis elargiens ut eum æterno Patri offeramus in detractionem eorum quæ Deo debemus, & solutionem quæ à nobis exposita. Itaque illud ipsum quod comedentes noster est cibus, illud offerentes, nostrum est etiam sacrificium dignaque Deo oblatio.

8: Quis forte obi ciat: quomodo Deo queam satisfacere eo ipso quod ipse est: extra et utroque hæc est te non posse mercatori centum autem satisface, illi proprijs, sed ex tuis promenda est pecunia, qua creditori tuo perfecte solvas. Christus Dominus cuius est: Apostolum interroga: *Christus autem Dei*: cum igitur sit Dei Christus, & ipse sit, quem hic offerimus, an Deo pro debitis possumus satisfacere meritis huius sacrificij? Vtique: dum eum eodem illo supremo tradimus modo quo nobis traditus est in SS. Sacramento: quandoquidem se nobis tradente in cibum, nihil sit alicui magis proprium ipso cibo quem sibi incorporat, idemque cum illo sit. Insuper in rebus quæ usu non consumuntur, dari potest earum usus sine dominio, & qui rei alicuius tantum habet usum habet, cum vii ea non sit eam consumere, dici non potest quod absolute sit eius ea utentis.

VIII. Verumtamen in ijs quæ usu consumuntur, ut est cibus, absque dubio propria sunt utentis: quocirca qui nobis panem erogat ad manducandum, coustat quod eum ex toto tradat, reddatque perfecte nostrum. Vt igitur nobis conspicuum sit quam integre se nobis Christus consignet, se nobis in cibum porrigit, dicens: *Accipite & comedite* quatenus postmodum ut rem nobis propriam illum Patri in verum offeramus sacrificium: *Hoc facite in meam commemorationem* q. d. *Hoc offerite*. Hoc quod nobis proprium est, quia traditum est nobis sub specie panis ac cibi Christi, est illud sacrificium quod litamus atque in SS. Sacramento Patri dedicamus in debitorum nostrorum compensationem: hoc inquam, vult ut in verum sacrificium illi pro nobis offeratur, cum enim nobis sit ita proprium, licet illo nobis Deo satisfacere, quantum intelligo Da-

uid hoc præuidit, dum ait: *Hestiam & oblationem noluit. Corpus autem apertis mihi* q. d. Domine, iam flocci fecisti antiqua illa omnia sacrificia & holocaustum. Ad litteram loquitur de

Christo eiusque SS. corpore immolando: nimirum quam aptum hoc illi fecisset ut posset immolari. Et hæc præparatio apte potest intelligi de SS. Sacramento, cuius institutione Christus terminum finemque veteris legis sacrificij im-

posuit. Dei filius se Patri victimam obtulit, qui pro debitis nobis plurimis ei satisfacere: hoc in propria non poterat natura, ob rationes sæpe dictas, & sicut explicat Theologi: eo hoc corpus illi præparat in purissimis virginis interuentu Mariæ visceribus operante Spiritu S. ut in illo posset pro nobis immolari. Et idem oportebat à nobis offerri sacrificium in solutionem debitorum hoc autem facere non poterat nisi is, cui proprius valde esset ipse Christus: idcirco Christus præparat ac disponit SS. suum corpus in SS. Sacramento sub specie cibi, ut ita unicuique reddatur proprium, & ita se præparat ut à singulis possit offerri: *Corpus apertis mihi* q. d. Domine, hoc tuum SS. corpus quod in celo exiens non poteramus offerre, quia illo modo nobis proprium non erat, & consequenter offerri non poterat in sacrificium: *Apertis* sub illis speciebus panis ac vini nobis in proprium cibum: ut ita tanquam nostrum possemus offerre: *Hoc facite, hoc offerite* q. d. si gratia sui vestra ita debita, accipite & soluite: cum enim infiniti sit valoris quod Patri reperimus in hoc sacrificio, per hoc debito perfectissime satisfacitis. Si ab illo multa postules, accipe & hoc illi offerenti enim valet, ut quanti quod de manibus eius accepisti, licet accedat minus hoc quod nobis contulit filium suum scilicet viscerum cum eundem ipsam hic illi offeramus nec quodquam in seius eo quod postulam. Hoc concessio cum se Christus hic ita nobis propriam reddiderit, licet ipse sit qui Patri offertur, & singulis appropriatur qui illum offerunt: habet tamen unusquisque in ipso, quo Deo satisfacere soluat, pro quibuscumque magnis beneficijs, quæ ab eius lætetur se recepisse manibus.

§. 3. Sacrificio Missa, in quo Patri filium suum mittimus unigenitum, Deo perfectius quam omnibus veteris legis sacrificijs satisfacimus.

¶ 9 Lcet verum fateat in lege veteri plura eaque vario fuisse genera sacrificiorum, quibus internam voluntatis lux voluntati Dni: & resignationem significarunt veteres illi Patres, Doctor tamen Angelicus ad ista reducit genera sacrificiorum. Vnum dicebatur holocaustum, quod Deo in honorem eius, & supremæ anchoritatis illius offerebant protestationem: hoc totum cremabatur: vnd: nominabatur holocaustum. Quasi totum incensum. Quo signabatur, quod sicut animal illud in eo sacrificatum, totum cremabatur, tota eius substantia in vapores resoluta, qui sursum in æra ferebantur: ita se homo totum, omniaque sua Deo consecrabit: ita vt perfecta resignatione se Deo submitteret iuxta debitam tantæ maiestati reuerentiam. Ahud Deo dedicabatur in purgationem peccatorum, & vocabatur *vestimenta placabilis*: atque in hoc sacrificio totum quod in eo offerebatur non cremabatur, sed vna solummodo eius pars, alia vero cedeat in vsum Sacerdotis: quo datur intelligi, quod in statu poenitentium, ad quem hoc sacrificiū spectabat, remissionem peccatorū Deus ministerio Sacerdotum operaretur, & tantū incendebatur totum, quando sacrificiū hoc offerebatur pro vniuerso populo, vel pro peccatis ipsius Sacerdotis qui hoc offerebat, & in hoc consistebat vt nihil remaneret Sacerdoti ex illo quod pro peccatis eius offerebatur in signū quod in illis nec vestigiū quidem vllum aut reliquæ remaneret peccatorum totū Deo offerendo sacrificiū. Vltimum dicebatur *hostia pacifica*, quæ Deo dedicabatur in gratiarum actionem pro beneficijs à Deo receptis, nimirum pro valetudine, vel prosperitate eius pro quo sacrificiū immolabatur: & hoc sacrificiū, inquit D. Thom. *Conuenit status proficiendum in impletione mandatorum*: perfectus hoc erat proprium.

Ex hoc sacrificio tres fiebant partes: prima tota cremabatur in honorem Dei, secunda cedeat Sacerdoti & tertia ipsi pro quibus sacrificiū fiebat: quo designabatur, quod salus, prosperitas ac bonum spirituale hominum procedat à Deo per directionem suorum ministrorum dum homines dirigunt ad eius cognitio-

nem, eo sique ad eius reducunt obedientiam medijs operibus ab ipsis præstitis. Hoc igitur in illo significabatur, quod salutem illorum qui ad perfectionem tendunt & statum spiritualem, operetur Deus optima doctrina & directione suorum ministrorum: illa namque opera quæ faciunt velut absolute necessaria ijs qui saluantur, per doctrinam suam & exemplum dirigunt ad Deum, quatenus conditiones habeant necessarias quibus ad optatum finem perueniant. Ad tres has species renocat D. Thom. totam illam varietatem sacrificiorum veteris legis in significationem eorum quæ per illa nobis declarantur. Porro Christi sacrificiū tanta fuit præstant excellētia, quod solo illo declararetur & operatus sit quod illa vetera sacrificia, atque illo compleuerit quidquid per illa sacrificia Deus ab hominibus exigebat: ita mihi constat ex D. Paulor. *Vna oblatione consummauit satisfactor*: Cumque Missa sit representatio quedam illius supremi sacrificij: in illo Missæ sacrificio tradidit nobis Christus quod Deo possumus offerre pro omnibus ijs, pro quibus illa antiqui Patres offerebant.

Itaque Missa non est aliud quam quedam oblatio seu sacrificiū in quo Christum Dominum æterno Patri offerimus ad eius cultum & honorem, in quantum debitores sumus Missæ supremæ illi maiestati, a qua bona cuncta profluunt quibus gaudemus, in detractionem eius quod Deo debemus, & in satisfactionem peccatorum, quibus illum quotidie offendimus, in gratitudinem eorum quæ singulis momentis ab illo recipimus, atque in iustulū eius quod ab ipso satagimus obtinere: nimirum salutē nostram per ministerium Sacerdotum intercedentibus, singulorum operibus: quod significatur in actionibus illis Sacerdotis in celebratione Missæ, vt infra laus dicendum: & videtur nomen hoc Missa nobis hoc intimare. Innocentius Tertius Pontifex dicit Missam dici *Ab emittendo*: quia ad significationem supremæ excellentiæ huius tanti sacrificij, in primitiua Ecclesia non nisi fideles adesse permittēbantur, qui lumine fidei collustrati subtilissimam habebant cognitionem veri Dei: qua propter dum Sacerdos in Missa accederet ad consecrationem SS. Sacramenti, foras inebant secedere Catechumēnos, dumque lectum esset Euangeliū in Missa, alta voce intonabat Diaconus: *Si quis Catechumenus adest, exeat foras*. Etenim videre Christum in hoc mysterio non nisi baptizatis concedere.

II. Christi sacrificiū pro his omnibus satisfacit Hebr. 10. 14.

III. Quid sit Missa.

IV. Vnde dicitur. Primov

cedebatur, non illis qui tales non sunt, cuius imagine referunt increduli illi, de quibus ait *IOAN. 2. 24* D. Ioan. *Iesus non se credebat illis*, Ecclesia non fuit hoc quod de Deo pretendit per hoc dignum sacrificium obtinere, salutem nempe fidelium iustorum: sed etiam illis, qui post legem gratia ingressi sunt per portam Baptismi in Ecclesiam patet porta calorum: quocirca alienigenae qui Deum per fidem non cognoscunt, secedant foras: quia significantes tales clarum Dei visum in statu beatitudinis non consequuntur: etenim gloria huius divini sacrificij huius intentus solis servatur fidelibus: unde quando celebratur, illi foras eliminantur qui tales non sunt. Ad esum Agni Paschalis antiqui non admittebantur alienigenae, nisi tantum cuiusque domus domestici, vel ratione familiae, vel vicinitatis: figuram hic agnosco in manducatione SS. Sacramenti, cuiusque celebrationi assistentia ut nimirum a loco sancto arceantur, ubi fideles consecrantur, qui sunt alienigenae S. Ecclesiae: quia ad illos haec non spectant, sed ad fideles solummodo: atque illis competit mysterij adeo sublimis dignique celebratio.

V. Secundo.

Similiter Missa dicitur à *Dimittendo*, id procedentibus conformiter: quo namque tempore efferebatur hoc sacrificium, ut proprium est fidelibus, iuxta id ad quod nobis hoc Christus concessit, ut illud nobis appropriaremus, sub specie cibi, tantum permittebantur ei assistere fideles, ceteris dimissis. Praeterea vocatur Missa à *Dimittendo*: quia dum in primitiva Ecclesia terminabatur, fideles ad sua negotia dimittebantur: unde sub finem intonabat Diaconus: *Ita Missa est*. q. d. Liberum est cuique iam discedere: ita suffragatur Concilium Autelianum quod citat Innocentius: *Non ante discedat populus, quam Missa solemnitus compleatur*. Quinimo D. Chryl. in eadem confirmat: *Ingressus es Ecclesiam, & homo, ne exeat, nisi dimissarius: nam si ante dimissionem exierit, ut fugitivus a prebendera*.

D. Chr. Hom. de Ecclesiast. & Ecclesiast. sig. myst. VI. Tertiò.

Hoc itaque nobis hic declaratur, quod in primitiva Ecclesia, nemini ante finem Missae licitam fuerit exire: & ita Missa dicitur à *dimittendo*: quia est quaedam oblatio & sacrificium quod Deo mittimus in debitorum solutionem. Quam significationem sequitur D. Thom. & communiter ceteri DD., potissimum neoterici hunc articulum persecuti contra novatores haereticos, & nominatim Raulinus: etenim in Deuterion. invenio verbum *Missum* in Hebræo, id est

oblatione spontanea & divino grati conspectum nam ut talem emittimus & offerimus in nostrorum scelerum satisfactionem: quia vera tanta est dignitas ac valoris, nec non Deo summe grata. acceptat illam & in satisfactionem admittit.

Magister sententiarum sentit Missam vocari VII. eo quod Deus Angelos suos de caelo mittit ut eam divino praesentarent conspectui, iuxta illud quod in Canone Missae legitur: *Iohannes perferri per manus sancti Angeli tui, in sublimi Altare tuum: etenim quia Deus Angelum suum de caelorum miris sublimi Missa dicitur à emittendo: quasi declarando tale hoc esse sacrificium, ut quatenus divinae Maestatis offeratur, non inferior sit Angelo de caelo dimisso, qui illud offerat, tanquam ad hoc delicias ut minister Dei. Vel si placet, Sacerdos illud offerat est Angelus quem destinat, secundum quod virtus, qua pollet ad huius adeo sublimis sacrificij oblationem, ex Deo procedat: etenim illam habet Sacerdos velut à caelo dimissam, ad eius celebrationem & oblationem coram divina Maestate. Porro si Hugoni credamus, cui sub prescribit D. Thom. in praefato sensu, Missa hoc nomen oblatio & sacrificium divino obtinui perperam, quod nos medio Sacerdote illi mittimus, in quo offeratur corpus & sanguis Christi Domini: & ita quia in Missa Christum aeterno Patri mittimus, nomen hoc sortitur. Circa quae fulvius sunt Theologi.*

Et ni fallar eleganter nomen hoc contentum illi Christi Domini, in eo quod sibi ipsi asserunt in illo fonte Siloe, in quo velut in figura sua expressum: am ut proprie declararetur in eodem finem Christus missus esse in mundum, D. Hieronimus agens de fonte mystico, alijungit: *Quid interpretatur Missus? Quia proposuit declarare Christum fonte illo designari, de quo sentit D. Epiphanius. Cum enim videret Hieronimus ad summas esset reducta angustias sub Ecclesiae Rege-pissimo, miseris eius Vates sauis, copiosaque tanta subvenire calamitati, ferocibus apud Deum institit precibus pro eiusdem liberatione: vota precelque Prophetae admodum Deus, leanturite cepit fons hic altissimo silentio, & quasi de caelo missus habebatur curam dei languenti remedium opportunum: qua de causa nomen traxit ut diceretur *Fons Missus Siloe*. Et quali convenienter illi quod Christus erat à Patre aeterno missus ad mundi salutem, et occasionem qua strictus multo premebatur, eo quod*

diabolus eum quasi seruum habebat: & tyranni
 ce fustigabat, proprium eius illi imponit nomen
Missus, ipsumque nobis dedit alio admodum si-
 lectio: ea namque nocte qua natus est in mun-
 do, cuius natiuitate nobis fuit datus, omnia summo
 videbantur silentio consepulta: *Cum medium*
fluentium tenerent omnia. Quo capionis quam
 congrue Christus fonti illi mystico respondeat:
 & cum idem ipse Patri celsi in hoc offeratur
 sacrificio: conuenientissime nomen eius propriu
 illi tribuitur oblatio missa Patri in satisfactio-
 nem debitorum, quibus illi obstringimur: qua de
 causa vocatur missa. sicut etiam dicitur missus
 fons ille miraculosus.

§. 1. *Cum Missa sacrificium sit ipsa puri-
 tas & mundities, vult Deus vt tem-
 plum in quo offertur sit mundum &
 ipsi conueniat quod Christus declarat
 dum templum expurgat eiectis foras
 animalibus.*

¶ 11. **S**emper Deus procectatus est quam sibi gra-
 tum esset, dum ab hominibus colitur vt
 Dominus absolutus, domum eius propria
 adorando, scilicet templum in qua vt ea fulge-
 ret mundities conformiter illi, quam sua erat
 habitura, voluit Christus exturbare de templo
 animalia venum adducta, & sacrificijs apta, que
 in ipso Iudaei immolabant: vt ita perfecte ab
 omnibus illis expurgaretur, que poterant illum
 offendere, & ita emundato, templi mundities
 proprias suae conueniret. Ponamus hypothesin
 quod templum velut propria Deo domus, sit in
 qua mandabat sibi sacrificia offerri, & petissi-
 mum prescripsit, vt in eo Sacro S. Missae sacrifi-
 cium celebraretur: vt templi puritas puritati res-
 ponderet tantum sacrificij: idcirco ab omnibus
 illud emundat quod illud impedire poterat: qua
 de causa foras exturbat animalia: ne quid in illo
 esset puritati huius diuini sacrificij tepugnans.
 Itaque Christus de templo eiiciens animalia,
 hoc iuso declarat templum Ecclesiae suae S. fu-
 turum in quo, ob puritatem & munditiam qua
 relicebat, propter sanctificationem quam desig-
 nabat in eo requiri, foras exturbans omnia ani-
 malia, in quo, inquam, offerendum erat sacrifi-
 cium diuini oculis gratissimum, Missae scilicet
 sacrificium: talis namque oblatio talem mun-
 ditiam postulat & sanctificationem.

Moderni nostri haeretici templa evertunt:
 censent enim superfluum eorum edificatio-
 nem, sicut quem intendunt Catholici, & obser-
 vant, mentientes in omni loco offerri posse Deo
 sacrificium, sicut & in omni loco illi a nobis
 deferretur oratio, iuxta hanc Davidis instructio-
 nem: *Benedic anima mea Domino, in omni loco*
dominationis eius. Quorum fundamenta (si talia
 dici possint, ex quibus reprobus ille populus au-
 sim sumit delirandi) proponit, & confutat Fr. 12 4. 413.
 Dominicus Soto vt litteris optime imbuit. q. 2. ar. 3.
 11. Porro blasphemiam sapit haeticam, que eo
 ipso destruit quod semper Deus spectauit, vt Ratio
 propriam haberet domum in qua cultu posset suadet
 honorari omnino singulari, vtique cum illo omni-
 nia nostra ageremus negotia: si namque in ci-
 uibus ad negotia mercaturae deputatae sint basi-
 licae ad quas infestiores concurrunt velut ad lo-
 cium ad hanc deputatum: nunquid ratio suadet
 multo iustior loca designati in quibus cum Deo
 agamus: haec autem sunt templa, ad quae cuncti
 conueniunt, vt suas Deo petitiones exponant
 Dominus in templo sancto suo, Dominus in celo se-
 des eius: q. 3. Propheta: sicut caelum locus est in
 quo Deus se Dominum ostendit gloriae, in illo
 velut in propria domo moratus, illum beatus
 communicans, ita etiam templum locum esse
 confitemur, in quo velut in proprio palatio &
 domo magnitudinis suae, se Deus testatur Do-
 minum esse gratiae, illam iustis in templo con-
 cedens: & cum in sacrificio Missae fontem ha-
 beamus omnis gratiae, nempe Christum in eo
 oblatum, ideo necesse est huic diuino sacrificio
 templa preparari.

In omni lege naturali & scripta vt rationi
 conueniens receptum fuit, vt loca dedicarentur
 in quibus Deo sacra fierent, & huic tantum mi-
 nisterio deputata. In eum finem aras Deo ere-
 xerunt vt suas in vis illi deferrent oblationes:
 vt nos plenius instruit Spiritus S. de Noe, &
 Abraham, qui altaria edificauit Deo suae eis
 sacrificia litauerunt. Dum Iacob Patriarcha deserta
 perambulans ex nimio lassus inuenire mystico
 illo oppressus dormiuit somno, in quo mirabili
 illa reueatus fuit visione, qua vidit caelum ape-
 riti, & descendere in terram stupendam illam
 scalam, cuius superiori parti Deus iunitebatur:
 intelligens a somno euigilans in illo loco Deum
 adesse exclamauit: *Verum Dominus est in loco isto*:
 iudicans autem rationi repugnare locum, illum
 ubi Deus assistebat, nullum praefere signum
 sanctificationis, lapidem arripuit quem pul-
 nat

nat capiti suo si pposuerat, oleoque perfundens significat a se Deo illum, ut aram consecrare, in quo daretur intelligi locum hunc esse Deo proprium, eiusque dedituram venerationi: *Erexit lapidem in iherusalem. Quo locuit nos Patriarcha sanctissimus locum illum in quo cum Deo nos agere oportet, esse debere sacrificatum.*

IV. Locus in quo Deus assistit, sanctus est.

Exo. 3. 5.

Moysem appellat Deus de medio tui, cum que Moyse dato responso propius tentaret accedere ad locum, ex quo Deus illum vocauerat, ut diuinum impletet mandatum, hanc audit vocem: *Ne appropies hinc: solue calcamentum tuum de pedibus tuis: locus enim in quo stas, terra sancta est.* Siste gradum o Moyses, ne propius accesseris: veneratio hic requiritur longe dignior, & via hanc non nisi solutis calceam. neni terentia est, in signum cultus tibi debiti, calceos exue, non in etesim tibi sit, terram quam calcas esse sanctam, venerabilem: ubique consecratam, quo docemur locum, in quo Deus particulariter suam ostendit maiestatem, non posse non esse sacrificatum. Quoniam hoc ipsum alias Deus indicauit, ubi lege statuit immolabili sacrificia sibi litanda, non in quolibet posse loco immolari, nisi in illo quem ipse nominaret in illa Tribu quam Deus in suam eligeret: *Cave ne offeras holocausta tua in omni loco, quem videris, sed in eo quem elegerit Dominus in una tribuum tuarum offeras hostiam.* Quo declarat, quod sicut in Tribu Iuda eligendum erat templum in vrbe Hierusalem metropoli totius Tribus, ita tantum hic locus foret in quo Deo sacrificia dedicarentur.

Deut. 12. 13.

V. Locus Iudaeis singularis designatus ad victimas.

Eam ob causam non permisit Deus ut filij Israel per deserti gradientes in illis offerrent sacrificia nisi in tabernaculo tantum, quod ab ipsis erigi voluit ornatu decentissimo, & maximis impensis, ut legitur in S. pagina: & absolute iam peregrinatione quadraginta annorum, decreuit ut Salomon edificaret illi templum, illud magnificum, structura, ornatuque celeberrimum, quod nisi Spiritus S. enarraret fidem excederet: ut autem Salomon declararet quod in templo illo Deus infinitae suae misericordiae patetaret benignitatem, seruentissimas obtulit illi preces, ut omnibus ad illud conuentibus, & orationes fundentibus, placidum dare dignaretur auditum votisque per omnia susciperetur. Si ergo in vtraque lege naturali & scripta constet erecta altaria templaque Deo sacrificata, ut in illis, & non alibi Deo suas liarent victimas, preces & oblationes: quid non faciendum in lege gratiae, an Deo non sunt, consecranda Tempa,

VI. Multo magis nobis

supremo illi offerendo sacrificio designata? Hic rationem rite expendit S. Pontifex Felix: *si tu D. Iustitiae qui umbra legi deserviebam, licet in quibusdam sacrificabant Domino diuini habebant supplicia: in quibus consecrata: multo magis nos, quibus veritas in patet facta & gratia, qua per Iesum Christum facta est, templa Domino adificare, & sicut facris debemus. Hae omnia eorum similia Papa Syluester, qui decreuit ut Ecclesia in qua celebrantur esset Sacrosanctum? Mirum sacrificium, consecraretur: si namque sit sacrificium atque ad illud conferrentur Sacerdotes, aquinas postula, ut & templum sit consecratum, in quo offerendum est sacrificium.*

Hoc autem evidenti patet in institutione diuini huius sacrificij: illud enim Redemptor noster instituit in *caenaculo magno strato*: quo nobis duo Christus exposuit. Primum altissimum huius SS. sacrificij mysterium: ut enim visibile primarium, qui cubiculum hoc iam elegantius instruxerat, ut in eo cum domesticis suis Pascha celebraret, nihilominus ut in eo Christus SS. institueret Altaris Sacramentum, explicitus est, Christusque locum cessit stragulis, & altaris exornatum: ita similiter hoc Christus facturus erat: etenim substantia panis & vini qui cubiculum occupabat quantitas: tapetibus ornam suorum accidentium odoris, coloris, & saporis, in consecratione huius SS. Sacramenti, erat discessura, ad hoc decernit ut substantia panis ac vini discedat, & sola remaneat itragula accidentium in cubiculo quantitatis, illa semper exornata. Ut autem Deus nihil vult cum detrimento illius quod aliquis ut proprium possidet, dum substantia panis proprium auferit cubiculum, ita illum extollit, ut eam Christus in suam conuertat substantiam in hoc SS. sacrificio, quod hic offertur.

Secundum significat quod ad offerendum sacrificium adeo venerandum, locus esse debeat eminentior, vnde locum recusat vulgarem, & quocumque ornatum, ex politum, magnificentem ubi hoc instituat, quo sciamus quantae esse conueniat templi sanctitate ubi consecratur. In *caenaculo magno strato*, Corpus suum sub speciebus Sacramentalibus non quolibet reponit loco: quia non patitur ut eius sacrificium in quolibet offeratur loco, sed tantum in templo, celestis huius ministerio dedicato omnia postulat pretiosa, & magnifica quocumque eius institutioni deseruiunt: vnde carius in quo collocatur, sit ex smaragdo lapide supra modum pretioso, ut videtur petest Genus

Georgii: sanguis vero infundatur calici eminenter sumptuoso, & maximi valoris, quem ostendunt Valentia. Itaque licet natus sit pauper, & in bestiarum stabulo hospiti exceptus, totamque vitam in extrema tranlegerit paupertate, nihilominus primitias Missæ celebratus locum eligit aulis decensissimis ornatum, ut stragula cauro calicis convenirent, atque talibus ornamentis valisq; celebraret, quibus sanctificatio designatur templi, in quo illud iterum & laus est offerendum.

IX. Deinde hoc instituit eorum Principibus & Ecclesiæ suæ primatibus, nempe Apostolis, quo Principes mundi que monent magnates qua debent adstate reverentia & interesse divino huic sacrificio cum illi celestes assistant optimate & dum perhibetur præsen circumstant Angeli, supremique spiritus: atque in Sacratio in quo referatur eorum modo perseverent: expedit ut mundi Principes celebrationi eiusdem intersint. Sacrificio igitur ita præcellent, omnique sanctitate splendens, & ab ipso celorum maximo honorato, convenit ut locus emundetur, & sanctificetur, eique Tempia consecrentur, hinc solummodo ministerio deputata, atque in illis velut sanctificatis offeratur.

X. Ex prædictis collige qua consideratione tibi accedendum sit ad audiendum missam, quanta adducenda præparatio, quanta puritas animæ huic adferenda: ut autem tanto diligentius huic incumbas, imaginare tibi concubulum pergrande, pretiosum his omnibus ornatum aulis, & polymitis quibus illud expendisti in quo Christus dominum loci instituit Sacramentum, præsentiam Principum & optimatum, patiter assistentes Angelos, spiritus illos beatissimos summa veneratione cernuos: ut ita conexas tibi modestam conciliare morelesque compositos quibus accedat Sacrami auditurus: quamvis enim celestia, talia non sint quæ talia rudis nosse imaginatur intellectus, illo namque multo sunt superora & eminentiora: tamen ad nostram utilitatem sic illa nostro modo possumus comprehendere. Imaginare in Ecclesiæ in qua Missæ assistis, in eius parte superiori adesse SS. Trinitatem, cui continas Angeli & cælestis laudes concinunt benedictionis: deinde SS. Virginem Mariam calorum Imperatricem supremam omnium gloria coronatam, qua sub Deo maior nequit intelligi: Seraphinos attende perfectæ charitatis igne ferventissimos, continuo illum amore diligentes, adijunge Cherubinos, qui ut spiritus om-

ni sapientia pleni perpeti consideratione divina hæc contemplantur mysteria: quibus sociantur Dominations, Virtutes, Potestates, Principatus Angelique inter illos contemplantur Apostolos, Prophetas, Patriarchas, Martyres, Confessores & Virgines: nec omittas inferius ad laus dexterum Papam Cardinales, Episcopos, Clericos, Religiosos, virosque Ecclesiasticos. Ad sinistram Reges Christianos, Principes Magnates, Gubernatores, Iudices, omnesque reliquos Ecclesiæ Sanctorum fidelium. In alia eius parte confideta legiones exercitus militumque turmas, qui gladijs ac armis eam ab inimicis eius defendunt, mercatores qui industria sua merces omnes conveniunt, quibus fidelibus opus est, in proprium alimentum, & Republicæ utilitatem: ultimo in eius sinu congregatos pendente illos & peccatores.

IX. Ad partem eius inferiorem demitte oculos & tibi propose purgatorium: etenim ut Ecclesiæ Prodest significet, quod omnes rediat participes valoris etiam de huius SS. Sacrificij, quodque accedat usque ad functis animas purgatorio detentas, dividit hostiam sacerdos in tres partes: pro beatis in gloria, pro nobis qui dignimus in Ecclesiæ militante, & pro animabus in purgatorio: hæc enim omnia vult ut coniungamus, quatenus intelligamus pro omnibus supremum hoc offerri sacrificium: *Communianus & memoriam vine. ante in primis Beatissime Virgine Maria, Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli etc. & omnium Sanctorum.* Quibus Verbis Sacerdos Deo loqui incipit nomine totius Ecclesiæ. Domine, hoc tibi sacrificium offero, proprio proceptis de liberali manu tua beneficijs, qua licet multa sint & præclara, non tamen his inferius est sacrificium quod pro illis Mariæ tuæ offero. Deinde hoc idem tibi offero, ut eius virtute mihi concedas quod postulo pro beneficijs quibus supra modum cumulasti SS. eorum Regnam & Virginem Mariam, unigeniti tui Matrem quem in hoc sacrificio sub his speciebus latentem tibi consecro: nec non pro beneficijs præstitis SS. Apostolis tuis Petro, Paulo, cæterisque omnibus Apostolis & Sanctis paradisi, pro custodia Angelorum, & meritis Sanctorum omnium, ut eorum intercessionibus huius sacrificij fructus proveniant tam mihi quam toti Ecclesiæ: & primo eius capiti Summo Pontifici, & omnibus qui tibi illud obtulerint: *In primis tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc sacrificium laudo pro se etc.* Ex quibus collige, qua ratione particeps esse possis omnium

Missarum quae quotidie offeruntur in Ecclesia: quia loquidem semper mane Deo offerendo omnia sacra quae illo die per totam celebrantur Ecclesiam, ea tibi possint prodesse, cum illis omnibus profuit, qui illa Deo oblati sunt. Et quamvis viuis maximo sint commodo: non idcirco tamen eorum valore meritisque defuncti priuantur: Memento etiam Domine, famulorum famularumque tuarum, qui nos procelleris cum signo fidei, & dormimus in somno pacis: quia pro omnibus est institutum factum, omnibusque prodest.

XII. Quid sit Missa.

Hoc igitur Missa est, sacrificium infiniti valoris Deo oblatum ad ejus gloriam, & honorem Beatissimae Mariae & omnium Sanctorum, ad salutem fidelium vivorum ac defunctorum in purgatorio: quo si multis gravemur debitis, ipso solo pro multis Deo satisfacimus: estque sacrificium quo pro omnibus soluitur: ita ut si ex nobis ipsis sumus adeo pauperes, ut impossibile sit Deo pro tot debitis satisfacere: huius valore sacrificij ita divites nos Christus reddidit, ut pro omnibus possimus integre satisfacere: sic asserit

1. Cor. 1.5

D Paul In omnibus divites facti estis in illo. Iam in illo vos tantis replevit divitijs, ut pro cunctis Deo debitis possitis valore huius sacrificij Missae satisfacere. Hac consideratione audiendum tibi est sacrum, ut ex eo fructum referas vberitatem.

§. 5. Tanta dignitatis sacrificium requirit ut eius oblationi dedicatus, eminentis sit quoque dignitatis, & hanc Christus tribuit Sacerdotibus, ut velut ministri sui ab alijs honorentur.

15

Lutherus haerese haec maledictum in Ecclesia errorem suscitavit, ab ea dignitatem tollens Sacerdotij, docensque nullam in ea esse spirituales institutionem, nec caput visibile, ex quo Sacerdotium ad eius ministros derivaretur: unde inique censuit omnes esse aequales, omnesque Sacerdotes, ac cuilibet licitum esse per se consecrare & offerre verum Deo sacrificium. Verumtamen manifeste refutatur sacrilega haec opinio ex ipsa huius SS. Sacrificij dignitate: si namque ut offeratur necesse sit, locum in quo sacrificium celebratur, esse Deo singulari sanctificationis genere consecratum: indubie multo digniore potest sanctitate & con-

1. Non omnes sunt Sacerdotes.

secratione ille qui hoc ipsum est consecratur & oblatorum Plures expendunt rationes pro huius veritatis confirmatione SS. Doctores: pro hoc nobis modo sufficere quam adducit D. Paul Ecclesiam vocat domum Dei: hinc enim colligimus qualiter in ea sit eminentissima dignitas Sacerdotij. Litteras dat discipulo suo Timothy, docetque modum ab eo servandam conversationis in Ecclesia Dei: hoc autem et scribit, ut eum ad vitam moneat sanctimoniam, a mirum ut attendat Ecclesiam esse domum Dei: Haec tibi scribo, ut scias quomodo te oportet conversari in domo Dei, quae est Ecclesia Dei vivae. Dicitur Domus Dei, declarans eminentem eius dignitatem ex magnitudine beneficij, quo illam afficit, dum eam sibi eligit, ut in ea velut in proprio domo mansionem faceret.

Extollit Spiritus S. immetiam Dei multitudine erga hominem: nec enim illi satis fuit homini creare hanc mundi civitatem latam adeo formosam ac magnam, insuper & ipse venire dignatus est in ea moraturus, domumque suam edificaturus, ut hominibus cohabitaret. Primo dicit qualiter Sapientia divina ingentem hanc condiderit machinam: Dominus posuit in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret a principio. Caelos creavit stellis rutilos, tellurem arboribus ac fontibus fecundam, montes altitudine suspendit, aquas piscibus replevit, aëta nubibus obumbravit. Et quia haec omnia eo spectabant, ut cum hominibus habitaret: Delicia mea esse eum filijs hominum: decrevit in hac civitate sibi domum edificare ut propriam, & in qua singulariter habitaret: Sapientia edificavit sibi domum. Quis hanc? Equam dicit Apoll. Dominus Dei quae est Ecclesia Dei vivae Ecclesia Catholica, domus firmiter edificata & qualiter in eam Deus ingressus est: Delut in domum sibi propriam. In antiqua illa Ecclesia, velut domo in qua Deus cum hominibus habitabat, excononiam statuit Moyses: Qui fuerit in tota domo eius: non caput principale Christum Dominum: Quis domus sumus nos: ita ut sit quasi Dei palatium. Quid mihi dederis palatium, cui non praesidet tecononimus vel caput eius director? Et quod omnia essent aequales? Hanc esset domus inordinatioris non ferendae, locusque stultorum: talem ne dixeris esse S. Ecclesiam, sed ab vno gubernatam capite Christo Domino, a quo dimanat omne Sacerdotium: Tu es Sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech: ad reliquos

Can. 6.
IV.
In ea no
nnet
luc z
pales.

V.
Sacerdotii
& Sacer
dotium
pari pe
proleu.

VI.

Reis. 14.

VI.
Oziar
ne lepra
pe-fulus.

2. Paral.
26.

Sacerdos constitutus in Ecclesia. De illa sic loquitur Spiritus S. *Terribilis ut castrorum acies ordinata.* In exercitu non omnes sunt aequales, praestitit Dux generalis, qui universali potestate cunctis imperat, sunt alij inferiores, alij vexilliferi, qui signa explicant, & in altum attollunt, alij qui notas insunt, a ij qui tubis personant, alij certaminibus expositi, ita ut omnes non sint aequales. Ita ergo est in S. Ecclesia. Non omnes aequales sunt, ordo viget superiorum qui regimini habeas moderantur, & inferiorum qui praecipis obtemperant: porro potissimum in ea floret Sacerdotium tanta dignitatis, quanta est ea, qua minister indiget tali sacrificio deputatus, quale est illud quod in ea consecratur: etenim ut praefati sumus, semper pari pede progrediuntur Sacerdotium, lex & sacrificium: si lex igitur excellens adeo fuerit quam Christus fundavit & publicavit, nempe lex gratiae ceteris omnibus legibus dignitate multo praestantior: si sacrificium eius tale fuerit, quale nullum sublimius, si c. Missae: quis nisi mentis imponit negabit Sacerdotij dignitatem esse debere praestantissimam? Si Christus novam praescribat legem, vel novum instituat sacrificium, numquid omnes consecrantur novis instituendis Sacerdotes qui dignitate praefubeant condigna sacrificio?

Et ita est iuxta declarationem D. Pauli, qui postquam scripsisset qualiter Sacerdotes constituerentur qui dona & sacrificia Deo nostro offerant in remissionem peccatorum populi, subiungit quod haec eorum oblatio spectet tantum ad Sacerdotes dignitate & honore ceteris eminentes. *Nec quisquam sumpsit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron,* ad tam sublime ministerium. Ut opinor meminit Apostolus illius casus, quem refert Spiritus S. de Oziar, qui cum lepra Sacerdos non existens dignitatem & officium assumens praesumpsit adolendi. Deo incensum: ut autem Sacerdos Azarias alijque octoginta Sacerdotes notant non tolerandam hanc Regitatem, ausumque sacrilegum: *Viri fortissimi prostrant in medium eius reprehendunt praesumptionem, ac declarant Regi illicitam dignitatem munusque sibi vendicare Sacerdotum: Hoc solum est munus Sacerdotum offerre Deo sacrificium: Hoc est filiorum Aaron, qui in hoc consecrati sunt & cum nihil vestitus reprehensionem oblationem prosequeretur sacrificij, severo admodum & publice perfundens, ut tanto supplicium in fronte lepra perfundens, ut tanto supplicium eua omnibus pateret manifestius. *Nec**

quisquam sibi sumpsit honorem.

Ita definit Concilium Nicenum, Arelatense VII. primum, florentinum & Tridentinum, quod cae. Ad Sacerdotij imbutus spiritu coecum D. Thomae sic sacrificium est: *quod officium commissi volunt guntur solis presbyteris.* Et quod declaratur in consecratione Sacerdotum. *Qui vocatur a Deo tanquam res.* Aaron, illum etenim eligit Deus mandatque ut vivatur & consecratur, auctoritatem illi conferens Sacerdotale. Hoc idem spectatur in novae legis Sacerdotibus: primo manus nobis oleo sancto vnguntur: nam licet Lutherani fingant hanc esse inventionem Papae S. Sylvestri. *Innoentij Sylvestri*, error tamen est manifestus: etenim semper Ecclesia a temporibus Apostolorum Sacerdotes hac vinctiois ceremonia consecravit. Et ita Pontifex S. Clemens secundus Petri successor praescripsit ut Pontifex, Episcopus & Sacerdos oleo sancto vngerentur. *Pontificem omnem sacro Chrismate perunctum esse.* Similiter Papa Anaclethus tertius Petri successor fatetur se accepisse per traditorem hereditariam ab Apostolo Petro ut Episcopi in consecratione sua vngerentur incipiendi a capite; quod confirmat Innocentius 3. ne ita restant F. Petro Soto.

Vnguntur ergo Chrismate & oleo sancto quos noverimus nostri muneris esse, Sacerdotes esse. Et oleo blandos mites, benignos, pacificos & misericordes: dum enim nos inungunt non gladium nobis tradunt, non pugionem, non thoraces aereos, qui ratio poenas vellet ac calamitates repercutiant, sed mystica menses nos statuunt, ut dum peccator accesserit gravioribus ac innumerandis execrandis sceleribus: si offensus in Deum gravitas in nobis ferventem prouocet zelum diuini honoris, ne acies sit Phineas, nec gladius enaginemus, qui laedere possit eorum aliquem qui ad nos pro remedio confugiunt, necessitate pressi, in quam eos adegerunt propria peccata, sed mouent blandos nos esse ac benignos ad exemplum illius agni mansuetissimi Christi Domini nostri: nos etenim illa voce ad hoc exhortatur: *Discite a me, quia humilis sum & humilis corde.* Et similiter dispersit discipulos suos eosque per mundum amandans, cuique suam assignans Prouinciam, ut eam doctrina sua & praedicatione ad fidem conuerteret, hanc illis seruandam vnicommodauit benignitatem animique mansuetudinem: *Eccce Matt. 20. ego mitto vos sicut oves, sicut agnos: vobis oves 16. mansuetudine, & agni benignitate, praecipit illis, ut officio fungatur praedicatorum, ut eam omnibus ostendant, omniaque pia recipiant benignitate.*

L b 3

17 Ne autem significetur quod hæc auctoritas quam habet cum dignitate Sacerdotali, non sit aliquid ad quod quis possit seipsum promovere, sed potestas hæc offerendi sacrificium in Ecclesia, sit auctoritas quam illi tribuit Deus per ministerium Episcopi illum imitantis: postquam in sacro chrismate unctus est, atque per hoc commendata est illi supra modum benignitas, pietas, & misericordia: sic illi loquitur Episcopus. *Accipite potestatem offerendi sacrificium Deo, tam pro vobis, quam pro defunctis in Ecclesia sancta Dei.* Quid significat: *Accipite potestatem*? Hoc quod nos Apost. *Nec quisquam sumit sibi honorem.* Nec enim ea est auctoritas quam nobis licet assumere: tanta namque est, ut eam ipse solus Deus concedat: ad tam excellens quippe ministerium accedere est ut ad Deo descendat quatenus eius eminentiæ dignitas & auctoritas respondeat quæ nobis ad hoc tribuitur: nam solis nobis incumbit ipsæ consecratis Sacerdotibus omnibus his mysticis ceremonijs supremum adeo effere sacrificium: quia solis nobis hæc traditur potestas, & per eam potestate gaudent legendi Missam, & consecrandi atque Deo offerendi divinum hoc sacrificium SS. Sacramenti.

IX. Hæc auctoritas a Deo provenit.

X. Episcopi Sacerdotes alios consecrant.

Hoc luce clarius constat ex facto Christi cum SS. Apostolis in nocte Cænz, in qua maximus ille Sacerdos Christus Dominus: *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*: celebravit primam missam, utque illam ipsi etiam offerat, prius illos ordinavit Sacerdotes & Episcopos: *Hoc facite in meâ commemoratione*, quibus verbis illis auctoritatem concessit offerendi divinum hoc sacrificium, ut abas diximus, illud facite, significare hæc offert: plenam illis offerendi potestatem tradens. Vbi notandum quod sicut in principio mundi Deus arbores creavit fructibus suis, & seminibus fecundas: *Cujus semen sit in semetipso*: ut ex inde aliz provenirent eiusdem virtutis, quæ tales proferrent fructus, eiusdem qualitatibus ac speciei, sic etiam Christus in exordio Ecclesiæ lux novum insinans Missæ sacrificiû in institutione SS. Sacramenti, plantavit: velut perfectas arbores Apostolos sanctosque Sacerdotes, quatenus ea virtute quam illis ita præstante communicavit possent & alios creare Sacerdotes non minoris dignitatis & auctoritatis, & Episcopos qui valeant alios consecrare. Hæc fuerunt primitiæ quas Christus summus Sacerdos celebravit: Secundam vero missam celebravit in ara Crucis, ubi seipsum obtulit, vitam suam æterno Patri tradens pro vita & salute omnium hominum, velut in satisfactionem debitorum quæ per peccata commiseramus.

Post primam Missam celebratam in Ecclesia, opinor alteram celebrasse D. Petrum, pro cuius confirmatione dixerunt Hugo de S. Victore & D. Antoninus quod D. Petrus primam celebraverit Antiochiæ, & D. Ioannes in Antiochia hoc intelligendum de Missa Pontificali, eorum iugum in Ecclesijs suis celebravit: nam si sermo sit de Missa absolute, ut certum habeo illam celebraverunt Apostoli, cum primum super illos descendit Spiritus S. ex quo illud intelligimus quod D. Lucas scribit in Actibus Apostolorum: *Erant perseverantes in doctrina Apostolorum, & communione fractionis panis, & orationibus*: etiam sciendum sensum literalem loquitur de SS. Sacramento: cuncti namque conveniebant in templum ad S. Communionem: & manifestum est quod si SS. sumebatur Sacramentum & communicabatur, hoc esset consecratum, & si consecratur & comederatur, sacrificium fuit. Quinimo eodem sensu intelligi potest illud. *Ministrantibus illis Dominus & servantibus*: quo declaratur, quod mittendi ad prædicationem D. Paulus & Barnabas, prius communicarent, & offerrent sacrificium, ac Missam celebrarent: ut ita eorum prædicationi fructum referret vberiter: hoc est, *Ministrare Domino*: etiam ad negotia ardua, tantique ponderis, quale illud erat, missionis Apostolorum, Missæ sacrificium præminuebatur. Sic sentit Proculus Episcopus Constantinopol. discipulus D. Ioan. Chrylosi. & qui per rivam sanctorum D. Paulum D. Chrylosi sermo sensum explicationem suarum Epistolatum, ut scribit Nicephorus Calix. & Historia Tripartita. Idem aduertit D. Gregorius, qui omnes singulariter adnotavit Apostolos in exortio Ecclesiæ celebrasse Missam, & incepisse ab Oratione Dominica Patrem nostrum, & verbis consecrationis, quando panem consecrabant, quo peracto Missæ finem imponebant licet postmodum Sacerdotes ordinati fuerint, Missa disposita, & eius constituta celebratio particularibus ornata circumstantijs, ad maiorem eius venerationem, cultumque dignorem.

Et quamvis in initio pauci essent Sacerdotes, cum tantum illi essent Episcopi: *In qua spiravit S. vos posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*: postmodum crevit eorum numerus, multi que consecrati sunt Sacerdotes, ut cum potestate & auctoritate spirituali Sacerdotij quod eorum imponitur animæ, eam etiam habeant, ad offerendum tam venerabile sacrificium. Vnde plures sunt Sacerdotes.

XV
4

cerdotes, vt in omnibus locis in quibus templa
ferent erecta, & in omnibus temporibus effute
offerri possent. In omni loco offeratur oblatio mun-
da: cuius vberitatem nobis exponit Vates loel.
Jul. 24. *Arca vestra replebitur frumento*: iam enim of-
fert: hoc sacrificium in omni loco vbi in vero
templo colitur & adoratur SS. Dei nomen, in
multis Prouincijs, in multis ciuitatibus, in multis
locis, in multis Ecclesijs, in multis Altaribus, ar-
que in illis saepe numero ita vt iam mea senten-
tiae terrae nostrae habitatorum arca redundent
inico, pane consecrato & caelesti, ex quo in
Missis Deo verum litatur sacrificium ministerio
Sacerdotum ad hoc consecratorum: illis etenim
solis incumbit sacrificare. *Nes quisquam sumi sibi
honorum.* Quia ratio exigit vt sit minister su-
prema p. illens auctoritate & eminentissima praesul-
pens dignitate cui oblatio commendatur su-
premi ac eminentissimi sacrificij, qua e in Altari
Deo sub Missa dedicatur: & hanc nemo sibi praesumit
arrogare, sed eam tantummodo habet, cui
Deus illam tribuit per Episcopum a quo conse-
cratur & ordinatur ad huius sacrificij ritum. ob-
lationem: cum enim sit omnium supremum, ex-
pediit, vt summa sit ea dignitas, qua praesulgeret
debet is, qui illud ex proprio munere offert, eo-
que sine consecratur.

§. 6. In Iustis Christus Sacerdotes ad
Missae sacrificium offerendum conse-
cratos, & medys illis hoc idem nos om-
nes offerimus.

18 **E**X praedicti oritur mihi difficultas, quali-
ter felix Sacerdotibus conueniat hoc Deo
offerte sacrificium, si prout praefati sumus,
possimus omnes quotide offerre in Ecclesia, no-
bique applicare quotquot sacra celebrantur: Prae-
terea liquet omnes fideles coadunatos hoc of-
ferre sacrificium, quia communis omnibus est &
vniuersalis eius fructus, quem confert. Deinde
quod summum est, doctrina sentit Catholica,
effert, quae ne ue oratione ad Deum posse accedere, il-
lique precei suis calamitatibus congruas offer-
retentum omnes hortatur David: *Accedite ad
eum & illuminamini, & facies vestra non confund-
deatur.* Cui inhaerens Apostolus omnes monet:
Rik. 4. 16. *Adhaeremus cum fiducia ad thronum gratiae, vt mise-
ricordiam inueniamus.* His respondo, sic esse ac-
litere esse singulis Deo Missae sacrificium offer-
re, & omnes nos illud litare, imo quemque posse

in illo & per illud praesentare Deo preces suas:
sed haec omnia sunt mediante Sacerdote, qui
officio fungitur sequestri inter Deum & popu-
lum, & ipse omnium nomine potissimum praesentet
orationes votaque hominum.

In quem finem vt docent D Aug. & D. Tho. Lib. 10. de
in omni tempore, & omni lege semper necessa-
rii fuerunt Sacerdotes ad quos spectaret seque-
stros esse inter Deum & populum, qui us me-
diantibus illi sacra sua & orationes offerrentur.
frequentissimum est in Prouincijs, Ciuitatibus,
Communitatibus ac Regnis Regibus suis dona
praesentare, partim in recognitionem supremae
potestatis, partim vt ab illis fauores, & gratiae te-
terantur. in confesso est munus illud Regi dedi-
catum a Republica vel Communicate non om-
nium consignari manibus: nec enim omnes ad
Reg. deferunt, sed vnus ex ipsis eligitur, ceteris
prudencia reuerentia & annis praesentatur, vel
fortes inter omnes mittuntur, vt cuiuscumque ob-
nenerit, ipse n vnus Regi deferat omnium no-
mine dedicandum. Hic illud is deferret trahit
que illi manibus: & quantum non negemus ipsum
solum esse qui hoc deferret, porro in ipso omnes
Reipublicae ciues hoc Regi consecrant, licet non
proprijs manibus, sed per Syndicum ad hoc ab
ipsis deputatum: & quamvis illud Rex ab illius
accipit manibus, tamen velut omnium munus
illud gratum habet, recognoscit, & acceptat.

Patuit hoc in potentissimo illo Rege Salomo-
ne, cui in profectionem eminentissimae illius
potestatis ac dignitatis, qua super omnia terrae
regna Rex imperabat omnes munera deferrebat
& maxime & praestantissima: *Singuli deferrebat
mune a Salomoni*: illum etenim vt omnis terrae
Dominum fatebantur & reuerentur: Constat 1. Paral.
autem euidenter non omnes homines accessisse
Salomonem, susque manibus munera ei detu-
lisse, quibus illum honorabant, sed ex omnibus
Prouincijs ac Regnis nonnulli eligebantur qui
illa deferrent, & dato quod ipsi suis ea manibus
traderent, omnes attamen ea Salomoni dedica-
bant, & quasi ab omnibus ac singulari oblata ea
Salomon magni faciebat, gratoque suscipiebat
aunio. Ita se res nostra habet. Nemo dubitat

quin omnes Deo munus hoc sacrificij Missae of-
feramus, atque omnium nomine ac totius Ec-
clesiae illi dedicetur: porro omnes oportet per se, non om-
nium illud offerant, grauem enim hoc pareret confu-
sionem, imo vile quid censetur, si factor, si su-
manibus tor, si textor hoc illi deferret, vt impie docet sa-
cilegus Lusherus, constitutus ministerium ter-
dum.

11. Sic in omni lege factum
11. Similitudo.
12. Confr. mator.
13. 3. Reg. 10.
14. 1. Paral. 24.
15. V. Missae sacrificij
16. 12.

ra caeloque sublimius viris mechanicis: absit omnino, ad hoc viri tales elegantur, qui prudentia maturitate, aetate & sapientia commendabiles huic apti sint ministerio, atque ex munere suo conueniat illis manu propria, & omnium hoc Deo dedicare sacrificium: illi sunt Sacerdotes, & in hunc finem illos Christus consecrauit, ut per manus illorum hoc illi donum offerretur, & caeleste faceremus sacrificium: omnes nos iud offerimus, sed mediante Sacerdote personam Ecclesiae referente: atque eo modo quo Rex omnes considerat & velut ab omnibus donum sibi oblatum recipit, licet vnus tantum manu delatum, ita quoque Dominus noster omnes in hoc SS. sacrificio intuetur, & velut ab omnibus illud acceptum habet, licet per manus Sacerdotis tantum, nomine omnium illi deferatur; Eo animo Sacerdotes eliguntur, ut sint tanquam Syndici totius Ecclesiae in vnum collectae, ut dent & offerant Domino Deo nostro caeleste hoc donatum: hoc etenim interpretatur. *Sacerdos* id est *Sacrum datus*: Deo sacra porrigunt, & hoc proprium est Sacerdotum officium: nam ut olim ille Deo primitias frugum offerebat in canistro: sic modo Sacerdotes nouae legis velut primitias beneficiorum Dei hoc illi diuinum offerunt sacrificium in canistro specierum accidentalium, quae nostris irradiant oculis in SS. Altaris Sacramento.

VI.
Sed solis
sacerdo-
abus.

19 VII.
Sacerdos
dicitur
Clericus
& Pres-
byter.

Psa. 83. 5

Ep. 2. ad
Episc. Ita-
liae.

D. 79. ca.
Electione.

VIII.
Quare
Abraham
sic prior
nominetur.

Præterea dicitur Sacerdos Clericus, id est optima fors sumpto vocabulo à nomine Graeco κληρος id est fors: partim quia Dominus est esus fors: partim quia Dominus Deus Israel possessio eius: quia nulla melior dari potest fors, & possessio opulentior, quam si quisquam Diuino famulatu consecratus: hoc enim eminentissimum fuit illud beneficium, quod ut tale Dauid extollebat titulum talibus adscribens: *Beati, Beati, qui habitant in domo tua Domine*. Deinde nominatur Presbyter, id est senior: talem namque oportet esse Sacerdotem, non aetate decrepita capularem, sed prudentia, virtute, exemplo & sapientia ceteris maturiorem. Notat D. Anacletus Pont. & credo iuxta insertum: quod ante Abraham nullus hoc nomine Presbyter honoraretur. Non quod plures non fuerint ante illum seniores: cum ab Adam usque ad eius tempora multi vixerint: non gentis annis, vel paucioribus, ut clare patet ex S. Eloquio: Abraham autem paucioribus multo vixit annis, nec eius aetas adeo protracta fuit, ut aetati veterum illorum posset equiparari. Cur ergo usque ad haec tempora nullus hoc nomine com-

pellatur? Quia ut erat ipse qui offerre Deo debebat Isaac filium suum in sacrificium, quod si voluntatis affectum spectemus, verum fuit & tale sacrificium, si quidem quoad effectum ad vnum non pervenerit de eo sacrificij terminus & cum sacrificio futurum esset signa vmbraque sacrificij Christi, quo nobis indicaretur sacerdotem illud oblatum esse debere scire, & virtute, meritis, sapientia moribusque Abraham maturiorem, idcirco nemo prior illo censetur Presbyter: Sacerdos enim oportet ut sit Pater spiritualis multorum filiorum spiritualium, quos exemplo suo, & prudentia Doctrinat, & ut patet multarum gentium fuit Abraham: sic enim inscribitur: *Pater multarum gentium*. Idcirco nullus usque ad Abraham legitur Presbyter, id est senior, & qui exemplo suo Pater esse possit multorum filiorum spiritualium. Quoniam haec de causa Ecclesia Sacerdotes cognominat Patres: cum enim reuerentur esse multorum filiorum Dei Patres, maturitas decet ipsos grauitasque virtutum. Tales spiritus eligit Ecclesia in Sacerdotes, ut Deo Missae sacrificium omnium nomine offerant gratissimum.

Ea de causa in singulis quatuor anni temporibus de sinatu ad consecrationem Sacerdotum, illis ut electio illa felicem habeat eventum, principi conatur ieiunium, ut communi oratione & ieiunio ceteris consilium capiant, & fiat electio Sacerdotum non ad maius totius Ecclesiae spirituale bonum: de quo iudicium de moribus & doctrina eorum in illa struitur examen, quando Episcopus Archiepiscopus num interrogat ut illos nomine totius Ecclesiae offerat ordinandos. *Satis istos dignos esse*: Nunc sciam an tali fulgeant prudentia ac virtute quos in Sacerdotes offert, ut tanto digni sint ministerio: denique peractis frequentes Deo offert orationes, ne in eorum electione aberret, & in multiplicat illas Episcopus in Missa quam celebrat, mandataque legitimas, ut inter ceteros omnes Episcopis Sanctis lucem illi Deus infundat, ut prouideat deinde hos consecrare: & eligat in Sacerdotes: ut prout que praemisso tanto examine illos eligat in Syndicos, ut Deo munus à tota Ecclesia delectatum offerant: quia hoc sacrificio postulamus à Deo remedium nostris miseris opportunum, & omnis nostri boni tam corporalis quam spiritualis conseruationem, cum totus mundus à Deo deprecatur non tantum in essendo, sed etiam in conseruando: ipse namque illius moderator est & rector, & de cuius manu proficit nobis cuncte bonum: *Ipse datus omnibus, vitam, in spiritu*

Am. 17. 15
30
10
IX.
Nemo
cora m
Deo per
se prafu-
mit ad-
fuar.

omnium in ipfo enim vivimus, movemur & fumus
Nulla est vita, n. illa refpiratio, nihil deus, nifi a
divina eius manu descendens, nec potest mun-
dus nifi cum illo agendo, confervari, multo mi-
nus quam Republica sine munia cum Domino
fuo conlervatione dati & accepti: & ita femper
ab eius favore in propria conlervatione mun-
dus dependet.

XII.
Nifi me-
dij Sa-
cerdoti-
bus.

Si vero fuprema hic prafulgeat Maieftate,
quis adeo temerarius vt cum ipfo facie ad facie
converfetur? Quis portas eius audax ingredia-
tur? In mundo, vir vulgaris fe liftere non prafu-
mit coram Rege, ambo licet eufdem fint natu-
ra, & in comparatione infinita magnitudinis
ac immenfifatis diuinae vilis vermicule, qua
fronte audebis coram diuina eius comparare
prafentia: Terreni Reges vt huic obuiant, fami-
liariter fuos habent ac fecrarios, quibus medi-
atibus, voluit vt libelli fupplices voraque effe-
rantur illis fubditorum. Eofdem ftatuit Deos id-
que ex proprio n. uenire, vt fint miniftri fui, vt
homines cum illo agant, ficut autem Sacerdo-
tes, quos oportet fequitros elfe inter Deum &
populum, quorum nomine ac perfona ceteri fe
diuinae Maieftati fiftant, illius hoc medio po-
ftulantes mifericordiam. Sicut autem illi, qui
Regi funt ab ambibus & fecrariis, vt eius magis
conditionem conueniat, Rex defiderat, vt in multis
cum illo participant: ita cum Dei conditiones
fint fanctitas, puritas, & reftitudo, poftulat
ille vt Sacerdotes miniftri fui notae fint virtutis:
vt n. populi deprecationes eis incedentibus
Deo fint acceptiores.

XIII.
Confir-
mari
exemplis.

Quotiefcumque viri iufti a Deo efficaciter
aliquid impetrare ftuduerunt, per fe immediate
ad illum non recurferunt, fed medijs Sacerdoti-
bus: hec enim modo defideratum, remiferunt a
Deo refponfum, falutem in agnitudine, fofititu-
dinem in tentatione, felicem in negotijs euen-
tum, quietem in calamitate, refolutionem in du-
biji, victoriam in bello: & illos fibi affumpferunt,
ex mentis demiffione indignos fe reputantes qui
tantae coram adftarent Maieftati. Hoc nobis in-
notefcit in lege naturae: dum enim Rebecca mu-
lier fanctiffima (cuius facta expendit D. Chryfo-
ftomus) angultijs premeretur extremis ex conflictu in
vtero fuo geminorum ex quo ad portas mortis
deducebatur: *Collidebatur parvulis in vtero vni:*
Peruenit vt confuleret Dominum. Adelt D. Chryfo-
ftomus, inquit, illam immediate perrexiffe,
fed medio Sacerdote: & aliqui opinantur, inquit
D. Aug. & D. Theodoret. fuisse Melchifedech,

XIV.
In Rebec-
ca.

licet ex integro non probent: nouerat enim illa,
bens enim Deo conlultationes optatum referre
nuntium, fi hoc medio roboratur. *Quid ell (in-
quit D. Chryfoftomus) peruenit vt conful. rei Domi-
num? Cucusit ad veram fcientiam, & feftinavit
ad Sacerdotum miniftrium quifci corde Deo perda-
cerdotis linguam abaceret com rei d. nta.*

XV.
Et in Iob.

Hunc autem modum procedendi in illo ftatu
declarat Eliu amicus Iob, quando certans
illum tot aduerfitatibus attritum, infirmitatibus
pernitique opprellum, formam illi propofuit qua
feruaret aliquod a Deo remedium obtenturus, &
eo fine proximum deducit argumentum formae ex-
ponens quam Deus fape refpectu hominis ob-
feruat, & quam homo vt cum Deo agat tenetur
obferuare. Sape numero Deus vt hominem co-
hibeat, cogatque in fe reuerti frantum illi inipit
infirmitatis, & aduefifatis vix tolerandae, quo ad
extrema deducitur defolationis: vt eo modo fe-
cipfum agnofcat, & ad Deum reuertatur: hoc Deus
vltimo medio ad hominis falutem: homo vero vt
a Deo huic calamitati remedium impetret falu-
tiferum, ad Deum recurrit. h. queftio Sacerdote.
Si fuerit pro eo Angelus loquans vnus de millibus
& c. mifererebitur eius Deus: Sacerdotem vocat An-
gelum, quo nomine a Deo per Malachiam ho-
noratur: quia & talis elfe debet & ell ex munere
nuntij ac mediatoris: hoc enim fignificat An-
gelus. *Angelus enim Domini exortum num ell.* Re-
curre homo ad Deum mediane Sacerdote, qui
pro illo interceffit & loquitur, cuiusque preces &
vota, ac facrificium dedit q. d. Eliu. An tu hoc
agis vt a calamitatibus quas patetis eripiaris?
quafi fignificans hanc elfe vltimam in lege natu-
rae conluetudinem.

XVI.
Item in
Saul &
David.

Idem confiderandum venit in lege fcripta,
quod his medijs vterentur qui fub illa perita co-
nabantur a Deo elfica ceter impetrare. Rex Saul,
cum adhuc prudenter fe gereret, vt exitum ha-
beret fortunatum negotium quod pra. manibus
habebat, & rei valde ambiguae atque arduae con-
fifium inueniret opportunum, ilico medio Sacer-
dote Achia Deum conluluit. Sacer los fe coram
Deo ftatuebat, & retro illum Rex, quafi qui me-
dio Sacerdote cum Deo communicaret. Cum-
que his intentus audiret belli tumultum in po-
pulo accrefcere ex impetu factio Philifthino-
rum, eo feftinans accurrete, Sacerdoti mandati
Contrabe manum tuam. Pyffimus. Rex David
Saul in imperio fucceffor diuina iunctus ordi-
natione, licet Deo adeo familiaris, atque vir fe-
cundum Dei cor ac voluntatem in tribulationi-
bus

licet ex integro non probent: nouerat enim illa,
bens enim Deo conlultationes optatum referre
nuntium, fi hoc medio roboratur. *Quid ell (in-
quit D. Chryfoftomus) peruenit vt conful. rei Domi-
num? Cucusit ad veram fcientiam, & feftinavit
ad Sacerdotum miniftrium quifci corde Deo perda-
cerdotis linguam abaceret com rei d. nta.*

Hunc autem modum procedendi in illo ftatu
declarat Eliu amicus Iob, quando certans
illum tot aduerfitatibus attritum, infirmitatibus
pernitique opprellum, formam illi propofuit qua
feruaret aliquod a Deo remedium obtenturus, &
eo fine proximum deducit argumentum formae ex-
ponens quam Deus fape refpectu hominis ob-
feruat, & quam homo vt cum Deo agat tenetur
obferuare. Sape numero Deus vt hominem co-
hibeat, cogatque in fe reuerti frantum illi inipit
infirmitatis, & aduefifatis vix tolerandae, quo ad
extrema deducitur defolationis: vt eo modo fe-
cipfum agnofcat, & ad Deum reuertatur: hoc Deus
vltimo medio ad hominis falutem: homo vero vt
a Deo huic calamitati remedium impetret falu-
tiferum, ad Deum recurrit. h. queftio Sacerdote.
Si fuerit pro eo Angelus loquans vnus de millibus
& c. mifererebitur eius Deus: Sacerdotem vocat An-
gelum, quo nomine a Deo per Malachiam ho-
noratur: quia & talis elfe debet & ell ex munere
nuntij ac mediatoris: hoc enim fignificat An-
gelus. *Angelus enim Domini exortum num ell.* Re-
curre homo ad Deum mediane Sacerdote, qui
pro illo interceffit & loquitur, cuiusque preces &
vota, ac facrificium dedit q. d. Eliu. An tu hoc
agis vt a calamitatibus quas patetis eripiaris?
quafi fignificans hanc elfe vltimam in lege natu-
rae conluetudinem.

Idem confiderandum venit in lege fcripta,
quod his medijs vterentur qui fub illa perita co-
nabantur a Deo elfica ceter impetrare. Rex Saul,
cum adhuc prudenter fe gereret, vt exitum ha-
beret fortunatum negotium quod pra. manibus
habebat, & rei valde ambiguae atque arduae con-
fifium inueniret opportunum, ilico medio Sacer-
dote Achia Deum conluluit. Sacer los fe coram
Deo ftatuebat, & retro illum Rex, quafi qui me-
dio Sacerdote cum Deo communicaret. Cum-
que his intentus audiret belli tumultum in po-
pulo accrefcere ex impetu factio Philifthino-
rum, eo feftinans accurrete, Sacerdoti mandati
Contrabe manum tuam. Pyffimus. Rex David
Saul in imperio fucceffor diuina iunctus ordi-
natione, licet Deo adeo familiaris, atque vir fe-
cundum Dei cor ac voluntatem in tribulationi-
bus

Idem confiderandum venit in lege fcripta,
quod his medijs vterentur qui fub illa perita co-
nabantur a Deo elfica ceter impetrare. Rex Saul,
cum adhuc prudenter fe gereret, vt exitum ha-
beret fortunatum negotium quod pra. manibus
habebat, & rei valde ambiguae atque arduae con-
fifium inueniret opportunum, ilico medio Sacer-
dote Achia Deum conluluit. Sacer los fe coram
Deo ftatuebat, & retro illum Rex, quafi qui me-
dio Sacerdote cum Deo communicaret. Cum-
que his intentus audiret belli tumultum in po-
pulo accrefcere ex impetu factio Philifthino-
rum, eo feftinans accurrete, Sacerdoti mandati
Contrabe manum tuam. Pyffimus. Rex David
Saul in imperio fucceffor diuina iunctus ordi-
natione, licet Deo adeo familiaris, atque vir fe-
cundum Dei cor ac voluntatem in tribulationi-
bus

bus suis semper comitem habebat Sacerdotem, quo sequestro suas Deo preces & supplicationes offerebat: unde instanter deprecabatur Sacerdotem Abiathar ne ab illo discederet, nec timeret, cum etenim ut propriam vitam tueretur. *Mans mecum, si quis quaesierit animam meam, quare? Et animam suam, mecum que servaberis.* Et si quando negotium aliquod Deo committente, aut preces illi offerre optaret ex audiendas, nihil nisi medio Sacerdote peragebat. Unde die quodam impos consilij, & meste consternatus quid retu ageret saeva nimis Saulis actatus perfectione, ut huic subveniret, eundem adiecit Sacerdotem Abiathar, iussitque ut Sacerdotalibus vestibus indueretur. *Applica Ephod* Ephod teste D. Hieron. & Aug. vestis erat propria Sacerdoti quam habebat Dominum aditurus, cuius Maiestatem referebat Arce propitiatorium, & quantum sapio quoddam erat superpellicium, quo Sacerdotes utuntur ad altare accessuri: Sacerdos se stantebat coram arca, ut ex contextu probat Cardiana. Caieta. quae repraesentabat velut presentem Dei Maiestatem, & David a tergo quasi sub umbra latens Sacerdotis, cui ea suggererebat quae Sacerdos Deo proponebat: David itaque preces componebat per Sacerdotem Deo proponendas. Tunc ergo Rex sanctissime, cum spiritu & sapientia Sacerdotem longe si peres, tunc inquam Sacerdoti tuas proponis orationes, & ipse med ante non tu ipse illas Deo defers exaudiendas? Quia licet David talis esset, qualis omnes novimus, sibi tamen persuadet orationem suam Deo fore gratiorem per manus illius cui ex officio conpetebat, se Sacerdotis vota fidelium Deo representare: consuetque expedit ut ipse se Deo facie ad faciem non offerat, sed sequestro Sacerdote a cuius tergo ipse consistebat.

1. Reg. 22. 23.

1. Reg. 23. 20. Ep. 128. ad Fabiola Lib. 99. in Ind. 9. 41. In c. 23. 1. Reg.

XVII. Ita Deus Iosue praecipit. Num. 27. 21. Hom. 5. 10. Vide Dominum.

XVIII. Sed multo magis in legem nova.

testatem? Claves caeli tradidit manibus eorum, dicens: *Quorum retinueritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt.* Deinde si praecellentiam attestamus sacrificij quod nobis offerunt Sacerdotes, quam habent comparationem vetera illa omnia, quae cumque obtulerunt Patriarchae, Abel, Noe, Abraham, Isaac, Iacob nec non quaecumque lex scripta constituit innumerabilia? Ea est differentia, quam inter creatoram Deumque conspiciamus: cum illi non nisi retentas obtulerint creaturas: hi vero ipsum Dei filium: unde horum sacrificium tam est meritum, ut non possit non esse aeterno Patri iustitiae gratissimum.

Unde collige nullum calamitibus tuis levandis opportunius esse remedium, & quo Deum strictius obliges, ut tuis concedat benignius postulacionibus, quam si ad illum melio Sacerdote confuseris: rogo illum, ut pro te Missae sacrificium offerat, quo ad Altare accedente, a tergo illius te sistito, & per manus eius ac linguam offerat sacrificium, quod de proprio supplicacionibus: hic namque mos in Ecclesia inolevit, ut orante in Missa Sacerdote, vel alij occasione, in quibus adest populus, omnes a tergo stent Sacerdotis: ita ut illo medio certo nobis fidem possimus optatum petitionibus nostris responsum: etenim ex ipsa suprema dignitate qua legitur gratia Sacerdotes excellunt, secundum dignissimam sacrificij venerationem, quasi divina potentestate, qua Deum inclinet ut benignum oracionibus per ipsos oblati passet audiam.

§. 7. Licet verum sit multum referre bonitatem, ut Deus petitis nostris efficaciter annuat, tamen eius tantum attendamus dignitatem, cuius intuitu illum honoremus, & optatum nobis ex eius sacrificio speremus exitum.

N Olnit Deus auctoritatem ac dignitatem Sacerdotij, adstringere eiusdem bonitatis: eo namque non leues orientur confusiones gravioraque incommoda: ut enim nescimus quis bonus sit aut malus, nec similes scitemus quisnam legitimus esset Sacerdos offerendo Missae sacrificio condignus: sed eam auctoritatem tantum alligavit, quam illis concessit consecrandi & offerendi divinum hoc sacrificium.

fictum. Precepit Deus Moysi vt vestes componat ornatiores summo Sacerdoti, vt ex illis omnibus dignitas eius innoscat & auctoritas, potissimum auream lamicam effingat cateuulis quibusdam aureis ab humeris in pectus dependentem, cui inscribitur: *Doctrina est veritas*. q. d. a Sacerdote petenda est doctrina & veritas: non ergo conueniret vt in hac lamina adiugetetur: *Bonitas*, quandoquidem iustum sit vt pectus sacerdotis vas sit sancta is & virtutis: Nequaquam nec enim patitur, vt dignitas Sacerdotij boni aut Sacerdotis allegetur & virtuti, sed auctoritati quam à Deo habet consecrandi & offerendi gratissimum illi sacrificium.

Luce 3. 8.
I. I.
Figura eius est lamina formi Sacerdotis.

Iud 14.
III.
Allegoria de velle Sacerdotis.

Luce 21. 19
IV.
Construatur ex visione S. Theresie.

Luce 38.
V.
Ibidem.

Mirabile de Sanchone narrat Spinus S. hystoriam, & postquam de fano mellis quem eduxit de leone discreto: nec enim illam de corde illius, sed de ore extraxit, quem in a lo apes efformauerant, vt eum ipse tolleret, vnde manum illi iniecit fauim: que lupit Apes, diuina inquam personarum diuina sua virtute fauim efformauerunt dulcissimum SS. Sacramenti: cum enim sit opus ad extra, secundum Theologos, est opus totius SS. Trinitati commune: quamvis enim Christus hoc instruerit, hoc tamen virtute egit diuina, quæ tribus diuinis personis est communis. Nō requiritur vt ex corde prodeat Sacerdotis fauim hic celestis: id est vt dignitas qua viget Sacerdos ad consecrandum, sit allegata bonitati, per eam significatur: hæc enim oculis nostris est occulta non minus quam cor, sed de ore leonis, iustitiam de verbis quibus illic Christus auctoritatem tradidit a tam sublime mysterium. *Hoc facite in meam commemorationem*. De verbis istis repetitis in ore Leonis Christi, colligitur dignitas qua pollet ex auctoritate tradentis hanc illa: hæc nobis consideranda venit, vt illos veneremur, nec tantum sic imitandum est bonitati.

Stupenda legitur in vita stupende Virginis Mariæ S. Theresie de Iesu viso, quam referi. Nocte qua iam media dum eam Dominus lenimentis velle recreare celestibus: *Rapta sum*, inquit: *in spiritu etiam quasi resuraxam me esse extra corpus*. *Et videro SS. Christi humanitatem gloria ac maiestate tanta radi meum, quonia nunquam videram*. *Repræsentabatur autem mihi clara quadam ut adur. et li notata stuis in pectore. Viris, nec hoc vale: em explicare quomodo sit &c.* Ita hæc sit ablopta & suspensa. Virgo hæc SS. vt multis diebus hanc intellectui suo presentem contemplaret summam Christi Domini maiestatem. Hæc visio, meo iudicio, inquit, fuit omnium quibus me Dominus dignatus est consolari, præstantissima. Postmodum ad Sacerdotem Synaxim clare conspexi duos daemones figura terribilissimos quorum corona velut duo anuli ferretur gurgur complectebantur miseri Sacerdotis, vidique Dominum meum prædicta fulgorem maiestate eius manibus inferum in hostia quam mihi fumendam exporrigebat, vt patenter innotesceret manus esse Dei ostensurus, vnde intellexi animam illam peccato mortali obnoxiam. Quid est, Domine mi figuram vestram adeo formosam, videre inter figuras adeo execrandas? Daemones velut timore percellantur coram Domino, supram meditates, sed hæc eis non permittit. Virgini autem hæc SS. visione hæc suspensa: atque ex eo quod Dominus velle, vt ipsa malum huius animæ consideraret, Dominus dixit vt pro illo intercederet, & aduerteret ex singulari Dei prouidentia hæc ita euentit, vt dignitatem intelligeret Sacerdotis, cuius virtutem haberent veritas Sacerdotis ad tanti sacrificij consecrationem, quodque tale operetur mysterium, quantumvis peruersus & diabolicus sit Sacerdos: nam licet peccator sit quod peior fieri non potest, auctoritas tamen qua diuinum hoc administrat mysterium, bona est, & similiter Missa quam celebrat.

paucendum nimis quid accidit Anchoritæ V. pyssimo, qui ad interiora deserti secedens quod Exemtidianis rechiebatur Angelorum visionibus, ac plurimæ celestibus consolatombus, cui de ostiario in ostiduum Sacerdos S. deferebat Communionem. Adijt enim vit quidam atque q. ratione Communionem recipi de manu Sacerdotis illius concubinarij & omnium peccatorum abyssi? Quo intellectu secessit, & reuertentem cum SS. Hostia Sacerdotem repulit, ac de manibus illius eam sumere recusauit. Subito rapitur in extasim auditque querulam vocem sibi dicentem: *Tulerunt homines iudicium Dei*. q. d. Pessimus sceleris iudicare etiam Sacerdotes Deo resecratur, & hoc sibi homines vsurparunt. Dicitum hoc minime intellexit & adhuc impos sui rotus extaticus sibi corripuit aridissima leprosum notat accedentem foetidissima conspersum lepra: confert hic funem ex serico auroque contextum formosissimo, nec non hydriam auream operibus elaboratam insignitibus, de fonte lucidissimam haurit aquam, omni illius apponit, inuitat: bibe. Iam sitim aqua extincturo accurrit alius, eumque cohibet: quid hoc, an aquam bibes manu tibi propinatam adeo immundi ac leprosi? O Domine mi, respice.

C c 2.

ponet, nisi. I refert: ipse namque aquam minime tangit, nec lepra eius illa attingit, aut forditus inquinat. Hic igitur est qui tibi S. deferbat sacramentum, qui licet, vt leprosus, non tamen inicit hoc mysterium, aut inquinat: malitia etenim Sacerdotis virtutem non evertit Sacramentorum, quibus velut aureis hydrijs aqua hauritur diuinae gratiae de fonte purissimo Christo, eiusque redemptione.

¶ 23 Hinc facile colligo solutionem illius difficultatis, vtum tanti referat virtus motumque integritas Sacerdotis, quo Mille sacrificium nobis proficit, vt maioris meriti sit Milla boni quam peruersi Sacerdotis. Et quamvis verum sentiam, difficultatem esse posse si dicamus quod sic, & vilior sit propter rationes inferius dicendas: verum si commode has intelligamus, ex illis constabit, non ita inhaerendum eius sanctitati, vt dignitas Sacerdotij, quo nobis persuadeamus non inferioris esse valoris Millam peruersi quam boni Sacerdotis. Fateor equidem quod si spectemus

3. p. q. 81. n. 6. 1. p. Theol. 2. 4.

1. q. 1. cap. ipsi Sacerdotes.

quod ait D. Tho. D. Bonau. D. Albert. Mag. quonimo & idem videtur sentire Alexander de Ales, fundamentum aliquid inuenimus quo dicamus Millam Sacerdotis virtutibus meritisque insigni efficaciorum esse quam peccatoris, sed loquuntur eo sensu quem explicabimus: negari enim non potest, quin vim adferat illud ex iure. Quia Sacerdotes digniores sunt, tanto pro necessitatibus, pro quibus clamant exaudiuntur: quod testimonium producit D. Tho. & quamvis ita sit vt in Sacramentis malitia ministri non possit illis virtutem auferre quam habent ad producendum proprios sibi effectus: atamen diuinum hoc Sacramentum, quia rationem habet sacrificij, aliam habet particularem: nam aliquo modo requirit in illud offerente particularem aliquam bonitatem, ob quam Deo sit acceptabile etiam ex parte sacrificantis vel offerentis. Cum enim oblatio Deo Domino sit dedicata per Sacerdotis ministerium, absque dubio illa grauior est quae fit ab eo qui diuinam placet Martiari, quam ab eo qui displicet.

VII. Pars affectiva probatur.

Insuper & nobis familiare est, vt donum aliquod libentius acceptemus quando nobis ab amico defertur integritate, quam ab eo qui talis non est, vel etiam nobis inimico. Hoc habes frequenter in ore: libenter hoc accipio ob eius qui mihi hoc defert, gratiam: nam & hoc in Milla dicimus: *Accepta habere dignaris sicut accepta habere dignatus es munera parui tui iusti Abel &c.* Si illa igitur sacrificia quae non ita ac hoc, Deo placuerunt, quia ipsam illa quoad valorem inferioris excedit, hic enim inferioris est: grauiora tamen fuerunt: vt pote ministerio Abel & Melchisedech oblata, quos sibi habebat amicissimos: qui negabit quin caeleste hoc sacrificium acceptus Deo futurum sit, si Sacerdos iustus, sanctus & pius hoc Deo consecrari, quam si, qui talis non est, idem offerret. Sed haec omnia ex parte intelligentia sunt offerentis, & ideo dicimus vt exponamus quantum referat bonitas Sacerdotis.

Præterea si sacrificij specie deus essentiam, licet tantum esse valoris sacrificium mali ac boni Sacerdotis, & Millam tam bonam esse illam quam huius: vt enim sacrificium hoc non offert in quantum persona est particularis & propria, sed in quantum refert personam Christi & Ecclesiae, parum aut nihil illi adhaeret ex eius malitia, quantum ad valorem essentialium sacrificij quod offert, vt idcirco valorem non habeat, quem in se continet in futurum: & quantum ad hoc philosophandum est eodem modo de reliquis Sacramentis: nam ita non melior est baptisimus collatus à ministro iusto, quam ab iniustissimo tantum affectu commodi huius sapientius, licet sit haereticus, si in eo praetendat facere quod facit Ecclesia Catholica, ac illius: & confessio excepta à Confessario in peccato mortali, & absolutio ab illa data, non minoretem producit in confidentiam, quam si illam à sanctissimo Ecclesiae Sacerdote reciperet, quod etiam de excois intellige Sacramentis: quia actus illos iurisdictionis non exercet Sacerdos in quantum propria persona, vel in quantum Petrus, Ioannes, Franciscus, sed in quantum in illis personam refert Christi & Ecclesiae, cum nihil agglutinetur ex solidibus peccatorum eius: vnde eandem in vno argue in altero habet virtutem, cum in vtroque aequaliter declaratur dignitas personae Christi: eodem modo Sacerdos diuinum hoc offerens Deo sacrificium, non illud offert vt persona particularis sed quasi personam representans Christi & Ecclesiae, & ita quantum ad valorem essentialium Sacramenti, aequaliter proficit oblatum à bona Sa. excois, ac peccatore.

Similitudinem valde congruam profert in medium ad huius expositionem D. Gregor. Naz. Or. 1. zian. de sigillo. Dicit licet sigillum ex auro autem L. L. summa indultia insignitum, aliud autem chalybeum binum isdem auro eademque arte ac ingenio elaboratum: signas eum vno, & cum altero, si si sigillum vtriusque attenderis, vidobis vtriusque de hano aequae exprimere, tam chalybeum quam aurum.

anteum: cum enim vnusque ex insculpta signet imagine quam refert, & non ex materia de qua formatum est, cum ipsa eadem sit in vitroque, ardo aequaliter figuram expriment & obliuabit. Idem in Sacerdotibus Ecclesie perpende: sunt in illa Sacerdotes pij, iusti, perfecta caritate vere aucti: & esse potest vt propter nostram miseriam alij sint peccatores, & mita chalybis obduratio: omnesque offerunt Deo Missæ sacrificium ob dignitate Sacerdotij qua fulgent: cumque hæc æqualis sit in omnibus, manifestum est fructum tutum æqualem & utilitatem sacrificij in veroque quantum ad valorem eorum essentialem.

IX. Certum est si elemosynam erogaueris pet manum serui tui: quantumuis malus sit, qua nihil fructui detrahit elemosynæ quam largiis, nec meritum eius tollat ministri peruersitas, cuius ministerio illam pauperi distribuis. Idem sit ergo de proposito argumento iudicium. Vt ministri Dei nos omnes Sacerdotes Deo Patri offerimus Sacrosanctum Missæ sacrificium, & non sicut personæ singulares: vnde malitia qua vt tales infirmum detrahare non potest valori essentiali sacrificij: tanti etenim valoris tamque bona erit Missa nequissimi Sacerdotis ac iustissimi. Vnde sicut accidentale est sigillo quod aureum sit vel æreum, ita & dispositio particularis Sacerdotis, in quantum persona singularis accidentalis est merito sacrificij: quocirca attenda licet particulari dispositione meliores sint iustasiones quam peruersi, & maioris meriti illius qui digniori accedit præparatione: hoc enim indicant D. Thom. D. Bonauent. & Albert. Mag. Porro cum sacrificium non offerat iuxta dispositionem quam habet personæ particularis, sed secundum eam quæ in ipso est ex dignitate Sacerdotij, idcirco quantumuis sit illa dispositio conuenientior & perfectior, maior tamen non erit valor meritumque essentiali sacrificij.

§. 8. Licet quia Sacerdotes homines sunt quos Christus ad Missæ sacrificium offerendum eligit, posset nonnullum in reliquis pronocere contemptum, quia eiusdem sum omnes nature: vt illos tamen alij venerentur, dignitatem illis contulit Sacerdotij.

24 **I**N magno semper honore habuit Christus ministros suos, vultque eos ab omnibus singulari coli veneratione: ad hoc Redemptor

nostræ auctoritatem contulit, quam potuit maximam Ecclesie suæ ministris, licet etiam infirmis, vt in eis ministros eius honorarent & eminentiori veneratione ministros quos ad altiore extulit dignitatis gradum, nimirum Sacerdotes. Ingreditur Christus patriam suam Nazareth, & continuo Synagogam ingreditur: erat hic locus ad quem Iudei confluxerant, de ceremonijs & obseruatione legis acturi. sicut apud nos habetur Ecclesia ad quæ conueniunt Christiani: nam licet inter illos vnicum tantum esset templum nempe in Hierusalem, vbi celebrabatur festiuitas Agni Paschalis: tamen in singulis Prouincijs Ciuitatibus, & populis erectæ erant Synagogæ ad quas confluxerant, sicut non modo in Ecclesia pro Diuinit conuenimus officijs. Ingredus est igitur statim Christus Synagogam, & librum Prophetarum sibi dari poposcit, nominatum lib. Isaie qui forte illi contigit, cepit in eo legere officio fungens Lectoris & Subdiaconi, vt hæc officia dum ea ipse exercet, amplifcet, eosque qui tali munere in Ecclesia essent ministraturi: quo declarat, quod si tantum faceret eius infimos ministros vt ostenderet quæti suos deberent æstimare, quanto plus deberent æstimare superiores ac supremos, scilicet Sacerdotes. Et postquam legerat, concionem suam vt Prædicator inchoauit sumpto themate ex S. Scriptura, loco nimirum illo mystico Isaie in quo implet interprete Propheta literaliter de ipso loquitur: *Spiritus Domine super me, Isa. 61. 1. eo quod unxerit me Ec.* Nos igitur honorem docuit & cultum, quo par est vt Sacerdotes, reliquosque Dei ministros veneremus.

I I. Domine si hoc intendas non videtur rationi conuenire, vt sublimi adeo ministerio designes homines: nam eo ipso quo tales sunt, illos carere hori habebunt, vt eiusdem terræ, naturæ ac patriæ mines ad conortes, & hoc ipsum illos ad contemptum hoc elicit: excitabit, & indignum quid est tanta dignitate, gantur. quanta colitur Sacerdotium, vt ab hominibus *Matt. 23. 15.* vilipendatur: experientiam o Domine sume ex teipso, nam eo ipso quod Nazarenus esses, non obstante quod hæc munia obires Prædicationis ac Magistrum cum tantam præstaret auctoritatem, nihilominus te vt compatiotum exproferunt, vnde & illos audiuimus interrogantes: *Nonne hic est filius fabri? vnde hinc hic omnia? vbi nam studuit, quis eum videram Magister docuit? Patri suo fabro lignario comes adhaesit & adiutor. Quinimo Domine tu hoc ipsum confirmasti, quando iustis mortore percut*

Luc. 4.
I.
Christus
suo ex-
plo nos
docet eius
ministros
honorare.

Isa. 61. 1.

I I.

Matt. 23. 15.

ex 35.

gantes:

Nonne hic

est filius

fabri? vnde

hinc hic

omnia?

vbi nam

studuit,

quis eum

videram

Magister

docuit?

Patri suo

fabro

lignario

comes

adhaesit

& adiutor.

Quinimo

Domine tu

hoc

ipsum

confirmasti,

quando

iustis

mortore

percut

tur

Matt. 13. 57. III. Connaturaliter conueniunt vilipenduntur.

tus ob denegatum honorem tibi debitum, eo quod Nazarenus es, dixisti: Nullus propheta sine honore nisi in patria sua. Cumque omnes ex eadem sint naturae massa, atque ex ipsa natura aequales se arbitrentur, clarum est, quod si ad minus adeo excellens eligas homines, manifesto te exponas periculo, quod eos sint contempti, & ludibrio excepturi. Elias quanto in honore habitus ab illa vidua Sareptana, quantumque elatus a tota illa regione, cum peregrinus esset & adueniens contra verum quam illi habuit, quam afflicta a sacrilega illa Regina Iezabel: Elifens in patria a pueris sanis excipitur, caluusque irridetur, in signum ignominiae non ferenda, quem Naaman externus & alienigena reuerent, tantumque illi defert, ut beneficij loco deprecetur, quo possit ex terra quam pedibus calcabat, sibi domum deferre reliquias.

IV. Ratione confirmatur.

Et hoc si rem penitus inspiciamus suam habet rationem: res etenim viliores si viciniores habeantur, minoris aestimantur: tunc enim eorum nobis imperfectiones innotescunt: terra fructum vitivae illitum a longe gemma creditur valoris infiniti, quod se propius intuearis res apparet nullius aestimationis. Terrena haec omnia a longe nobis offeruntur ut magnum aliquid, sed ad oculum admota eorum distincte deteguntur defectus, quorum intuitu minoris habentur. Iudicat Abisalom, quod si Thamar fororis sui possit amplexu, gaudium sit obtenturus quo nullum eminentius: quia eam de longe contuebatur: accedit propius, potius gaudet amplexibus, iamque cognoscit multo minus hoc esse quam sibi representauerat. Iudicat alius qui procul intuetur onus, dignitatem, & officium, hoc si allecutus fuerit, omnia se consecratur, nihilque sibi superesse desiderandum, propius accedit, illudque obtinet, & cum ex vicino detegantur in eo cordis angustiae, tribulationes & infortunia, quibus abundat, cognoscit quam flocci valeat: & cum eiusdem terrae cespites e proximo conspiciuntur, & singulorum defectus notantur euidentius, hinc oritur vilipensio: ita similiter dum Prophetae velut homines in eadem terra natiuitatis, a connaturalibus propius conspiciuntur, patent eorum imperfectiones quibus possuntur, vade & contemptus promouantur & irrisio. Noe totus honorat mundus quem in domo propria filius ludibrio subannat. Moyses in terra peregrina, ab eiusdem incolis honore cultus fuit quo non potuit insigniori, tanquam populi Dei Dux antesignanus atque

V. Et exemplis.

Diuina eius manu ad tam eminentem euectae dignitatem, cui seducti detrahebant fratres Aaron & Maria Ioseph in Aegypto adueniens & huiusmodi, ad quem potuit altiorum gradum ascendere, quam ut Proteus toti imperator Aegypti, quaeque tota terra vt saluatorem adorabat, in patria vero homo quis eo visum, contempserit. Ios, somnator audit a fratribus atque in tantum deuoluitur despectum, vt nulli alteri mitteretur idoneus, quam vt Simeonis venditur in mancipium. Dauid in palatio Regis omnium antepositus & in patris latius a fratre vt superbus secura deprimatur. Martha ipsa sicut Lazari in forum producit corporis eius sicut: Soror eius qui fuerat uxor eius: hoc quoque modo admodum familiare est, quid plura? nulli magis Propheta, minister & sacerdos contemptus exponitur quam contribulibus cohabitans, & cum omnibus sint hominibus contribulibus vitio ex eadem natura, probabilis est quod electi a Christo talique ministerio deputati vilipensionem & aruerentiam non euentem conuenienterum.

Verumtamen vt filius nostra tutor sit ac se curius nostris ministeri reuencium: id eo Christus nobis tribuit ministros & Sacerdotes eosque naturales. Deinde vt maior sit reuerentia quam postulat, vt homines exhibeant dignitati sacerdotali: si namque velut vt honoremur, velle ipse: Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. Et cognoscant quod attenda propria ipsorum natura quam distinctus possunt contribulitate, quos sint eorum comparitate, & propius illis inuenientes modicam in eis repentiam rationem venerationis, cum na sit quod mande: Deus vt summa veneratione colatur, certum est quod propter dignitatem, quam illis conferat, ideo tantum velle vt supremus ea honor deferatur: cum enim per ipsam in illis quaedam diuini ams species attendatur ratione officij, dum omnes fiuntur supremam Deo debent reuerentiam, licet eam decenter vt ipsis cultus omnium pnam deferatur: vt autem ex parte ministrorum nihil sit, cui haec adscribatur reuerentia, sed in confesso sit totam hanc dignitatem a Deo promanare, idcirco statuit, vt homines fiant sacerdotibus: vt quia tales sunt, in ipsis non inueniantur ex ipsa natura nullum seu rationem aliquam quare tantum illis deferatur, nisi tantum sacerdos quos illis Deus tribuit cum dignitate sacerdotum quod illis communicat. Praeterea vt ratione hac homines certiores sibi possideant: hinc illi

tem suam, & omne bonum, quo Deus vult vt ponatur. Hoc autem diuine dixit D. Paulus: agens etenim de electione & dignitate Pontificis & Sacerdotum, declarat quod illos Deus ex hominibus assumptis, vt per ipsos in virtute & salute magis proficerent: *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur.* O quantum hoc beneficium quo Deus nobis economos tradit thesaurorum suorum nostros comites: nec enim dubitamus, quis longe maior ac securior nobis pars: diuitiarum eius sit obuentura.

Dabo ei vittores ex eodem loco. Listetaliter loquitur Vates de Sacerdotibus Ecclesie, sub figura vititorum & operariorum vinee suae, atque quod homines insigni velit beneficio afficere, quo ex ipsis & qui eiusdem sunt naturae ac parentela velit operarios eligere, vt tanto certior sit illis utilitas quam ex vinea sunt accepturi, & tutiores thesauri quos in illa Deus electis suis reseruauit: cum enim omnes sint consanguinei atque ex eadem progenie, specie orti & natura, hinc tanto morebuntur efficacius, vt in illorum eodemque thesauro gratiae distri. buerit, hoc egrue probatur ex illo quo contigit Abraham: patre facti illi Deus qua grauius indiguerit Sodomitis quomodo peccata sic eum irritant, vt festinato cogatur illos evertere; quidquid in illis est fundus demolendo, quam stragem nullus euadat incolarum: vt autem Abraham hac communi elade comprehendi nouit amicos suos domumque Lot negotis sui, ad Deum conuersus sic ait: *Absit a te, Heu Domine mihi, ne tale quid feceris: est in Sodomis mihi nepos, ex fratre Lot consanguineus, nec patitur parentela adeo propinqua, vt eius videam naufragium & interitum, Domine cohibe manum, tempera rigorem, & misericordia te moueant viscera, miserere sanguinis meitaeque Sacerdotem impellit vt tanto feruentius apud Deum pro eo supplex intercedat consideratio & obiectum consanguinitatis, qua fortius insigatur vt tanto diligentius eius studeat incoluntati: vnde vt homines cum maioris salutis suae securitate haberent qui eorum consulerent utilitati, voluit vt Sacerdotes futuri eorum apud Deum mediatores etiam homines essent vt illi ex eadem natura eodemque sanguine progeniti, vt tanto feruentius eorum compaterentur miseris, tantoque diligentius consulerent inuoluntati.*

Et hoc D. Paul. indicauit locus de Sacerdotibus, quibus nobis opus est, inquit, vt sacrificia

nostra Deo offerant: nam significat quod Deus VIII. voluerit vt eandem nobiscum sortirentur naturam ipsam cum reliquis hominibus subiecti miseris, pro quibus etiam ipsis necesse est, vt sacrificia donaque offerant, ipsos ex eodem productis massa, vt tanto fortius eos insigaret, quatenus proprio sanguini compaterentur: *Qua & ipse circumdatus est infirmitate: cum enim omnes ex eadem sint progenie, & in se ipsis eandem experiantur necessitatem & miseriam, tanto certius tantoque diligentius eorum curabunt remedium, quanto illos fortius deuincit naturae consanguinitas: si namque nulla teneretur sacerdos necessitate, essetq; natura Angelus, hocce faceret proximos suos, cum illos consideraret vt alienigenas & a propria sua natura peregrinos: nec fame, siti, aut lassitudine torqueretur, qua ratione hominibus hisce miseris oppressis afficeretur? quomodo supplex & seruens Deum pro eorum salute deprecaretur? Vnde dicitur vt homo sit, vt quando inopia est panis, ad eius accedat uomum, & portas eius ingrediatur vt eum egestas urgeat, prematq; necessitas, quatenus his coactus ceterorum hominum extrema patientium necessitati prospiciat: & si pellis grauescat, nec ei parcat vt sollicitus instet rogetque Deum vt miserorum succurrat infirmitati, si que ex proprijs calamitatibus discat condolere alienis.*

*Et si Angelus foret Sacerdos, cum tanta puritate, habeatque naturam adeo perfectam tot gratijs grauius adornatam, quis accedere ad eum praesumeret, peccata sua illi reuelans & impudicitias? Immetito nos afficit beneficio, praescribens vt homo sit Sacerdos ex nobis assumptus *Ex hominibus assumptus.* Porro ne aduertendo eum a qualis naturae, & non in inciribus quam alijs subiectum miseris, daretur occasio qua ab ipsis vilipenderetur, Diuina Christi Sapientia statuit mille media, vt in hac subiectione calamitatum, emineret dignitas superior, qua compellerentur omnes cultum illi exhibere dignamque venerationem: in quem finem auctoritatem & iurisdictionem illi concessit spirituales, quam seculum trahit Sacerdotum: vt autem in oculis omnium pateret euidentius atque ob illam ipsos magis honorarent plurique facerent, nonnulla tradidit illis signa exteriora, quatenus per haec aliquatenus interiorum cognoscerent dignitatem, qua ex iure declarantur quantum omnes illi reuerentiam seruare te- neantur.*

IX. Et ratio suadet.

§. 9. Statuit in Sacerdotibus signa quaedam exteriora, ex quibus homines tenerentur illos venerari in vestibus Sacerdotibus.

Manifestum est quod sicut diximus, magno periculo exponerentur contemptus Sacerdotes, dum omnes eos, cognoscunt ex eadem productis terra eademque natura genitos, voluntate ut sint homines sicut illi: sed Divina sapientia Christus Divinum huic opposuit remedium, quo possent conseruari in reuerentia debita, omnes ad hoc obstringens ut ipsos velut superiores suos reuerentur, in ipsis superiorem notantes auctoritatem: & cum illa per se non possit oculis eorum innoscere, cum sit spiritualis, medium inuenit ut per signa exteriora & sensibilia illam agnoscerent. Hæc autem fuerunt vestimenta sacerdotalia, quibus illos exterius, ut in illis ornatu videndo digniorem intelligerent ipsos auctoritate polleat superiorum quæ in ipsis representatur. Nota illi est nostra conditio qua ob vestimenta viros honoramus, tantoque insigniori illos æstimamus, honore dignos, quanto vestibus præfulgent elegantioribus. Sic argumentatur D. Iacobus: *si intraveris in contentum vestrum vir aurum anulum habens in veste candida: introierit autem & pauper in sordido habitu & intendatis in eum qui indutus est veste præclara.*

I. Signa exteriora reuerentiam conciliant.

D. Jac. 2. si intraveris in contentum vestrum vir aurum anulum habens in veste candida: introierit autem & pauper in sordido habitu & intendatis in eum qui indutus est veste præclara.

II. Vestes pretiosæ denotant nobilitatem. Eccl. 10. 7

Matth. 23. 2.

Passim obuium est olim splendida vestimenta prænotasse optimam nobilitatem: illi namque soli his ornabantur: ita declarat Salomon: *Beata terra cuius Rex nobilis est.* In Hebræo legitur, *Ben Churim*, id est *Filius candidorum*. Vestis igitur pretiosa stemma notabat illorum qui illis splendidi prædabant. Hinc lucem accipit illud quod Christo Domino Iudæi in maius opprobrium, eiusque contemptum intulerunt, dum illum veste candida induerunt: Hoc etenim eo animo fecerunt ut ipsum tanquamobilem exciperent, cuius nobilitati illuderent omnique deriderent. Deinde quando se tribus electis suis discipulis gloriosum ostendit in monte Thabor: *vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix* erat etenim Dominus gloriæ ut eius vestimenta præfererent: quod antiquus prosequitur Tertullianus, exponens nobis insignia olim obsecrata ad declarandam libertatem vel sanctitatem mancipij nec non mutationem de statu libertatis ad statum libertatis in vestitu demonstrat. *Famulum tuum libertate mutaueris & vestis est tibi notore*, ait Tertullianus nam ut patet temporibus insignia Consulibus seu Patricijs Romanis erant in vestitu clauum lacum gerere iuxta illud Horatij: *Et lacum dimisit per ore clauum*. ita similiter apud Hebræos stemma decorabat illustrius vestis pretiosa. Præterea Christus pulchritudinem decorumque declarans quo Deus flores à loqua vetat Salomonis profert in vestitu magnificentiam: *Quia nec Salomon in omni gloria sua vestitus est sicut vnus ex istis*. Vestis itaque orationis semper nobilitatis eorum & dignitatis debet testimonium: & ita D. Iacobus declarare voluit apud sum cultumque quo cultioribus indutus honorabatur, & contemptum ac vilipensionem qua laceris indutus explerebatur, quo datur intellegi vellem honestiorem indubie quandam ex parte reuerentiam erga illum qui tali præfulget, quod ex se ipso a disce dum cum alijs conuersaris, si forte inter in eodem locum ut nobilitatibus ornatus vestimentis, ac heuolentia indutus: ecce continuo assurgunt omnes locumque cedunt: & si alius interet eundem cum prioris faciei eundemque præferat vigorem, propter tamen indumentis squalleat, neminem videbis se mouentem locumque illi offerentem, vnde hoc? nisi quod ex vestitu quædam videtur prodire in oculis hominum debita reuerentia. Præceptum edidit Nabuchodonosor ut omnes illum summo colerent honore, quoniam Deum haberent: ut autem a honorationem cultumque Deo debitum impetraret, composuit ergoque statum illam, in qua se inter cunctos adorari. An ergo hominum stultissime tibi facilius non fuisset præcipere, ut te, non statum adorarent, ut ita cuncti maiori te colerent reuerentia? Nequaquam: sciebat etenim ab hominibus id honorari & adorari quod videtur in exteriori. Et in ista imagine, quæ representabat illum magnitudinem, eius maiestas eorum oculis reddebatur vicinior: vnde ut ab hominibus insignitatem obtineret cultum in illa voluit status adorari. Ve regitur digniori Sacerdotes ab alijs reuerentia colerentur, licet eos eiusdem esse sincerent naturæ: hoc enim illis poterat hominibus inferre contemptum: itaque præter plures Christus, ut vestibus induerentur pretiosis & cunctis

incedent elegantiori: vt ex illis quandam in ipsis suspicerent Diuinitatem in dignitate sacerdotali quam vestes illæ præferbant, & ita maiori cultu ac reuerentia illos honorarent.

V. Ita semper Deus suos excepit Sacerdotes. Elegit Aaron in Sacerdotem, iubetque vt ab omnibus tanquam talis suspiciatur: in eum finem particulari ac pretiosa mandat illi vestimenta componi, in quibus suprema eius super omnes creaturas eminentiã denotetur, vt omnes illum in ipsis venerentur. Præcepit vt quatenus summus sacerdos intraret in conspectu Dei populi negotia peracturus, primo tunica byssina iudicaret & super eam vestem aliam assumeret contextam ex purpura, Myacintho & cocco cum tinninabulis ac malogranatis ad simbriam dependentibus: deinde superhumérale cui inserti erant duodecim lapides pretiosi nec non Vitæam quæ totum eius corpus circumcipiat, Mitram admodum splendendam in capite, falcis affixam ex qua lamina dependebat super frontem illius, cui insculptum erat nomen Dei: hoc igitur ornatum fulgens intrabat in Sanctuarium, & se coram Deo sistentem miserere diu petiturus. Hæc omnia peræclara continent mysteria, sed commune inter Hebræos illud est quod ex industria declarat D. Hieronymus. Motuans illud ex Philone: quod scilicet Deus sacerdotem ornare voluerit toto mundo dum suam adit præsentiam: ita vt in persona sacerdotis totus intraret mundus in quædam terra in tunica byssina, ex illa namque gignitur, aqua in purpura, tingitur enim sanguine concharum matris, aer in hyacintho: conuenit enim color, ignis, solum in cocco flammanti. Loquitur D. Hieronymus. Quatuor colores ad quatuor elementa referuntur, ex quibus vniuersa subsistunt: byssus terra deputatur quia ex terra gignitur, purpura mari, quia ex visco cochleæ tingitur hyacinthus æri propter coloris similitudinem, cocco igni & Elberis. Poma punicæ designant terræ fructus, inter quos coronam defert, tinninabula vero tonitrua & fulgura, vel impressiones formatas in aëre: cingulum vero quo totus ardebat, mare denotabat oceanum: duod. cum lapides pretiosi duodecim signa sunt Zodiaci: Mytra capiti cælum est in quo Deus thronum suum habet: quæ omnia profertur D. Hieronymus & eleganter explicat D. Thom.

VI. Probatur in Aaron

1. 2. 3. quæ totum eius corpus circumcipiat, Mitram admodum splendendam in capite, falcis affixam ex qua lamina dependebat super frontem illius, cui insculptum erat nomen Dei: hoc igitur ornatum fulgens intrabat in Sanctuarium, & se coram Deo sistentem miserere diu petiturus. Hæc omnia peræclara continent mysteria, sed commune inter Hebræos illud est quod ex industria declarat D. Hieronymus. Motuans illud ex Philone: quod scilicet Deus sacerdotem ornare voluerit toto mundo dum suam adit præsentiam: ita vt in persona sacerdotis totus intraret mundus in quædam terra in tunica byssina, ex illa namque gignitur, aqua in purpura, tingitur enim sanguine concharum matris, aer in hyacintho: conuenit enim color, ignis, solum in cocco flammanti. Loquitur D. Hieronymus. Quatuor colores ad quatuor elementa referuntur, ex quibus vniuersa subsistunt: byssus terra deputatur quia ex terra gignitur, purpura mari, quia ex visco cochleæ tingitur hyacinthus æri propter coloris similitudinem, cocco igni & Elberis. Poma punicæ designant terræ fructus, inter quos coronam defert, tinninabula vero tonitrua & fulgura, vel impressiones formatas in aëre: cingulum vero quo totus ardebat, mare denotabat oceanum: duod. cum lapides pretiosi duodecim signa sunt Zodiaci: Mytra capiti cælum est in quo Deus thronum suum habet: quæ omnia profertur D. Hieronymus & eleganter explicat D. Thom.

1. 2. 3. quæ totum eius corpus circumcipiat, Mitram admodum splendendam in capite, falcis affixam ex qua lamina dependebat super frontem illius, cui insculptum erat nomen Dei: hoc igitur ornatum fulgens intrabat in Sanctuarium, & se coram Deo sistentem miserere diu petiturus. Hæc omnia peræclara continent mysteria, sed commune inter Hebræos illud est quod ex industria declarat D. Hieronymus. Motuans illud ex Philone: quod scilicet Deus sacerdotem ornare voluerit toto mundo dum suam adit præsentiam: ita vt in persona sacerdotis totus intraret mundus in quædam terra in tunica byssina, ex illa namque gignitur, aqua in purpura, tingitur enim sanguine concharum matris, aer in hyacintho: conuenit enim color, ignis, solum in cocco flammanti. Loquitur D. Hieronymus. Quatuor colores ad quatuor elementa referuntur, ex quibus vniuersa subsistunt: byssus terra deputatur quia ex terra gignitur, purpura mari, quia ex visco cochleæ tingitur hyacinthus æri propter coloris similitudinem, cocco igni & Elberis. Poma punicæ designant terræ fructus, inter quos coronam defert, tinninabula vero tonitrua & fulgura, vel impressiones formatas in aëre: cingulum vero quo totus ardebat, mare denotabat oceanum: duod. cum lapides pretiosi duodecim signa sunt Zodiaci: Mytra capiti cælum est in quo Deus thronum suum habet: quæ omnia profertur D. Hieronymus & eleganter explicat D. Thom.

1. 2. 3. quæ totum eius corpus circumcipiat, Mitram admodum splendendam in capite, falcis affixam ex qua lamina dependebat super frontem illius, cui insculptum erat nomen Dei: hoc igitur ornatum fulgens intrabat in Sanctuarium, & se coram Deo sistentem miserere diu petiturus. Hæc omnia peræclara continent mysteria, sed commune inter Hebræos illud est quod ex industria declarat D. Hieronymus. Motuans illud ex Philone: quod scilicet Deus sacerdotem ornare voluerit toto mundo dum suam adit præsentiam: ita vt in persona sacerdotis totus intraret mundus in quædam terra in tunica byssina, ex illa namque gignitur, aqua in purpura, tingitur enim sanguine concharum matris, aer in hyacintho: conuenit enim color, ignis, solum in cocco flammanti. Loquitur D. Hieronymus. Quatuor colores ad quatuor elementa referuntur, ex quibus vniuersa subsistunt: byssus terra deputatur quia ex terra gignitur, purpura mari, quia ex visco cochleæ tingitur hyacinthus æri propter coloris similitudinem, cocco igni & Elberis. Poma punicæ designant terræ fructus, inter quos coronam defert, tinninabula vero tonitrua & fulgura, vel impressiones formatas in aëre: cingulum vero quo totus ardebat, mare denotabat oceanum: duod. cum lapides pretiosi duodecim signa sunt Zodiaci: Mytra capiti cælum est in quo Deus thronum suum habet: quæ omnia profertur D. Hieronymus & eleganter explicat D. Thom.

1. 2. 3. quæ totum eius corpus circumcipiat, Mitram admodum splendendam in capite, falcis affixam ex qua lamina dependebat super frontem illius, cui insculptum erat nomen Dei: hoc igitur ornatum fulgens intrabat in Sanctuarium, & se coram Deo sistentem miserere diu petiturus. Hæc omnia peræclara continent mysteria, sed commune inter Hebræos illud est quod ex industria declarat D. Hieronymus. Motuans illud ex Philone: quod scilicet Deus sacerdotem ornare voluerit toto mundo dum suam adit præsentiam: ita vt in persona sacerdotis totus intraret mundus in quædam terra in tunica byssina, ex illa namque gignitur, aqua in purpura, tingitur enim sanguine concharum matris, aer in hyacintho: conuenit enim color, ignis, solum in cocco flammanti. Loquitur D. Hieronymus. Quatuor colores ad quatuor elementa referuntur, ex quibus vniuersa subsistunt: byssus terra deputatur quia ex terra gignitur, purpura mari, quia ex visco cochleæ tingitur hyacinthus æri propter coloris similitudinem, cocco igni & Elberis. Poma punicæ designant terræ fructus, inter quos coronam defert, tinninabula vero tonitrua & fulgura, vel impressiones formatas in aëre: cingulum vero quo totus ardebat, mare denotabat oceanum: duod. cum lapides pretiosi duodecim signa sunt Zodiaci: Mytra capiti cælum est in quo Deus thronum suum habet: quæ omnia profertur D. Hieronymus & eleganter explicat D. Thom.

1. 2. 3. quæ totum eius corpus circumcipiat, Mitram admodum splendendam in capite, falcis affixam ex qua lamina dependebat super frontem illius, cui insculptum erat nomen Dei: hoc igitur ornatum fulgens intrabat in Sanctuarium, & se coram Deo sistentem miserere diu petiturus. Hæc omnia peræclara continent mysteria, sed commune inter Hebræos illud est quod ex industria declarat D. Hieronymus. Motuans illud ex Philone: quod scilicet Deus sacerdotem ornare voluerit toto mundo dum suam adit præsentiam: ita vt in persona sacerdotis totus intraret mundus in quædam terra in tunica byssina, ex illa namque gignitur, aqua in purpura, tingitur enim sanguine concharum matris, aer in hyacintho: conuenit enim color, ignis, solum in cocco flammanti. Loquitur D. Hieronymus. Quatuor colores ad quatuor elementa referuntur, ex quibus vniuersa subsistunt: byssus terra deputatur quia ex terra gignitur, purpura mari, quia ex visco cochleæ tingitur hyacinthus æri propter coloris similitudinem, cocco igni & Elberis. Poma punicæ designant terræ fructus, inter quos coronam defert, tinninabula vero tonitrua & fulgura, vel impressiones formatas in aëre: cingulum vero quo totus ardebat, mare denotabat oceanum: duod. cum lapides pretiosi duodecim signa sunt Zodiaci: Mytra capiti cælum est in quo Deus thronum suum habet: quæ omnia profertur D. Hieronymus & eleganter explicat D. Thom.

1. 2. 3. quæ totum eius corpus circumcipiat, Mitram admodum splendendam in capite, falcis affixam ex qua lamina dependebat super frontem illius, cui insculptum erat nomen Dei: hoc igitur ornatum fulgens intrabat in Sanctuarium, & se coram Deo sistentem miserere diu petiturus. Hæc omnia peræclara continent mysteria, sed commune inter Hebræos illud est quod ex industria declarat D. Hieronymus. Motuans illud ex Philone: quod scilicet Deus sacerdotem ornare voluerit toto mundo dum suam adit præsentiam: ita vt in persona sacerdotis totus intraret mundus in quædam terra in tunica byssina, ex illa namque gignitur, aqua in purpura, tingitur enim sanguine concharum matris, aer in hyacintho: conuenit enim color, ignis, solum in cocco flammanti. Loquitur D. Hieronymus. Quatuor colores ad quatuor elementa referuntur, ex quibus vniuersa subsistunt: byssus terra deputatur quia ex terra gignitur, purpura mari, quia ex visco cochleæ tingitur hyacinthus æri propter coloris similitudinem, cocco igni & Elberis. Poma punicæ designant terræ fructus, inter quos coronam defert, tinninabula vero tonitrua & fulgura, vel impressiones formatas in aëre: cingulum vero quo totus ardebat, mare denotabat oceanum: duod. cum lapides pretiosi duodecim signa sunt Zodiaci: Mytra capiti cælum est in quo Deus thronum suum habet: quæ omnia profertur D. Hieronymus & eleganter explicat D. Thom.

totus erat descriptus orbis terrarum. Si querias huius rationem cur in hoc adeo artificioso & eleganti vestium cultu, quo sacerdoti totus imponitur orbis, ingressus præcipitur in Sancta Sanctorum, hanc profert D. Hieron. partim vt innosceret totum mundum & quidquid in illo est per Dei consuetudinem debere misericordiam: sed quam oportet vt impetret Sacerdos in cuius persona & per quem omnes creaturæ Deo sunt offerendæ: iustum ergo erat (ita D. Hieronymus) vt Pontifex creaturarum omnium ipsum portans in vestibus suis indicaret cuncta indigere Dei misericordia: vt enim omnes creaturæ per se non audent Diuinam accedere maiestatem, requiritur Sacerdos, quo sequestro à Deo esse suum obtineant & considerationem ea intentione conferantur Sacerdotes. Partim vt vidento totum in illo mundum comprehendi, cunctis notum sit eius dignitatem toto vniuerso esse digno rem: vt ita coram Deo constitutus Sacerdos, illum deprecans (rogansque misericordiam, non haberetur vt persona particularis sed quasi totus mundus, & ita à nemine contemneretur: ita quoque coram hominibus apparet, ab ipsis velut Deus coleteretur, in quem finem præcipit vt scriptum præferat nomen Dei. Itaque vult vt coram Deo totum aderet vniuersum, & ante vniuersum esset ipse Deus, vt hoc illud honore dignaretur, & vt omnes illum hac veneratione colebant vestibus adeo pretiosis iubet indui Sacerdotem. Si igitur antiqui sacerdotem vestibus his elegantioribus indoit, similiter & sacerdotes nouæ legis vestibus vult vt præfulgeant ornatioribus, quas illis ad ornatum & compositionem præscribit: vnde singulari Dei mandatur præcepto tales componi vestes particulares, in quibus Sacerdos Missæ offerat sacrificium.

His suppositis blasphemum est præsumptio qua nituntur hæretici ab Ecclesia vestes has Explodiosas amonere, dicentes furorem & satorem tur de in mensa sua etiam dicere Missam, & tandem cetera sicut omnibus licitum est tantum offerre sacrificium, ita licet omnibus, iuxta sententiam Lutheri, sacrificium Missæ offerre, & furorem, satorem, fabrum signarium accedere ad Missæ celebrationem. Blasphemam execror doctrinam tantum inconueniens: etenim à temporibus Apostol. vix fuit vestium sacerdotalium, quas Ecclesia ipsa tantum permittit qui sacramento erant inuncti. Pontifex Anacletus Successor. Clement. Ep. 1. 2. c. 2. teris post D. Petrum sic de vestibus loquitur sacerdotalibus: Episcopus ministrus secundum habitus

Ut sacra indutos vestimenta : circa quæ late
 3. p. 7. 83. discunt Suares. Et ita D. Gregor. meminit ca-
 m. 3. d. 1. s. 1. fulg. D. Ioan. Luang. quæ ad manus eius deve-
 92. s. 1. 2. niturum casula fuerit D. Ioan. certum est quod à
 Lib. 2. Ep. temporibus Apostolorum in Ecclesia usus in-
 Epist. 3. ceperit vestium sacerdotalium, & hoc tantum
 IX. in ministerio sacerdotali ad celebrationem
 Probatur Missæ, unde clare patet illos solummodo, Mis-
 sicutiquis- sas celebrasse quibus licitum erat his indui vesti-
 vus ve- bus, nempe Sacerdotes. Casula quam D. Virgo
 stium Sa- dono dedit S. Ildephonso suo integerrimo, vt
 aerdotù. referret Surius, evidens argumentum est sacerdo-
 Die 15. tes illis vltus fuisse in celebratione Missæ: quan-
 Ianna. doquidem vt illam celebraret addiditissimus. illi
 eliens, Repina calorum casulam illi detulerit,
 quo significabat hæc illi opus esse ad Missæ sa-
 crificium, & velut donum eximium de tali con-
 cessum nam illam veneratus est D. Gregor. De
 S. Benedicto Archiepiscopo Cantuariensi scribi-
 tur quod SS. Virgo illi præcepit vt Missæ sa-
 crificium offerret: vt autem vir hic sanctissimus
 adeo celesti obtemperaret mandato, quantum
 humana nihil fragilitas, illi se preparavit, vt au-
 tem nihil desideraretur ex necessarijs ad Missæ
 sacrificium, descendit ipsa de caelis Angelica si-
 cata choris secum deferens casulam cæteraque
 ornamenta sacerdotalia instituta ad Missæ sacri-
 ficium, quibus se induit missamque celebravit:
 qua peracta Virgo illustrissima vestem illi de-
 dit Sacerdotalem, vt in illa post hæc celebraret.
 Siquid SS. Virginitis pij Sacellani vt missam
 celebrarent eius præcepto obedientes, necessa-
 rio indigerint ornamentis ac vestimentis, & ne
 illis hæc desissent, ipsa per miraculum hæc detu-
 lerit, quis negare audebit talem in Ecclesia sem-
 per eorum usum fuisse ad tanti mysterij cele-
 brationem, habita que semper fuisse vt manife-
 stum indicium venerationis debite sacerdoti-
 bus ob dignitatem eorum oculis hominum o-
 blatam in vestibus illis pretiosis, vt ex illis sum-
 mo semper honore colerentur dignaque tantæ
 auctoritatis æstimatione exoptentur: quodque
 Deus hæc illis singularia assignauerit indumen-
 ta vt in ipsis dignius ab omnibus honoraren-
 tur.

39. X. Confirmatur autem vltorius hæc ratio in cre-
 dine ad venerationem sacerdotum quam Chri-
 stus seruari iniungit ob vestimenta quibus illos
 exornat, si consideremus quod Christus Domi-
 nus in ipsis vestitur, & ipse primus ac principa-
 lis sit offerens, qui vt causa principalis ipsum
 offert sacrificium quod sacerdos offert, velut

eius minister: & quod quicquid in sacerdote est
 spectans eius auctoritatem quoad hoc minister-
 rium, in ipsi quasi dirigitur ex suprema illa a-
 utoritate, & capitali potestate Christi, secundum
 quam derivationem considerandum est non
 eandem vel reuerentiam vel irreuerentiam quæ
 tribuimus sacerdoti, Christo tribuere, cum-
 que vt propriam à Christo acceptam quæ im-
 penditur sacerdoti iuxta illud: *Quod vni ex mi-
 nistris meis fecistis, mihi fecistis*, & vt propriam
 le patitur illatam sacerdoti. Quintimo D. Paulus
 hoc ipsum verbis expressit quando loquens de
 sacerdotibus & ministris Ecclesiasticis quan-
 que grauius Deus ferat eorum vilipensionem,
 quam vt sibi censet interrogatam sic ait: *Inquis
 hæc sperant, non hominem sperant sed Deum*. Et
 quantum opinor hæc doctrinam vt vltimum
 docet resolutionem eorum omniam quæ in
 hac materia proponi possunt: vnde sic ait: in-
 telligant omnes non altimare sacerdotem
 cumque pro debito non honorare ob digni-
 tatem qua præfulget, non esse tantum eius ob-
 spectum quantum Dei: vt hinc colligatur graui-
 tas irreuerentie cuiuscumque quæ despiciat illi
 namque quæcumque sit, Deo illata, habeat vt
 suprema, manifestum est irreuerentiam factam
 sacerdoti velie Deum aliquo modo habere
 qualem: vt hinc pateat venetatio Sacerdoti de-
 bita, quantum Deus illam faciat, eo quod cum
 tumeliam sacerdoti interrogatam quasi suam
 patiatur.

Mystica fuerunt illa Verba Davidis contra
 malucolum Doeg Edumæum, qui vt Saulus au-
 ei paretur gratiam interfecit odlogium quinque
 sacerdotes indutos Ephod lineo. David compo-
 sit in ipsum Psalm. 51. *Quid gloriaris in malis
 tuis, qui potens es in iniquitate?* O petrius illius
 nebulo que tibi ex nelandissimo opere gloria,
 quod in te totam comprehendit malitiam prauit-
 tatem, quam quilibet offensus contra Deum
 potest compleri eiusque honori derogare: *Sicut
 macula acuta fecisti delum*. Hæc olim censetur
 tur maxima ignominia si cui uocula caput
 raderetur: partim quia deformatur cui caput
 apparet detonsum: partim quia capilli capiti cogi-
 tationes significant & discursus: Caput autem
 habere caluum, idem est ac vanum, hæc discursu
 sine ratione, viro autem grauior non potest
 iniri calumnia quam si dixeris illi: non vteris
 ratione, caput tibi est inane: quod etiam Deus
 nonnullis minatur vt ignominiam his verbis
 apud Isaiam: *Rades Dominus in uenaculis cindis*.

Haec itaque hoc maxime ponderat & exaggerat in scelere illo pro litonio Doeg, tantum hoc fuisse ut eo Deum in honore non haberet: dum manus iniecit violentas vitamque ademit eius sacerdotibus: itaque nouacula radeus caput, illud quasi inhonorat & dedecore confundit Caput Ecclesie Christus est: ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam. Eius capilli quibus adoratur sunt Sacerdotes: an illos aspernaris, an illos nouacula acuta lingua tua detractor infamas? Scito Deo te calumniam inferre: etenim propriis illius est ignominia & dedecus illatum eius Sacerdotibus.

Epist. I.

XIII.

XIV.

Exo. 11.

No. 16. 17.

est enim Aaron, ut murmurasset contra eum? Non Eod. 16. est murmur vestrum contra nos, sed contra Deum: nos quid sumus? Inueniunt D. Chrysolom. contra detractores & contemptores sacerdotum, illaque trutinat Verba, quibus Deus ore Dauidico quosdam redarguit detractores. Vitium est coram Deo execrabile, fetique illud ita aperte, ut possit Ho. 10. Spiritus S. particulariter hoc nobis inculcet: Cu. Hodie ergo vos a murmuratiore. Ita Deus ex animo cuiusdam minatur: ut velit a Dauide u. a. gniam componi partem Psal. 49. quo suam erga illum declarat indignationem grauelque minas. Et quod adeo malum ut Deus ita stomache grauitetur? Quod die quodam datus operam de vicino suo puniatur: Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris. Per me metipsum iurali dicit Dominus, caro tibi stabit hoc, poenam lues: Arguam te & statuiam contra faciem tuam. Ecce Psal. 49. quam grauitur (inquit D. Chrysolom.) Deus murmuratoribus indignetur. Et cui detrahebat? Vicino suo, viro vulgari & trioboli: nam idcirco nullo alio quam fratris nomine nuncupatur: Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris. Quid agebat, inquit, si patri suo vel Sacerdoti detraheret: qui Dei personam praefert. Commouetur Deus si contra virum murmurare vulgarem, quem rigore castigat: perpende quid futurum si Sacerdoti detrahas aut eum explodas, famam denigres, calumniam inferas: cum ut propriam iudicet ignominiam qua Sacerdos decoratur: si lege Diuina statuatur, ut quicumque parentibus carnalibus maledixerit vel eos notauerit ignominia, absque ulla misericordia moriatur: quale crimen erit parentes inhonorare spirituales, famamque auferre sacerdotibus & eos dedecore proferbere? Si maledicentes Patri vel matri morte moriuntur, iuxta legem, quali iudicio dignus erit, qui maledicere audeat, qui parentibus illis magis necessarius est & melior.

Casus fuit ille rarissimus de quo Hieremias: hic enim ex professo Dei nomine Babyloniis minas intuent & horrenda praedicit supplicia, in Babylonicis quibus Deus ciuitatem illam per Medos Peshal. lonija. que esset euerfus, eorumque Regnum demoliturus: Ascendet gens ab Anilone contra eam & Hierem. 50. ponet terram eius in solitudinem, & non erit qui habitet in ea. Ut quid Domine tanta bilis & tale supplicium? Quia dum vident illi sciuntque Sacerdotum Hierusalem insauda nimis crimina, licere sibi indicat ut illis manus iniecere populumque adeo sacrilegum & scandalosum castigate, quales illi erant qui enormibus adeo

peccatis. D d 2

Exo. 11. 17

D. CHR.

XVII

Hierem. 50.

peccatis Deum irritabant: *Dixerunt, non peccabimus eo quod peccauerunt Dimisso.* O proditores, igitur Deus, an meos aggressi estis sacerdotes eo tunc loquod peruersi essent? Et quis vobis talem dedit licentiam? Si mali sunt & ad casum inclinent, velut arena in vnam vel alteram partem, non ad te pertinet ad illos accedere velut Oza, recede ab illis, eorum reprehensio tui tantum est muneris. Hæc omnia Deus in suis requirit Sacerdotibus quo significet quod honor omnis & decus quo sacerdotes cumulantur, à Deo ut sibi proprium decus honorque tenentur, quia severitas & supplicium quo puniunt illorum aspernatores, æque graue est ac illud quo plectitur ignominiam sibi ab hominibus irrogatam: & quamuis alio modo non declararetur dignitas qua ad summam hanc tenentur reuerentiam, inuigilantem Christus ut ex vestibus declararet illa pretiositas: quatenus ex illis excellentia dignitatis eorum innotescat, & superbia merita venerationis in his vestibus proposita.

§10. *In vestibus Sacerdotalibus induunt Sacerdotes Christum, quatenus propter illas ministris reuerentia deferatur.*

30 **C**ommunis est in Philoſophia doctrina, quod ubi causa est secunda & ministerialis, oporteat esse primam & principalem in cuius virtute operetur illa quod hæc disponit, Sacerdotes & ministri. Christi sumus velut causæ secundæ & ministeriales eius cuius virtute opera exerceamus iurisdictionis & auctoritatis spiritualis, eius nomine sacramenta administrando, velut nomine causæ primæ & principalis quæ Christus est: sic enim ipse disponit ut eorum hoc fiat ministerio. Patet in Sacramento Baptismi siquidem minister sit qui baptizat, velut causa ministerialis, Christus autem ut causa prima & principalis baptizat: *Hic est qui baptizat:* & idem sit iudicium de Sacramento confessionis: si namque Sacerdos velut causa secunda absoluat penitentem, qui tamen ut causa principalis absoluit & peccata condonat, Christus est: *Si quid donatis propter vos* (inquit Apost.) *in persona Christi donatis.* Hoc vobis sit exploratum, si quam inter vos actionem exercetis spirituales, non hanc meo nomine meoque titulo fecerim, sed nomen viceque suppleni Christi, qui velut causa primaria hanc vobis

concessit, ego tantum ut minister illi ei potest fieri dispositionem. Similiter in Sacramento Missæ offerens est Christus Dominus & Sacerdos: tanquam causa ministerialis eius sanctas munus consecrat offerente sacrificium.

Hinc sequitur quod ut in Sacerdote sit auctoritas & potestas consecrandi tantumque offerendi sacrificium, requiratur ut in ipso Christus induatur: hoc namque præfago Spiritu tecum Patristica Regius: *Sacerdotes eius induunt saluatore* est Christus Redemptore nollet in Sacerdotibus qui ex auctoritate quæ ipsos ex hoc indumento sequitur, caelestem illum panem consecrarent qui satietas est & plene omne nostrum imperium desiderium. *Pauperes eius saturabo panibus.* Creto dubitare neminem quin ad litteram nomen hoc: *Saturare* significet Christum Dominum, iuxta illud quod alio loco idem propheta Regius de eodem locutus, eodem termino declarat: *Saluatore meo expectabo.* Agit de ipse qua Pater antequam alebantur quod Deos filium suum vniuersum factum hominem miseret in mundum, ut eius aduentu salutem obtinerent & redemptionem, hunc enim miserandus ille status exigebat in quibus ex peccato primi parentis incidetant. Quocirca David omnium nomine ut seipsum fortius armaret, ait: *Expectabo Saluatorem meum Christum Dominum:* q. d. Multa & diuersa sunt calamitates quibus subiaceamus omnes in statu illo misero, in quem ex primo peccato corruimus & aliquando nos ita premunt ut omnem nobis videantur tollere potentiam illas sufficere: tunc tamen quantumvis multa sint, nosque acriter affligant: Domine hoc me solatur, quod venturus est qui nos ab illis redempturus, nempe Christus, qui ut Saluator mundi vniuersalis, omnes saluabit: unde dico, expectabo, illum, ut hæc ipse confortatus subleuem animi mei tribulationem. Spiritus S. declaraturus, quanta letitia personæ dederit ex conspectu Christi S. Simeon, cum Deo promiserat quod illum esset ante mortem suam & visurus & conuersaturus eodem termino gaudium explicauit: ex implatione desiderij sui. *Viderunt oculi mei saluatorem meum.* Vt igitur Sacerdotes eius ab omnibus debita & sumptissima tolerentur reuerentia, vult ipse Christus in eis vestiri. Sacerdotes eius induunt saluatorem: in ipsis velut causis instrumentalibus debentur talis præstetur honor qualis ipsi Christo ut causæ principalis: quandoquidem ipse in illis offerat, consecret & sacrificet æterno Patri suo tantum Missæ sacrificium.

1. Sacerdotes tantum sunt causa secunda & ministeriales autem prima est. *1. Cor. 2. 10.*

17. Kilo...
18. C...
19. C...
20. C...
21. C...
22. C...
23. C...
24. C...
25. C...
26. C...
27. C...
28. C...
29. C...
30. C...
31. C...
32. C...
33. C...
34. C...
35. C...
36. C...
37. C...
38. C...
39. C...
40. C...
41. C...
42. C...
43. C...
44. C...
45. C...
46. C...
47. C...
48. C...
49. C...
50. C...
51. C...
52. C...
53. C...
54. C...
55. C...
56. C...
57. C...
58. C...
59. C...
60. C...
61. C...
62. C...
63. C...
64. C...
65. C...
66. C...
67. C...
68. C...
69. C...
70. C...
71. C...
72. C...
73. C...
74. C...
75. C...
76. C...
77. C...
78. C...
79. C...
80. C...
81. C...
82. C...
83. C...
84. C...
85. C...
86. C...
87. C...
88. C...
89. C...
90. C...
91. C...
92. C...
93. C...
94. C...
95. C...
96. C...
97. C...
98. C...
99. C...
100. C...

17. *Esque vestes prescribit sacerdotales vt ex eis honorem*

Porro in quantum impossibile est hominibus visibiliter exponere quod Christus sit in suis Sacerdotibus, quia tantum spiritaliter in ipsis vestitur, cuius actus oculorum nostrorum potentiam superat: vt hac non pimentur, & propter illam Sacerdotibus debita negatur reuerentia, idcirco Christus visibiliter prescripsit vestes Sacerdotibus; quas hoc significent, illique ipsis induantur, quo detur intelligi Christum in ipsis vestiri, propter vestimenta quibus ille in ipsis induitur, & hanc in ipsis visibiliter intuentes, omnes agnoscat quo gradu venerationis honorare teneantur Sacerdotes. Nam vt olim ad eius declarationem in Sacerdote antiquo Dominus infuitur vestimenta eum ornamento omnium creaturarum caelestium & terrestrium: quo significaret quod in ipso solo totius mundi dignitas emineret, iuxta quod eius vestimenta hoc ita manifestabant: ita similiter vt doceret in Sacerdote legis gratia certum quendam contineri gradum Diuinitatis quantum ad representationem Diuinae personae Christi, qui in ipso vestitur, hanc voluit in Sacerdote per vestes Sacerdotales exprimitere dignitatem, quibus illum sic adornauit, vt quasi declararet vestiri eum Christum in Sacerdote, qui illas assumi: vt Sacerdos sui sanctum exerceat officium.

18. *Exemplum*

Ad confirmationem eius quod dicimus vestes se Sacerdotum significare Christum, qui & i. sit in Sacerdote vestitur ad missae celebrationem, refert quod de se scribit D. Leo Papa de quibusdam Corporalibus: his enim vtitur Sacerdos in sacrificio missae: dum enim die quodam corporalia sumeret, in quibus missam Sacerdos celebraret, illa aciculis transiit, atque in argumentum quod in illis sit Christus, permittit Deus vt illico copiosa efflueret sanguinis abundantia: illa namque persodiens secula, ipsum quoque Christum in ipsis praesentem transfudit, cuius sanguis ex illa transpiratione profudit, eo modo quo de te producet si quis te pungeret acicula. Adque ad huius veritatis confirmationem historia innumera proferunt exempla vt patet qualis Sacerdotibus debeat reuerentia propter vestes dignitatis eorum altissimae expressiuas, eo quod in ipsis Christus Dominus vestiat. In vita S. Dunstani Archiepiscopi Albornensis narrat Laur. Surius: cum enim ipso missam celebrante miraculum contigisset, ex quo circumstantes stupore nimio percellerantur, illis relicto descendit ab altari & casulam exiit, quam continuo collegerunt Angeli & in alium sustulerunt us. forte in terram

laberetur, nec enim decebat vt vestis adeo pretiosa terram contingeret, licet Angeli de caelo venirent eam deterrere, atque in debita illi reuerentia conseruari.

Assiuebatur ultra modum Dei populus, ex infestissimo bello quo ciuitate Sanctam Ierusalem exercitus opprimebat Regis Antiochi cuius vires fortissimas considerans & imperatori Iuda Machabae proponent ad Deum se conuertit, & extremis his calamitatibus quibus tantopere coarctabatur, supplicat pestilens, quem vt fortius deuineret, orationes, ieiunia & sacrificia superaddidit: deinde in adiutorium suum Nazaros aduocauit: ut in illius temporis Religiosi, vt suas coningerent preces & vota: vt autem Deo sacrificium offerre possent, vestes produxerunt Sacerdotales, quatenus illis vestibus Sacerdotibus eorum preces & supplicationes tanto ferent efficaciores, quibus intercedentibus de Diuino nequaquam ambigebant auxilio. *Attulerunt ornamenta Sacerdotalia, & primitias, & decimas, & suscitauerunt Nazaros:* in signum summae fidei: qua vestibus imbebantur Sacerdotum, quibus si vestirentur, vt certum habebant, quod optatum a Deo referrent illi responsum, & praegnantia necessitati remedium: quo denotabant eximiam venerationem qua vestes reuerentur Sacerdotum, & quam indubitate in illis esset Deus: quandoquidem dum illas induerent Sacerdotes, crederent ipsi Deum similiter illas induere, ipsosque de manibus hostium suorum erepturum.

Quanto maior nostra potest esse securitas in vestibus nostrorum Sacerdotum legis gratia: eo quod Christus velut eius auctor vestes illas praecelatas induat quibus in sacrificio. Missae orantur, quodque velut Christo vestit, vt valde certam habere debeant diuinam eius virtutem & nos per eam quam continet sacrificium ab ipsis oblatum vestibus ornatis Sacerdotalibus ad Missae celebrationem, a Deo consecraturus sumus quidquid nostrae salutis congruum postulamus: cum enim in Sacerdote filium suum attendat vngentium, quando in altari se Patri vestibus indutus Sacerdotibus repraesentat, non video quod benedictionem quam petimus nobis negare possit, dum intercessorem proponimus Sacerdotem, qui virtute sacrificij Missae hanc ab eo pro tota postulat communitate. Sibi persuadebat Patriarcha Isaac Iacob vestibus indutus fratris sui Esau, Esau necesse loqui & postulare benedictionem, in quo percipiens vestimentorum Esau fragrantiam, du Iacob vestium accedit benedictionem postulaturus, hanc illi concessit.

19. *Die 19. Maj. 14. An. d.*

D d 3

1. Mach. 3. 49.

VII. Confirmatur factu Machabae.

VIII. Quanta sit fiducia in sacerdotibus, ratione vestium.

IX. Isaac Iacob vestibus indutus fratris sui Esau, Esau necesse loqui & postulare benedictionem, in quo percipiens vestimentorum Esau fragrantiam, du Iacob vestium accedit benedictionem postulaturus, hanc illi concessit.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Gen. 27.
397.

cessit amplissime & liberaliter: censebat enim Isaac grandævus sibi impossibile quidquam sibi negare qui vestibus ornatus accedebat filij sui primogeniti Esau: unde sic ait: *Ecce odor filij mei.* Jacob enim vestibus Esau indutus accurrebat benedictionem à Patre suo impetraturus: ut autem odor gratissimus patris eius perflavit, non potuit non illam Jacob impetrari: unde quasi ex virtute vestium Esau, in Jacob, hic à Patre benedictionem obtinuit quam tantopere optaverat, illam consequendo à Patre suo Isaac, quia illi se presentabat ut Personam Esau primogeniti in illo qui illam aderat postulaturus, eius indutus vestibus: ita Christus Dominus noster frater est primogenitus filiorum hominum. *Primogenitus in multis fratribus*, & qui inter reliquos Sacerdotes primitijs gaudet caelestibus: accedunt Sacerdotes legis gratias, fratres illius Christi minorenes benedictionem à Deo pro populo Christiano postulari: & hoc non simpliciter, sed vestibus ornati Sacerdotalibus: cum ante in ipsis sit Christus vestitus, odor ex se eius emittit suavissimum quando illis indui offerunt illi Sacrosanctum Missæ sacrificium: quo circa quasi negari videtur Deo potentia non concedendi quidquid ab eo Sacerdotum petitur intercessione: ut certum enim habere nullâ aliâ via salutis nostram quam hac potest esse securior.

Rom. 8.
32.

§. II. In singulis Sacerdotis vestibus particulariter est Christus & dum singulis earum utitur particularem presert dignitatem, ob quam in signum gratitudinis servire tenemur illi diligentissim.

185
32

Quod si ex vestibus Sacerdotalibus ita in communi declaratis omni certitudine dona Dei speremus eminentiora, non dubito quin descendendo ad singulas in particulari multo securius promittere nobis possimus quemlibet felicem eventum: eo quod in illis singulariter sit totus Christus quasi repositus, & reliqui Sacerdotes securiori fiducia obtinendæ eius gratiæ accedere possint his vestibus hanc ab illo petiuri. Et licet plures sint & diversæ quibus Sacerdos vtitur in Missa, inter illas nihilominus principales producuntur ut significent nobis qualiter Christus sit velut repositus illis ipsis indumentis, suntque hæc quæ numerat Concilium Rhemensis: amictus, alba, cingulum, manipulus, stola & casula.

Cap. 4.
apud
Burch. l. 2.
c. 20.

Amictus denotat humanitatem: hæc enim cooperuit caput Christi eius scilicet Divinitatem: non hæbit poterant in ea cum Deo agere homines: ut loquitur quia: quia in ea erat inaccessibleis: idcirco ut post Christum sent cum eo agere atque de eius inefficacibus remediis malis suis obtinere congruum, necesse non in maximis suis bonis securam possessionem ad hoc caput tegitur Christi: il est eius Divinitas velum illi humanitatis injiciendo: in quaraginta, communicemus, & nostra postulemus remedia. Eo itaque sine hoc velum suam abscondit Divinitatem: hoc enim est quod ait D. Ioan. de Suprema locutus Dei maiestate quam ostendit adeo excellentem ut eius dignitas locum negare videatur cuiuslibet aliquid ab eo postulandi: *In principio erat Verbum & Verbum erat apud Deum.* Antendit Divinitas nature describere dignitatem nobis declarans qua ratione possit omnibus, ne accedant, metum incutere: quod manifestat agens de aterna Verbi generatione: sed modum describens nobis necessarium agendi cum Deo, communicandi atque ab eo quod nostræ contemnit saluti flagrantissimum, velum exposuit quod habuit Divinitas Christi per naturam humanam quam sibi Verbum ad illam contegendam vitium, utque ampliotem nobis ab eo postulandi tribueret libertatem. *Verbum Caro factum est.* Olim in dyo. Apoc. calypsi vidit D. Ioan. Angelum testamentum accipere Verbum Dei nube circumdatum humanitatis. *Vidi Angelum sortem amictum nube: quo deus intelligi, quod cum Angelus esset natura spiritualis non poteramus cum illo agere de nobis salute, nisi hac nube tegetetur.*

Hanc igitur denotat Amictus caput tegens Sacerdotis: ita declarat D. Bonave in expositione D. Misæ cuius meminit Innocentius 3. in epistola. *Decretali ad Patriarc. Constantinopolitanum* ut Dei mentem moveat: quo nobis succurrat tum in illo Christum contemplatur, hoc amictu utitur contemtu humanitatis, in qua Deus se hominibus prebuit affabilem atque ex eo quod homines in ipsa cum illo agere poterunt, maximum in omnibus bonum profuxit. *Humilitati semper ipsi factus obediens usque ad mortem.* Malis nullum poteramus remedium assequi nisi per mortem Christi, & cum in Divina natura mori non posset, idcirco humanitate se contexit: se humiliavit, tantumque de misit ut ad salutem nostram mortuus sit in loco maxime prohibito obpe Crucis. Nazara Verbi fuit natura superius Domini, in qua æqualis fuit Deo. *Non rapinam arbitratus esse esse se æqualem Deo.* Et cum in hac

muta non possemus cum illo agere, oportebat ut se demitteret nobisque aquaret, quod fieri non poterat nisi in forma serui formam assunderet lux Diuinitatis Formam serui accipiens. Itaque amictu capere cepit Sacerdotis.

III. Alba Christi sanctitatem. 21. 11.

Alba munditia & castitas de qua tractat Concilium Carthaginense 4 cap. 41. quæ totum operit Sacerdotem vitam Christi denotat integritatis, quæ à summo vique deorsum præfulgebatur, quia totus fuit Sanctus. Sancti estis quia ego Sanctus sum, hæc autem perfectæ vitæ sanctitas in Christo toto vitæ eius decursu perfluit immaculata, & estque linteum quod nulla potest tinea corrodere, quo significetur nullam posse peccati tineam Christum inquinare, cum fuerit impeccabilis: nam etiam demissis postmodum carnibus, & aperto lacissime pectore eius mucrone lanceæ cognouit illum læto per fenestram quam lanceæ ferum in ipso aperuerat, viditque quicquid in illo erat in quantum verus erat homo, ex quo confirmari poterat constanter in eo quod prius viderat de illo testimonium: Nihil mali gessit, in confirmationem quod diuinitate Christus immunis esset à peccato, quod candidior declarat Alba & castitudo quam habet ex eo quod cum ex lino sit, tinea non possit peccati illam corrodere: proprium symbolum vitæ purissimæ Saluatoris.

21. 11.

33

IV. Cingulum eius cum homine conuincimur.

Cingulum vitæ fuit quæ se præcinxit ut se cunctis conformaret, ut ita cunctis proficeret: quæ hæc longæ fuit! Vita illius ac Sanctitas infinitam continebat perfectiorem, quæ ut talem dum omnes suspicerent, quis auderet aliquid ab illo postulare miseræ lux necessarium? Ut igitur facilius & confidenter possent ad illud pro remedio confugere, idcirco præcinxit se ut omnibus se contemperaret magnis & paruis, diuitibus & pauperibus iustis & peccatoribus, humilibus & superbis, Apostolis ceterisque discipulis suis atque illis. Cingulum tradidit Chananæo. Ad litteram de Christo loquitur fuit enim opulentus ille inceptor, qui de cælo descendit cæli diuitijs præpotens ut illis negotiaretur, Deoque animas lucraretur pretio valoris infiniti sanguinis sui pretiosi, teste Apoll. *Empi enim ipsi pretio magno*, atque ad hoc opus fuit ut se omnibus adæquaret. *Omnibus omnia factus est*, ita D. Paulus: unde à primis vitæ suæ exordijs, quicquid egit ad nostram direxit salutem. In solitudine ieiunabat, paucisque se tentari, quo doceret nos qualiter nostram salutem disponamus illam exordientes ab actibus mortificationis, ieiunij ac penitentia: sic

21. 11.

24.

1. Cor. 6.

20.

1. Cor. 9.

12.

ut diabolus nos perturbare nequeat: nobis documenta prælegit quibus omnes eius euincamus tentationes: in locis publicis nos de certa instruens via, quæ nobis fit ad beatitudinem perueniendum. In cruce moritur ut pro debito peccati nostri satisfaciatur: ob quod cæli porta nobis occludebatur ne intrarem nostræ salutis gaudio potius: unde morte sua hoc aufereas impedimentum vult ut intremus illo fructum: ex sepulchro reuiuiscit gloriosus ut spem nostram corroboraret, dum ad oculum gloriam spectamus quam per eius resurrectionem nobis iam securam pollicemur. *Resurrexit propter iniquitatem nostram: declaratus terminum nostræ iustificationis esse glorificationem nostram ob quam Christus resurrexit: quid plura? In omnibus actionibus suis Christus se omnibus ad manus nostram emolumentum, attemperauit: Quomodo deficiat ianitor de cælo. Eo modo quo Ros de cælo aperitur & se vitæ refrigerio herbarum omnium & plantarum, suoque refrigerio virtutum grandioribus infundit arboribus, floribus & herbis etiam minimis camporum: ita ut cum omnibus una eademque sit aqua, singulis earum suarum natura convenienter proficit: ita Christus Diuinus Ros descendens de cælo operante Spiritu Sancto mille cumulat beneficijs, magnos & paruos, iustos & peccatores, cunctisque nobis prototypo exponitur ut quisque ex illo lumat quod sibi maxime proficiat, & singulis nobis dicit Apost. *Aspicientes in auctoritate filii*: quocirca in illum oculos nostros conijciamus velut in speculum nostrarum omnium actionum, atque in quo salutem nostram suam habeamus: etenim ex benignissimis suæ misericordia ad manus singulorum procedit emolumentum. Et eo quod nobis omnibus conueniat eum sequi, nos ad hoc inuitat: *Qui vult venire post me*. Omnes vocat ut illum sequantur, omnibus se conformat, cum sit singularis omnia cunctisque benefactor vniuersalis.*

Rom. 4. 25.

Isa. 55. 26.

Heb. 12. 2.

V. A

Manipulus in manu sinistra merita significat Christi quæ quasi pendunt ab eius humanitate, secundum quod suis operibus meriti conuenit Christo in quantum homini, & hæc humanitas significatur in manu sinistra: unde de manu sinistra nempe de humanitate, secundum quod in illa Christus actiones facit hominis & meritorias, eius quasi dependunt merita manus dextra Christi denotat eius Diuinitatem, in qua quod illi opera adscribuntur eminentiora: hoc enim David petijt Deus in Christo opera dextera: suæ id est Diuinitatis.

Manipulus signat merita Christi ex eius humanitate.

Diuinitatis.

Diuinitatis ostenderet: *Deus totam tuam sic notam*
Ps. 89. 12. *fac:* quocirca manipulus non pendet à dextra Sa-
 cerdotis sed à sinistra: quo datur intelligi merita
 Christi per manipulum designata, opera esse
 propria eius humanitati. Manipulus Ioseph adeo
 prestans fuit, vt manipuli reliquorum fratrum
 eius illum agnouerint vt superiorem, omnesque
 illum vt talem prout Redemptoris nostri: vt enim
 supremam in illis excellentiam omnes venera-
 rentur; decreuit Deus vt in figura manipuli Ioseph
 omnes illa venerarentur. In hoc mundo
 nos omnes velut in campo fruges metimus, om-
 nes manipulos bonorum operum colligimus:
 sed nostrorum meritorum manipulus cognosce-
 re debet merita Christi; illique vixit vt nobis
 profuit: et eum absque illis ad nostram glorifica-
 tionem nobis non prodesse: est enim glorifica-
 tio primum omnium proprium quod iusti ob-
 tinentiam vtiq; iustum iusto proficiat, & digni-
 tatem nanciscatur illi necessariam vt peccatis
 referat gloriæ meritiu requiritur Christi valor-
 que operum eius meritoriorum, nam illis me-
 rianibus nobis eam est lucratus, iuxta quod
 operibus, quæ facimus ad illam, illorum nobis
 valor applicatur.

VI.
 Stola
 prompta
 eius obe-
 dientiam.
Ion. 1. 4. 3.

Ps. 9. 8.
est de me vt facerem voluntatem tuam, Deus meus
volui. Velut partem principalem operum omniū
 illius libri, quem vidit D. Ioan. clausum & sigil-
 larum septē sigillis, statuit in operibus vite sue
 promptam obedientiam erga voluntatem Patris
 sui vt illam moriendo pro hominibus adimple-
 ret, vt de facto fecit: & hanc subiectionem ac re-
 signationem stola significat vt probat Abbas
 Rupertus. Vltimo Casula charitatem eius præfi-
 gurat inuisionem, qua omnia nostra sibi imposuit
 peccata, quo nos ab illis eriperet vite læ præ-
 tio. *Deus posuit in eis iniquitatem omnium nostrā.*

VII.
 Casula
 eius cha-
 ritatem.
Isa. 53. 6.
in qua illam non exercuerit pro nostrorum scele-
rum sat. s. factio. A planta pedis usque ad verti-

cem, non est in eo sanitas, dixit Ihsias, quo decora-
 ratur. Christum omnia nostra in se erimur. Ihsias
 cepisse usque cooperum fuisse quantum ad pe-
 ccam quam pro illis mereretur: quocirca in sa-
 cro suo corpore illas pertulit, vitam suam tandem
 pro illis largiendo.

Vnde cum amplior esse non possit aliquid
 vestis quam ea, qua à capite usque ad pedes con-
 tegitur, sic nec intelligi potest exterior esse
 charitas quam Christi, quæ ad tantam illum im-
 pulit passionem vt in ea vitam pro nobis effu-
 derit. *Maiorem charitatem nemo habet, vt animam suam*
ponat qui pro amico suo. Quod Alia signifi-
 ficat quæ totum tegit Sacerdotem usque ad pe-
 des, vt enim expendit D. Hieron. correspondet
 quo indumento summi Sacerdotis quod fuisse
 arbitrat D. Hieron. de quo Spiritus S. In *epist. ad*
Hebr. Aaron: & D. Hieron. eius declarans *Epist. ad*
Hebr. 5. *longa descendens usque ad pedes Sacerdotis*
deris tunica Sacerdotis alia linea usque ad pedes de-
scendens. Voluitque Deus vt candida esset, quo sig-
 nificaretur quod licet Christus ex infirmitate
 charitate omnium se peccatis maculasset, nihil
 tamen vel minimo eorum infecerunt: tota sum-
 que vita eius immaculata fuit & ab omni peccati
 fuligine prius immunis. Hæc est vestis
 Sacerdotis significatio, in quibus euidenter patet
 quod totus Christus reuelatur, & quæ dum
 Sacerdos induit Christus totus in illo induit.
 Hæc nos ratio compellit vt illum summa colimus
 veneratione: quandoquidem hanc illi debeamus,
 quia in illo Christus induit. Multæ
 sunt rationes ob quas licet illum possemus vt
 nobis æqualem agnosce: tamen quia in illo
 Christus induit, summa illi velut nostro superi-
 ori debetur reuerentia.

§. 12. *In vestibus Sacerdotis instrumenta*
perpende passionis Christi, vt ex sin-
gulis id colligas quod significant tibi in
commodum.

Duo principaliter inter alia docet D. Tho-
 mas declarari in Sacrificio Missæ. Primum
 est representatio Domini & Passionis eius.
 Secundum participatio fructuum illius sacra-
 menti quod per SS. Sacramentum, quod continetur
 in calice & offertur, participes in eo sumus. Missæ
 est enim passio. Ad hunc veteris argumentum
 videtur Ecclesia oratione Domini læsceta dicitur
 conuenire.

79. enim: Quosies huius hostia commemoratio celebratur, opus nostrae redemptionis exerceatur: Ex quo S. Doctor hanc elicit conclusionem: Effectum quem Passio Christi fecit in mundo, hoc Sacramentum facit in homine. Itaque praeter representationem quae fit passionis in Missa, participes sumus in ea fructuum passionis, secundum totum illud quod in Missa atque in eius celebratione videmus concurrere: ita ut ex omnibus trahere possimus commodum atque in nostris augmentis cognoscere fructum dominicae Passionis. In illa diuersa concurrunt instrumenta quae nebulonum horum diabolica inuenit malitia, quibus atrocius Christum cruciarent & in quantum hoc Sacrosanctum Missae sacrificium est passionis illius commemoratio, in illo considerare licet representationem eius instrumenta in vestibus Sacerdotis Missam celebrantis, ex quibus fructum haurire possumus, si gulas eorum virtuti applicantes quam possint repraesentare ad maiorem nostrum profectum.

II. In vestibus virtutum. Ut enim in Ecclesia est auctoritas ad Sacra haec instituenda ornamenta ad Missam celebrationem, quae quidquid agit eo collinat ut filij sui fideles vilitatem percipiant copiosiore: no dubio quin illa instituens, intendat ut ex illis profectum capiamus virtutum quas nobis repraesentat. Ita docuit Iuo Carnutensis, qui delictibus institutionem vestium Sacerdotis per Christum & Ecclesiae traditionem, non tantum ad eius ornatum, sed etiam in signum virtutum quas nobis manifestant, ut ex illis fructum quem intendit acquiritur, sic ait: Sunt enim haec ornamenta virtutum insignia, quibus tanquam scripturis bibliae, videntes admonentur, quid debeant appetere, quid vitare. Quod confirmat S. Pontificex Innocentius 3. instruens enim Sacerdotem de debita preparatione ad hoc sacrificium, ita loquitur: Attendat ergo Sacerdos ut signum sine significato non deserat, & vestem sine virtute non portet.

In ca. 44. Quinimo D. Hierony. hoc idem nobis insinuat, dicens ex vestibus his sacris admoneri Sacerdotem ad quid teneatur: Debere Sacerdotes mundi conscientiam, & virtutum vestibus ornati Domini Sacramenta tractare.

III. In amictu signatur. In amictu signatur velum quo Christi facies contecta scribitur ut cum Iudaei opprobrijs & irrisionibus subornarent velut Pseudo propheta, illique ipse variatans diceret quis eorum alapam illi infregisset, nec tamen videret percipientem: cum faciem haberet velo obauilatam, idcirco alapas

illi multiplicant, interrogantes: Propheta quis est qui te percussit? Quia vero Propheta Dei securitatem & certitudinem eius quod praedicebant, fundabant in fide quod Deus esset, qui illis hoc revelabat ut dicerent populumque ex parte eius docerent: pariter in spe certa qua nitentur quod Deus impleat quidquid verbis ad illos habitis promiserat: idcirco similiter in Amictu denotato per velum illud quod Iudaei elegerunt declaraturi (licet irrisorie) dentum Prophetae in Christo Domino, fidei virtus nobis reuelatur quae submitit & tegit expur, quod locus est in quo velut in propria sede rehdet intellectus, ad obedientiam propositionis Ecclesiae in ordine ad mysteria, quae Deus per Prophetas suos eamque nobis manifestat: sed potissimum quoad mysterium SS. Sacramenti quod in Missa confecturatur & offertur. Cuius figuram expressit Agnus ille mysticus quem Deus a filijs Israel manducari iussit teneantibus lumen candelae in manibus: quo significaretur quod fideles manducaturi Agnum Christum Dominum in mensa Altaris Sacramentum habere oporteat lumen noui naturalis rationis sed noctis & candelabrum fidei, ad cuius declarationem Christus Dominus coenae legali Agni coniunxit coenam SS. Sacramenti: quia sicut in illa lux non splendebat naturalis solis sed candelae: ita similiter in coena Euangelica Agni Sacramenti Christi non patiebatur lumen adesse naturale sed supernaturale candelabrum auri fidei. Cui benefacium attendentes quasi lucerna in caliginoso loco: ita D. Petrus loquitur de fide qua accedendum est ad supremi huius mysterij celebrationem. Et cum hoc sacrificium vera futura esset representatio illius quod Christus Dominus Patri in ara Crucis obtulit: ut significaretur quater in illo lucere non deberet lumen naturale sed supernaturale fidei: idcirco no permittit ut dum moriendo hoc in seipso offert sacrificium in ara Crucis, lumen splendat naturale solis, sed patitur eclipsin & caligine obuoluitur totus mundus. Tenebra facta sunt super vniuersam terram. Tamen praecipit ut in eo lumen oriatur fidei supernaturalis, & hoc Amictus indicat. Pariter spem notat certam qua par est ut accedat Sacerdos hoc Deo sacrificium confecturus: quae sibi persuadet a Deo concedendum portum salutis nostrae securissimum, in quem finem ordinat Ecclesia ut dicat dum illum assumit: *Impone Domine capiti meo galeam salutis*: quae verba sumpsit ex Apostol. Paulo. *Induit loricae fidei & charitatis*, & ga. 1. *Thessal.* leam 5.8.

Luc. 22. 64.
Exo. 11.
2. Pet. 1.
Matt. 27.
45.
1. Thessal. leam 5.8.

35
IV.
In Alba
Herodis
vestis
Christi
benigni-
tas.

leam spem saluis.
Alba vestem illam præfert candidam & irri-
soriã qua Christum Herodes induit ad graui-
orem Diuinæ Personæ illius explosionem, in qua
tamen tantam ostendit benignitatem & mansue-
tudinẽm vt cum esset Princeps & heres æterni-
tatis, licet in viruperium principatus sui se hac
illusum & indutum videret, non tamen labia
sua spernerit, sed non tolerandam hanc igno-
miniam iniecta sustinuerit mansuetudine: vt an-
tem Ecclesia hanc Sacerdoti proponat velut hu-
ius sacrificij ministro, decernit vt hanc ipse in-
duat, quatenus in illa velut in speculo lucidissi-
mo benignitatem attendat, quam erga omnes
hoc, quod celebrat, postulat ministerium: *Si offert*
munus tuum ad Altare & ibi recordatus fueris,
quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relin-
que ibi munus tuum & vade reconciliare fratri
tuo. Postulat huius sacrificij Sanctitas in ministro
suo sublimem benignitatis gradum: vnde Sa-
cerdos illud offerens tanta oportet vt vigeat,
vt etiam dum illud offert cor illius non sustineat
vel minimam obdurationem erga fratrem suũ:
quocirca necesse est vt aut illius oblationẽ cum
illo reuertatur in gratiam quem quocumque
modo offenderit: vt amaritudo quam in ipso po-
test offensã prouocare, debitam non impediãt
benignitatem. Exemplo nobis seruit Christus: se-
tenim priusquam illud in ara crucis offerret, ad
Patrem suum æternum se conuertit & veniam
poscit pro illis à quibus iam mortis sustinebat
supplicium & vitæ dispensium. *Vener dimitte (Al-*
bi: nõ enim sciunt quid faciunt. De capite ad pe-
des vsque vult vt vestitus sit benignitate prout
Alba vestis candida illam significat, Sacerdotem
ad pedes vsque contendo. Similiter in ea sig-
nificatur perseverantia, quam ad finem vsque
vitæ suæ seruare tenetur Sacerdos in virtute be-
nignitatis atque omnium virtutum profectu,
semper in corde omnimodam conseruans: puri-
tatem: nam quemadmodum Alba totum vestit
Sacerdotem, ita totus ille quasi puritate con-
scientiæ vestiatur: hoc enim eam induens à Deo
postulat. *Dealba me Domine & munda cor meum.*

Matt. 5.
23.

Mat. 23.

V.
Cingulũ
flagra re-
presen-
tiæ &
Christi
puritate.

Cingulum quo Albam succingit flagra signi-
ficat quæ totum Christi corpus circumdece-
derunt: cum nullam in eo partem omiserint, quam
flagellum non dilacerarunt. Vel vt alij volunt for-
titudinem significat qua Christus quasi confortatus
fuit, quo tam grauiã sustineret tormenta
tamque excessiuum tolleraret flagrorum nume-
rum quibus totum corpus eius quasi circundede-
derunt: atque in eo nobis patet præferri
modestia ac dispositio seruanda Sacerdotibus
ad mensam Altaris accessurus, vbi Diuinum hoc
litamus Sacrificium: itaque sicut Cingulum Al-
bam contingit circa lumbos, ita propter virtu-
tem modestiæ & castitatis qua cinguntur & re-
primuntur casus nostræ ac sanguinis passionis,
sicut oportet præcinctus Sacerdos: Et hoc ipsum
sibi dari à Deo, dum præcingitur, deprecatur.
Præcinge me Domine cingulo puritatis & castitatis
in lumbis meis humorem libidinis. Quod ita decla-
rat Pontifex Innocentius. *Circa lumbos debet ac-*
cingi vt restringat concupiscentiam, iuxta id quod Lau-
veritas ait: sicut lumbi vestri præcincti. Sacrificium
est summæ puritatis: & ita in offerente maxi-
mam requirit castitatem: ita vt quasi totus sit
hac virtute circumcinctus, vt dignus sit ministrare
illius sacrificij tantam requirentis munditiem.
Manipulus funes denotat quibus inhumana
crudelitate manus Christi Sanctissimas collige-
runt: nec non promptitudinem qua illas exci-
dit voluntati Patris sui factus obediens: & quia huius
potest & debet mouere nos manipulus ad lætandum
& inensum cordis dolorem, in illo decla-
ratur quantum esse debeat quo contriti accedat
munus Diuinum hoc oblatum sacrificium: nec co-
num quidquam magis illi conueniens est quam de pe-
vera penitentia ac dolor de peccatis quem Sa-
cerdos celebraturus tenetur excitare: & hoc sig-
nificat manipulus prout verba nobis infirmat
dum illum brachio appendimus. *Merere Domi-*
ne portare manipulum sicut & dolorem. Et necesse
contradicit quia peccata nollit ad hunc nos
compellat dolorem: quandoguidem pro illis
tanta Christus tormenta sustinuerit: & vt in la-
crymis ex hoc dolore productis, habeamus
quibus illa emundemus: idcirco Sacerdoti tradi-
ditur manipulus quem ferat quo declascent
ipsi in illo lacrymæ doloris quibus ad sacrificiũ
accedat: qua de causa manipulus dicitur sicut
& doloris, quod amplius exponitur per illud
quod refert V. Beda de S. Arsenio, *ex obedi-*
mia in lacrymarum copiam quam celebrans ei
fundebat, necessarium fuit semper de ferre lectum
sudarium abstergendis lacrymas, & hoc sudari-
um significat Manipulus, qui quia suppre-
dolorem quem illa declarabat, manipulus ap-
pellatur doloris. Et deferatur in brachio sinistram,
ne dextrum impediatur ad reliquas actiones
quas Missa requirit sacrificium: hanc doctrinam
profert Stephanus Eduen: Mappula qua sicut
sticcari sticillidum oculorum, exciuit nos ad vigilas

Stola: & cum manus sinistra semper denotat vitam hanc temporalem eique convenientiam, idcirco ut indicetur nobis dolor quo conteri nos oportet ob amorem ad illa nimis excessivum, ut debite hoc celeberrimum sacrificium, idcirco nobis ferendum præcipitur manipulus: est enim in manu sinistra velut doloris illius argumentum.

VII. Stola reflexam denotat quem collo Saluatoris iniecerunt, guttur illius sanctissimum præfocantes, illum hoc modo tanta itaheotes violentia iniecerunt, ut milites eaque immanitate & tyrannide quam & Christi in animis adeo peruersis quis suspicari potest.

Et quia in hac Christi patientia patet voluntatis illius promptissimo obediendi Patri in omnibus suis cruciatibus: idcirco dicitur Abbas Rupertus & Papa Innoc. 3. Stolam significare Christi obedientiam in ferendo tanta patientia mortem crucis ignominiosam: & in quantum per obedientiam Christi reducendus est homo ad statum illum quem propria perdidit inobedientia: Ideo in Stola representatur obedientia, qua feruare tenetur legem Diuinam, naturalem, & positivam, omnes suas illi conformans actiones, ex cuius obseruantia partem eius recuperabit rectitudinis, quam possedit per obedientiam, qua ratio in omnibus subiecta fuit immediate Deo, & ceteræ omnes potentie inferiores rationi: quocirca dum illam Sacerdos assumit, sic orat: *Redde mihi Domine Stolum immortalitatis, quam perdidisti in prevaricatione primi parentis.* Et quemadmodum Christus Dominus obedientia sua ac patientia poenit & iugo legis grauitatem abstulit & duntaxat qua premebant nos ab illis absoluit: ita unice hominibus est iugum legis eius suauissimum: unde stola suavis & nullatenus grauis que Sacerdotis collo imponitur denotat iugum suauis legis Dei, cui se debet conformare in operibus suis, verbis & cogitationibus.

VIII. Vltimo Casula significat tunicam Christi Saluatoris: nam sicut Christus cruci ihxuri tam illi perdidit Ministri euulserunt, ita similiter sacerdos huius Diuini & inuenti Sacrificij Minister brachia sua extendit extra Casulam per hoc denotans qualiter tunica illa inconfutis Christum denotant, sicut notat Hugo de S. Viatore, & patet adhuc in quibusdam figuris antiquis Casularum: ut videre est in Casula quam feruat Conuentu noster FF. Prædicatorum S. Lucie Alcanensis velut pretiosissimas reliquias Angeli illius Incarnati que vidit D. Ioa. in Apoc. voluntem per medium cæli vocem magna clamantem, cuiusque homines adiuuentem ut se ad

ultimum Iudicij diem præpararent, gloriosum sc. Patrem nostrum Dni. Vincenzium Ferraricum semperant inquam illæ quasi grande caputium, olim fuerat totum contegebant Sacerdotem: unde ut rini casulae.

Sacerdos illam representet actionem qua Christus Iudæi iam Crucifigendum tunica denudantur inconfutis: foras exerit brachia sua dum illa extendit, in signum quod Casula illa Tunicam præferat inconfutilem. Et meæ quidem sententia hæc fuit illius figuræ ratio: significat enim caputium magnum illud quod Christo impositum fuerat ducentes eum ut Crucifigeretur, iuxta visitatum morem quo malefactores interficiendos caputium magno valde totos operiebant, & capillamentum quo faciem obtegebant, per quod indicabant quod homo ille tantum delicti reus, quo mortem merebatur, non mereretur faciem habere apertam qua quempiam conspiceret sed nec ab vno in hominis figura conspiceretur: unde illo caputium totos cooperiebant. Et firmiter mihi persuadere quod caputium Christo impositum jam crucifigendo, simitum quando in ara Crucis eruent ac sanguinei Sacrificij Missam celebrant, sit illud quod Casula representat qua Sacerdos indutus accedit ad incrementum Altaris sacrificij: & hæc causa fuit cur olim in Ecclesia factæ sint Casule per modum magni caputij, quod totum tegetet Sacerdotem, ut notat Hugo: acque in illa nobis perfecta proponitur charitas & amor Dei, nobis necessarius utpote huius amoris Sacrificij ministris: etenim ita feruientes in amore Dei nos esse conuenit, ut nulla in nobis hominis pars videatur, Deus etenim Sacerdotes suos desiderat totos charitate cooperiri: & cum amor nos in illum transformet, nos vult omnino in Deum transformatos: ita ut in nobis nulli detegantur affectus hominis, nulla verba, cogitationes nullæ hominisque actiones: sed quidquid in nobis fuerit personam referat Deitatem.

Quæcumque hæc diximus de vellis Sacerdotalibus, ut opinor hæc omnia prius nobis exposuit D. Paulus. *Induite vos viscera misericordie, opto videre vos vestitos visceribus misericordie, ut sitis velut prototypum Dei, qui Induetur cum sit misericors, nobis ut talem se manifestat: nos oportet modo ut à capite vsque ad pedes induti sitis totum misericordiam, & hoc nobis indicatur in Amictu & Alba, modestiam, in Cingulo, in Manipulo, & Stola, Patientiam. Porro super omnia induite charitatem: Super omnia autem Charitatem habete: hæc enim casula denotat. Hæc igitur sunt*

X. Nota de Caputio Christi.

Mysteria, suntque hæc virtutes quas Sacra hæc præfigurant indumenta, in quorum meditatione mentem te, Missam audiendo competit occupare, omnique studio ablaborare ut in te virtutes illæ his congruè resplendant: si namque hoc ageres, experientia in te ipso disceres profectum non exiguum ex Divino hoc Sacrificio promanare. Patuit hoc in Seraphico Theologo S. Bonaventura, quem vtili hæc meditatione tempore Sacri dissentum confexit amicus illi integerrimus D. Thomas Aquinas luce caelesti circumfusum. Et si fidem historiarum eius attribuimus, ab hoc die consecutus est à Deo ex singulari gratiæ illius privilegio, scientiam insulam omnis veritatis statum suum concernentis.

S. 13. Conveniens fuit quo fidelium pietas moneretur, nonnullas huic Sacrificio adiungere piæ ceremonias, quæ dignitatem illius quoad venerationem cultumque extollerent.

S. 37 **S**æpius diximus Missæ Sacrificium finem imposuisse antiquis illis veteris Legis, vtpote huius figuris, Sacrificijs: ut autem in omnibus illa huic convenirent præscripsit Deus ut particularibus quibusdam offerrentur ceremonijs, quæ pietatem accenderent: quatenus in illis eam cognosceremus, quæ par est ut ad Missam accedamus secundum maiorem huius, respectu illorum excellentiam: ut autem in hoc affectus inardesceret ferventiores, decrevit Ecclesia, docente eam Spiritu S. ut particularibus quibusdam veterem ceremonijs, quibus efficacius fideles in celebratione Missæ ad devotionem excitarentur. Hoc auctoritas nobis asserit Sacrosancti Concilij Tridentini, à Christo sc. Ecclesiæ datam potestatem, mutandi & adiungendi Sacramentis (salva tamen eorum substantia & essentia) illud quod ad eorum venerationem iudicaret expedire. *Dei esse Christum Ecclesiæ potestatem, ut in Sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret vel mutaret, quæ suspensivum utilitati, vel ipsorum venerationi magis expedire iudicaret.* Et quamvis verum sit quod Christus non instituerit huius Sacrificij celebrationem illis ceremonijs quibus modo peragitur immedie per se ipsum, tamen ut certum habere nos oportet, quod Apost. concesserit auctoritatem, quinimo præcepto vniuersali obstrinxerit, vt ordinarent & totum illud stantent, quod

maxime conveniret huic celebrationi vniuersi mysterij: quanto magis pie credendum Christianum specialiter inspiratione Spiritus S. docuit. *Apoll. quicquid ad ritum spectaret & venerationem huius sacrificij: & omnia hæc sunt orationes in celebratione Missæ: quanloquidem omnia hæc eo collimant vt maiori decentia, reuerentia, cultuque celebretur, modo tamen per aliquod illorum non mutetur substantia huius Sacrificij: quandoquidem saluâ illâ quam Christus in eius institutione seruauit, nos item celebremus, quod ipse æterno Patri suo obtulit: postquam cum hæc ceremonia, verba, preces & psalmi extendant vt fidelium animi ad feruentiores Dei laudes auerantur: & cum hoc sacrificium, sit Sacrificium laudis & gratiarum actionis. Optime proposito seruiunt quæcumque in eo superadduntur quo maiores Deo referantur gratiæ ob tanti beneficii dignitatem, quo nos in illo cumulat, in quem finem hæc omnia instituta Ecclesia quæ in eius celebratione fieri mandant. Pariter eum sit Sacrificium Imperatorij conuenienter in eo sunt orationes, non tantum pro illud offerentibus, sed etiam pro reliquis Christi fidelibus, vt vniuersa defunctis quo declaratur eius imperatorij efficacia: quæ omnibus prodedit. Et in quantum hoc Sacrificium mysterium fidei est principale, quoque illo titulo magnificatur, propter SS. Sacramentum quod in illo offertur, illi optime quaerat in eius celebratione exterior fidei protectio, quam in illa facimus per symbolum quod alta voce decantatur.*

Addit his præterea omnes has orationes, ceremonias & postulationes seruire utilitati beneuolæ vniuersali Ecclesiæ sunt eadem quæ Apostoli nos docuerunt, vt à Deo consequamur quod illi indicauerunt salutis nostræ maxime conueniente: cui insistentes intentioni summi Pontificis & Concilia ritum nobis tradiderunt modumque tradidi in hoc Sacrificio oblectandum: vt clarissime patet ex illo Apostoli: *Obsecra primam, & omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, & gratiarum actiones pro omnibus.* Quas declarauit D. Aug. fuisse illas quibus Sacerdos vititur in D. Act. Missæ sacrificio: *Tunc enim Accipiet vobis ad hoc uocatis susceptis suis per manus impositionem missæ altissimi recordissima offerunt pietatis.* Idem confirmat D. Chryllo. locutus de officio Sacerdotis in Missa. *Quasi communis quidam solius orbis Pater, Sacerdos est: dignum igitur est vt omnium curam agat omnibusque prequidens sicut & Deus cuius nuntius*

i. Ratio in
stituendi
ceremo-
nias in
Missæ.

Sessio. 21.
6. 2.

V. Errot
Luthe
refuta
contra
errem
pia

V.
Stim
do.

Ej.
Ican.
Synac

via seruitur fungitur vice, ad ius: obsecro igitur
Eccl. Et infra clarus idem exponit dicens: Hoc
esse faciendum in obsequio quotidiano, perpetuoque
Divina religionis ritu.

IV.
Error
Lutheri
refutatur
contra
ceremo-
nias

Hic concessis eu deuter parer quam insulsi
error sic sacrilegi Lutheri eiusque sequacium
effuticium superfluas esse in Missa ceremo-
nias & orationes que verbis super adduntur qui-
bus Christus vltus est in consecratione Sacrificij
quod offertur: & quod velut tales omnino abo-
lenda sint, vt abusus introductus in Ecclesiam
falsa superstitionis: error hic est manifestus:
quandocumque ex predictis constet omnes il-
las doctrinas conuenire Apostolicas, illasque eas
instituisse per Christum mediante Spiritu S. in-
spiratione, nam quidam has, alij alias institue-
runt ceremonias, vt his populum ad maiorem
excitarent venerationem; nonnulli quasdam ad-
didit orationes & alij alias, quibus in illo erga
Sacrosanctum hoc Sacrificium affectus exci-
tarent pietatis ardentiores. Vt enim homo cor-
poris est & per sensus corporis spiritum exci-
tat ad affectum erga spiritualia, indiget ad Spi-
ritus illius pietatem promouendam Sacrificij
Missæ nonnullis ceremonijs corporalibus, vt per
eas interius prouocetur ad reuerentiam; iuxta
actus illos exteriores qui in celebratione Missæ
interueniunt, manente semper salua ipsa Missæ
substantia, & vna eademque semper existente,
quæcumque licet ceremonias superaddantur.
Cape similitudinem si sportulam capias fructi-
bus refertam, sub quibus rosæ laterent, sed su-
perius flores caryophyllorum fructus omnes
conegerent, & alius illam deferret opposito
modo adornatam, inferius collocatis caryophyl-
lis, & super fructus in parte superiori rosæ sparge-
rentur: nemo dubitat, quin fructus essent ijdem,
licet flores diuersimode componerentur. Hoc
idem tibi considerandum de Missa variisque ce-
rimonijs superadditis & institutis ad eius cele-
brationem: omnes etenim nihil aliud fuerunt
quam quidam flores, diuersimode compositi vt
fructus acceptus huius Divini sacrificij offerat
Deo ipsum semper vnum fuit in substantia,
licet variaz dispositum & auctum quantum ad
ceremonias eius celebrationis, prout expediebat
ad promouendam fidelium deuotionem.

V.
Similitu-
do.

38
Ep. ad
Iuan. Ep.
Synopsi.

Missam tantum dixerunt Pater noster & ita
consecrati: postmodum tamen per orbem dif-
fusi diuersas addiderunt ceremonias & ora-
tiones, secundum necessitatem prouinciarum quæ
illis forte obigerat & congruentiam celebra-
tionis, nec non maiorem profectum fidelium
quibus Dei Verbum predicabant: atque ex illis
in alios dimanantur Sanctos velut per traditio-
nem, qui similiter & ipsi nouas adiunxerunt ce-
rimonias & orationes: vt enim refert Sexta Syn-
odus generalis. D. Basilus & D. Chrysolto-
mus in suis liturgijs nonnullas instituerunt vt festi-
niori pietatis cultu fideles Missæ Sacrificium
celebrarent. Et quod præterite non licet D. Ia-
cobus Minor in liturgia Missæ suæ varias multas-
que addidit ceremonias & orationes, vt per illas
obtinere quod intendimus, maiorem scilicet
attentionem ad Missam: constat similiter
morem esse in Ecclesia vetustissimum his ven-
di ceremonijs, sicut hoc docent D. Dionysius, D.
Clemens, & alij plures Sancti.

VI.
Ceremo-
nias pau-
latim sunt
introdu-
ctæ.

De Eccl.
Hierarc. 2.
Lib. 2.
Constitu.
Apol. c. 54.

VII.
Missæ Go-
thica seu
D. Isido-
ri.

D. Isidorus in Hispania celebrationem insti-
tuit Missæ cum diuersis ac varijs ceremonijs &
orationibus, qua de causa dicta fuit Missa S.
Isidori & similiter Gothica propter Gothos
qui tunc temporis in Hispania regnabant ubi
ritus hic instituebatur. Postmodum Rex Casti-
liæ Dominus Alphonsus Sextus duxit in vxore
rem Dominam Constantiam ex Gallia, & cū
in Gallia Missa diceretur Romana iudicauit
Regina expediens fore si similiter diceretur in
Hispania: vnde instanter vixit cepit Regem
vt decerneret quatenus in Regno suis Missa
celebraretur iuxta ritum & ceremonias Roma-
nas: obstitit huic Rex, & rei difficultatem amo-
rum voluit contentione determinari: vnde de-
cretum fuit vt bini in arenam descendere o-
quites ad Monomachiam, & quisque suam de-
fenderet Missam, ita vt hic pro parte staret
Missæ Gothicæ, ille vero causam defenderet
Romanæ: illa vero præualeret in Hispania suis-
que ritibus ac ceremonijs celebraretur cuius
defensor ex arena victor reuerteretur in no vero
certamine triumphum tetulit Missæ Gothicæ
defensur.

Hic non acquiescunt argumento sed aliud
mouerunt statueruntque mandari executioni:
punitum vt duo sumerentur Missalia, Gothicum
vnum & Romanum alterum, amboque igni tra-
derentur comburenda, nisi alterutrum ex igne
resisteret illæsum: ex eius enim conseruatione
manifesta fieret Dei voluntas conseruandi ri-
tum.

tum illius Missæ in Hispania: factumque est ita, amboque Missalia flammis sui ieruntur: & quamvis Missale Romanum ex igne profuuerit, iudicium bonitatis illius manifestum: Missale tamen Gothicum in igne mansit sed incombustum: fuit etenim prodigium multo illustrius quo declarabatur quod in medio ignis tantæ disputationis & vehementis ardeo contentionis ortæ ad conseruationis eius argumentum, quantumlibet medijs flammis inhereret, semper tamen in Hispania eius celebratio conseruaretur iuxta ritum Gothicum quod ita rei successus comprobauit: etenim non obstante tam euidenti stupendoque miraculo quod Deus operatus est in signum conseruationis bonitatis Missæ Gothicæ: tamen tam importunæ & efficaces fuere preces Reginæ cuiusque pedissequarum apud Regem ut in Hispania introduceretur & seruarietur ritus Missæ Romanæ, ut Rex Reginæ placere studens votis eius annuerit: unde Episcopus Hispaniæ mandauit ut Missam celebrarent iuxta ceremonias Missalis Romani, & usque hodie mos hic inoleuit: ritus enim hic est quem in Missa seruamus secundum eam formam qua hodie celebratur: unde natum est in Hispania uetus illud & commune proverbium: Eo tendunt leges quo uolunt Reges. Porro ad uerificationem prælagij quod miraculum Missalis Gothici præsignaba, præcepit Rex ut ad perpetuam rei memoriam nonnulla semper in Hispania essent loca seu Ecclesiæ particulares in quibus Missa celebraretur iuxta proprium ritum Gothicum: & ita præcipit ut in Ecclesia Toletana ita semper dicitur, atque in illa continuo uiuerent sacellani qui illam hoc modo celebrarent, ut in rei ueritate usque ad hæc tempora obseruatur, uocaturque Missa Mozarabica, cuius ceremonias & ritum inscriuit in Hispania D. Leander Archiep. Hispanensis pro Christianis qui eo tempore inter Arabes morabantur, quo illam occupauerunt: qua de causa dicebatur Mozarabica, qua semper in Hispania uel communi usi sunt, atque hoc ritu constanter illam celebrant D. Leander, D. Isidorus, totaque Hispania usque ad tempora Regis Alphonssi Sexti Castiliæ, hic enim morem inuexit celebrandi Missam ritu Romano, reseruat tamen nonnullis Ecclesijs in quibus more Gothico diceretur: & hæc est Missa Mozarabica quæ Toleti & Salamantici hoc ritu celebratur: quo probatur quam antiquæ sint in Ecclesia gerononiæ celebrationis Missæ: ita ut ad eundem

conseruationem relicta sint in Missa nonnulla uerba Hebræica, quibus uetus asserit mos celebrandi: in illis uerbis quæ ab antiquis temporibus sumpta sunt ex Hebræis, prout probat D. Gregor. ex his uerbis Kyrie eleison quibus utimur in nostra Latina Ecclesia, quam ob rarisam ut inferius dicemus admittuntur in Missa nonnulla uerba Hebræica & alia Græca quæ præclaris sunt plena mysterijs. Itaque multe sunt ceremoniæ in Missa Romana quas Pontifices addiderunt usque ad tempora D. Gregorii enim illas in ordinem digesse, quibus nunc uimur ad insigniorem sacrificij uenerationem, usque per illas fidelium animi ad maiorem missæ prouocantur deuotionem, nec non laudandum effectum illius fructus referent ueriores.

§. 14. Conueniens fuit ad maiorem Missæ uenerationem, quadam instituitur uelut preparatoria ad eius celebrationem.

D Thom pro more suo secute & subtiliter disputat de conuenientia qua Ecclesia in sacrificio Missæ nonnulla statuitur celebrationem antecedentia: & rationem huius allegat instituit: quia representantur in Missa quadam spectantia ad Passionem Christi: eo quod tota sit representatio uix ipsius ac motus: alia uero mylticum Ecclesiæ corpus conuertunt, cuius etiam Unicum hoc Sacramentum est significatum: item alia quadam huius sacrificij uenerationi honori que conuenientia. Ideo (sic illic) in celebratione huius mysterij quadam aguntur ad representandam passionem Christi, uel etiam dispositionem corporis mystici. Et quadam aguntur peruenientia ad d. uos. nam Et reuerentiam huius Sacramenti. Quia uero spiritum fidelium maxime mouere possunt ad pietatem, Dei laudes & gratiarum actiones, ideo cum illis ueritur Ecclesia principale eius sacrificium, conuertitur illam spiritu S. per os David: Sacrificium laudis honorificabit me, Et illic uer quo ostendam illi Saluare Dei. Unde prima pars Missæ usque ad offerrium est uelut quadam ad eius celebrationem preparatio: inde incipit cum laudibus Diuinis ex mylticis Psalmis qui declarantur in introitu, cuius mysteria modo declarabimus. Perpetuis illis omnibus que interueniunt & significant quæ in hoc sacrificio nostris conueniunt.

ciantur oculis Doctores ad clariorem distinctionem & eorum omnium cognitionem. Missam diuiserunt tripartitam. In prima parte quaedam proponuntur quae sunt velut dispositio Missam antecedens, quibus sacerdos & populus maiori deuotione & affectu ad eius celebrationem preparantur. In secunda proponuntur alia quae pertinent ad consecrationem eius quod in illo offertur nimirum Corpus Christi eiusque Sanguis pretiosus qui cum eius Diuinitate laet sub speciebus panis & vini sacramentatus. In tertia vero occurrunt alia velut gratiarum actio pro beneficio ex tanto sacrificio accepto. Eius igitur exortiamur declarationem.

11. Describitur egressus Sacerdotis ad altare. Prodit Sacerdos ex Sacristia vestibus ornatus Sacerdotalibus, illum praecedit Diaconus cum subdiacono in figura Christi, qui egressus est nostra carne vestitus ex vero virginali purissima principis caelorum SS. Mariae, venique in mundum vt lucem daret viamque certam doceret salutis eius per doctrinam Evangelicam quam hominibus praedicaui: quatenus lucem hanc sequentes per viam incederent tutiorem qua ad portum aeternae pettingerent beatitudinis & eo sine immediate ante Sacerdotem prodit Diaconus librum gestans Euangeliorum, quo docemur quod sicut per manus designantur opera, ita opere exequi nos oporteat totam doctrinam Evangelicam hoc libro descriptam quam manibus suis deseruit: illum praecedit subdiaconus eius libro Epistolarum qui legem scriptam designat quae Christum Dominum praecessit & praefiguratus fuit in D. Ioann. Baptista: *ipse praecedet in spiritu & virtute Elia*: hic enim inter Prophetas primasius fuit & obseruator & zelator.

Defuit librum clausum, quo significantur Sacramenta abscondita in sacrificijs: ille a lege decretis: esseque ille liber quem vidit D. Ioann. signatum *sigillis septem*, quo infinita designantur mysteria hoc libro legis indicata, quae dignitate explicant Sacramentorum libri legis gratia: Christus hunc aperuit librum: fuit etenim Agnus occidendus iuxta oracula de morte illius: ab origine mundi: *Agnus qui occisus est ab origine mundi*: de illo praedixit quod librum esset aperturus: quia vitae suae mortisque operibus impleturus erat, qui quid in eo scriptum legebatur: vnde per illa declarauit omnia: in quem finem corpus illi preparauit. quod sumeret Dei filius factus homo, eo modo quo magis expedit & in illo cuncta haec opera per-

ficeret: *Corpus autem apasti mihi*: illud induit proditurus in mundum, & hoc significat Sacerdos ornatus: indutus Sacerdotalibus, quae sicut diximus, Christum significant: & quando nostra sic carne indutus fuit, laetatus est hanc illi ad aduentum suum occasionem effulisse: *Tunc dixit ecce venio.*

Dum autem sacerdos sic egreditur praefertur ei luminaria quae lucem designant in mundum illustrantem dum Christus illum visitare dignatus est: *Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam, sedentibus in regione umbrae mortis, lux orta est eis.* Venit Christus vt sol: est enim lux mundi vniuersalis: *Ego sum lux mundi*: quia dum oritur totum illustrat: ita mundus per Christum in cognitione veri Dei illuminatus est: vnde vt illa deuoteretur quam ex eius aduentu consequeretur, praefertur Sacerdoti lumen, quod lux illa praefignauit quae in naturali illius pastores circumfulsit: *Claritas circumfulsit illis.* Huic subfragatur praecipuum Pontificis Honorij tertij, ne vnquam Missa diceretur sine igne id est ab igne lumine: vt enim Missa est vita Christi representatio per quam mundus tantam obtinuit lucem, ratio suadet vt in eius celebratione lumen adhibeatur: & ita legitur in actibus Apostolorum luminaria ad eius celebrationem fuisse accensa.

Accedit Sacerdos ad Altare, & quia vt primus omnium ad debitam dispositionem Deus expostulat conscientiae nostrae puritatem, idcirco vt instruemur quali nos conueniat hoc frequentate Sacrificium, instruit Ecclesia praemittenda esse confessionem: vt ea ratione Diuinae laudes quae subsequuntur, Deo sint acceptiores, hanc iuxta quorundam Doctorum sententiam instituit S. Damasus Papa, licet ex aliorum opinione fuerit Papa Pontianus: quoniam in Missa S. Iacobi Minoris scribitur quod Apostolus certa quadam vltus sit caeremonia denotante confessionem, quam modo praemittimus. Ex quo constat quam antiqua sit Ecclesiae consuetudo ante Missam profari confessionem: primo quo significetur illud quod Salomon dixit in persona Christi: *Natus accipi commanem aeternam & primam vocem similes omnibus emisi plorans*: vt enim confessio nostram indicat miseriam quae per illam declaratur, ita ad significandum quod Christus vt proprias assumpserit miserias, quae tales sunt humanae naturae & declarantur per singultus & lacrymas quas nos omnes profundimus quando vallem hanc lacrymarum ingredimus.

Heb. 02. 5.
111.
Praefertur ei luminaria
I. I. 9. 2.
Luc. 2. 9.
De celebr. Missae. 5m

40. 40.
IV.
Accedens facit ad altare confessionem.

V.
Quid illa significet.
Sup. 7. 3.

dimur, in quibus nobis similis esse dignatus est: idcirco ad primum ingressum representationis vite illius in Missa, statuit à Sacerdote dici confessionem. Secundo, ut indicaret eo modo se nostra imposuisse sibi peccata, ut quatenus pro illis satisfaceret, illa quasi propria diceret: *Verba delictorum meorum*: quod declaratur in confessione quam eius nomine dicit Sacerdos. Licet D. Thom. teneat confessionem non esse partem Missæ nec dici in persona Christi sed sacerdotis: etenim ut ex parte eius Deo sit sacrificium acceptius, inchoat illud quasi accusator sui, ut tanto magis iustificetur, eo modo quo Publicanus orationem exorsus est à propria sui accusatione, atque idcirco ab ea iustificatus exiit: quam quia Phariseus neglexerat à Deo reprobatus rejicitur: & hoc nobis testatur Spiritus S. *Insuper prior accusator est sui*. Et ad illius confirmationem sacerdos cum ministris hunc præmittit Psalmum: *Iudica me Deus & discerne causam meam*: licet in Sacra nostra Religione summa sollicitudine observata fuerit vetus consuetudo, semperque observabitur, ut Sacerdos Missam exorsus brevissime confessionem absoluat, quo datur intelligi qua promptitudine nostram par est ut faciamus misericordiam, ut eo efficacius Divinam nobis impetremus misericordiam quam à Deo in hoc cælesti sacrificio postulamus: est etenim præparatio celebrationi Missæ congruentissima: nam illi nihil magis convenit quam conscientie puritas tam sacerdotis quam populi, pro quo offertur, & hæc sita D. Thom. exprimit confessio, cuius virtute nobis peccata remittuntur venialia: vel ut docet Mag. Sotus ut insinuat quod ante sacrificium in Missa sacerdos moneatur, ut se per confessionem sacramentalem præparet (quam illa præmissa indicat) in qua peccata mortalia condonantur: ut enim ad SS. accedat Sacramentum, quod hic offertur, summa requiritur à peccatis mortalibus & venialibus mundities: ad cuius consecutionem decretum est ut primo aqua aspergatur benedicta, quatenus assilentes sacrificio emundentur etiam à venialibus: unde orditur sacerdos quasi culpas suas plebique confitens: quatenus dum omnes puritate conscientie tanto sacrificio debita accedunt eo mediante à Deo petita consequuntur: & hoc agimus quod ait D. Jac. *Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro invicem ut salvemini*: atque idcirco sacerdos populo & populus sacerdoti confitetur, orantque pro invicem, ut declaratur in *Miseren-*

ter quod omnes pronuntiant. His præmissis congruenter sequitur præparatio laudis Divinæ qua Deo benedicimus: cum Sacerdos autem insigniores eius laudes comprehendat: utitur in Psalmis, ut et dicitur D. Dionysio. Psalmi deus comprehendunt per modum laudis quilibet in S. de Scriptura continetur: ea de causa conclusio sua plebs Ecclesie perantiqua, ante sacrificium velut eorum Divinam eius celebrationi præparationem decem. & dicitur Psalmos David: & ita decrevit Papa Cælestinus Anno 436. vel circiter, ut ante Missam totum legeretur Psalterium: sic enim loquitur Rabanus: *Bene ingressu Sacerdotis concipiantur L. laboribus auditur modulatio Divina laudis, ut Deus sit gloria celebrationis mysteria ministrorum præcedat & consonantia, & corpori ac sanguini Christi. Sacramentum antecedit Divina laudis sacrificium.* Idem hoc refert Innocentius Pontifex. Quia vero experientia didicerunt longum nimis esse totum evolucere Psalterium, postmodum ordinatum est ut vnicuique tantum Psalmus diceretur & tandem D. Gregor. Papa decrevit ut rediret ad introitum, salvo tamen præcepto Concilij Niceni, ut dicitur: *Gloria Patri & Filio & Spiritui S.* quo denotatur sacrificium hoc in communem dirigi laudem SS. Trinitatis, cuius in eo nobis gloria manifestatur. Confessum incensatur Altare non quia ablatum sit incensum sit etenim perseverans in Ecclesia velut in continuo usu illius ceremonie veteris legis, in qua Deus Aaroni præcipit ut in Altari ante Propitiatorium thus incenderetur, sed nonam esse dicimus Ecclesie constituto, nem eamque instam. Primo ad maiorem SS. Sacramenti reverentiam: etenim odor suavis fragrans incensus, à loco illo propellit se omnem quo forte posset insidiari, & per hoc circumstantibus horem incutere: etenim hoc eam postulat reverentiam qua Divinum hoc celebrandum est sacrificium. Secundo, ut declaratur effectus gratiæ quam in nobis producit secundum quod per ministerium sacerdotis ad Edeles transmittitur orta ex illa plenitudine gratiæ Christi Domini in Missa oblati, quam fragrantissimus hic odor significat, & quo plenus erat Christus sicut in eius persona Patriarcha Jacob oïote suavissimo replebatur: *Eccidit filij mei sicut odor agri pleat*, in signum plenitudinis gratiæ Christi, cuius nos participes esse huius virtute Sacramenti, in quo velut foveæ continentur, & ex qua tota profluit gratia & unitas Ecclesie: cuius gratia decretum est ut Alt-

Pf. 21. 2.

Ps. 16. 17

Psa. 42. 1.

VI.

Modus

alias

legendi.

Confisor.

VII.

Huius

effectus.

In 4. d. 13.

q. 2. 4. 4.

Lac 4. 26.

tare in quo sacrificiū hoc celebraretur, tunc in-
cenderetur; incensique odore fideles recrearet,
quo daretur intelligi per Sacerdotes eius Diui-
næ gratiæ fructum fidelibus applicari; sic enim
audito D. Paulum docentem: *O dorem nostris sue
manifestis per nos in omni loco.* Et his consequen-
ter postquam thus in Altari incensum est, quo
nobis Christus representatur, etiam ministris
thus adoletur, tam in eo assistentibus quam in
choro cantantibus: quia de Christo omni proce-
dit gratia, cuius omnes virtute huius Sacrificij
reddit participes.

XI. Hoc incensatione absoluta Altaris, omnes in-
choant Introitum, quo designantur voces anti-
phonarum Patrum quibus à Deo postulabant ut
Incensus factus homo mundum visitare dignaretur: *E-
mitte Agnum Dominatorem terra.* velut benefi-
cium totam annis ab illis desideratum, ut ipse
Hias alto loco proponit: *Viam ducimur per caelos
Et descendere;* unde ut expressius hæc eorum
desideria voceque tollere repetita Deoque cō-
stanter oblate, ut veniret, exponerentur, bis re-
guntur Introitus, iuxta illi d. Hilar: *Manda reman-
da, expecta et expecta. modicum ibi modicum ibi.*
Ut autem coulet Sacrificium esse Diuinæ lau-
dis, per Psalmos semper denotat: sanctum est
in versiculo introitus versus aliquis principalis
Psalmi decanatur, quo finito deuote reperitur
Introitus, cuius tamen præmittitur *Gloria Patri
Etc.* Ex præcepto Concilij Niceni, quo deno-
tatur aduentum hunc à tripus iustanter petum
fuisse personis SS. Trinitatis: Patrem rogabant
ut filium suum mitteret, filium deprecabantur
ut venire dignaretur, & apud Spiritum S. instab-
ant ut conceptionem eius operaretur.

XII. Et cum per aduentum filij Dei in mundum
Subsequi ita desideratur ab omnibus antiquis Patri-
bus, ut nobis declarat repetitio Introitus, cele-
stem alta- branda erant sponsalia cum natura humana
ris: habet quam sibi viuone indissolubili id est Hypostati-
hoc suum ca vult: dicitur Sacerdos ante Introitum acce-
mysteriū dens ad Altare, illud osculatur quo significet
Sanctum matrimonium Christi futurum cum
Ecclesia sua, conformiter illi quod sponsa de-
claratur, callas cum sponso suo caelesti nuptias,
quarum desiderio tanto pere flagrabat, hoc ita
exposuit, osculum ab eo postulat. Diuinum:

Cant. 1. *Osculetur me ofulo oris sui.* Hoc enim significat
quo sacerdos osculatur altare, quando nosse de-
siderat aduentus illius representationem fla-
gantissime optari per Missæ Introitum. Hæc
est prima dispositio eius celebrationi prærequi-

sita, ut ex illa fructum intentum assequamur:
nempe conscientie puritas qua cum debita præ-
paratione ad Missam accedendum & magnitu-
dinis atque infinitæ misericordie Dei laudes &
ardentissima desideria, ut in altam nostram
descendat habiturus, omnium honorum Deo
gloriam deferendo, velut auctori principali eor-
um omnium quibus affluimus.

§. 15. *In Missa particulari fit memoria
glorie caelestis post miseria nostra re-
presentationem, quo docemur pro-
priam eius cognitionem esse dispositio-
nem magis congruam qua ad termi-
num illum felicissimum pertingamus.*

I N hoc maxime patet Dei misericordia, quod
cum illum nostris sceleribus tam grauitet
offenderimus, non tamen dedignetur illa
nobis condonare, & bonorum gloriæ caelestis
nos reddere participes, quæ in caelis suis com-
municat electis, & cum maxime in miserijs no-
stris ipsa replendeat, in quibus velut propria
materia se exercet, iuxta eius ex Theologo de-
finitionem: *Misericordia est aliena miseria suble-
uatio:* idcirco nihil nos potest efficacius dispo-
nere ad felicissimi illius termini nostræ beatiudi-
nis consecutionem quam propriæ miseriæ cog-
nitio: quare namque hæc constat apertius,
tanto clarius Dei imoteles magnitudo, atque
in nobis mille noua generantur, illa fruendi
desideria. Quia veto misericordia motus des-
cendit in mundum nos redempturus & per hoc
gloriæ suæ firmaturus possessores, ideo quam-
primum eius aduentum in Missæ Introitu desi-
gnauimus, petitio sequitur Diuinæ illius mis-
ericordie memoriam recedentes eius miseriæ
qua vitam hanc mortalem transigimus, ut
in Deo feruentiores misericordie erga nos ex-
citemus affectus, quam ab illo nostram repræ-
sentantes ei miseriam postulamus, ad cuius
subleuamen eam efflagitamus dicentes. *Kyrie
eleison* est autem Verbum Græcum quod in Ec-
clesia Latina Papa Syluester introduxit circa
annum Domini 740. & Missæ adhaerit D. Greg.
Ut in illa etiam Verba Græca audirentur, qua-
le est illud de quo loquimur & etiam Hebræa, ut
sunt *Amen, osanna, Et Alleluia,* nec non latina,
Missæ etenim Latino dicitur idiomate: ad signa-
dum id quod ait D. Hieron. à Diuina Sapientia
statutum ut in Cruce Christi eius titulus om-
nia

42

I. Misericordia Dei nostras respicit miserijs.

II. Quia per Kyrie eleison postulam.

F f nura

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

num linguis scriberetur, Latina, Græca, & Hebraea: primo quia in cruce omnes gentes adorarentur: *Qui per diuersitatem linguarum multarum, gentes in unitate fidei congregasti.* Ita testatur Ecclesia in quadam oratione de Dominica: *Deus qui diuersitatem gentium in unitate tui nominis adunasti.* Ita similiter in Christo Domino conuenire debebant omnes mundi nationes, quia in Christo omnia unum sunt: tantaque est eius Diuina virtus, ut omnes nationes cunctaque in se unum faciat, quia est ipsa charitas: *1. Ioan. 4. Deus charitas est: cuius principalis effectus est diuersarum unio voluntatum: Ipse est pax nostra, 26. Ephes. 1. 4. qui fecit utraque unum: quocirca ut indicetur quod in hoc sacrificio, & fide SS. Sacramenti, quod consecratur & celebratur, conuenient in unum omnes nationes idcirco statuit Ecclesia ut in eo diuersa hæc verba ponerentur Latina, Græca, & Hebraica.*

IV.
Alia ratio.
Rom. 10.
2a.

Secundo, ut manifeste cunctis innotesceret crucis fructum esse vniuersalem & eam omnibus profuturam nationibus, nemine excepto, nullaque exclusa natione: *Non enim est distinctio Iudei & Græci: nam idem Dominus omnium, deus in omnes qui inuocant illum: omnis enim quicumque inuocauerit nomen Domini, saluus erit:* scribatur igitur eius titulus idioma nationum quas noleat mundus principales, scilicet Latino, Græco & Hebraico & ipsdem utitur Ecclesia in Missæ sacrificio, quo declarat eius fructum cunctis nationibus futurum vniuersalem: ea mento hoc Græco verbo utitur Kyrie eleison id est *Domine miserere*, quo ab illo misericordiam postulamus in miseriarum huius vite subleuam. n. in qua hoc illi dedicamus sacrificium, quo ad eam illum efficacius moueamus, quam tertio petimus à tribus diuisim personis SS. Trinitatis: Kyrie eleison à persona Patris tertio & toties à persona Filij dicendo Christo eleison & toties à persona Spiritus S. Kyrie eleison. Partim ut significemus (ex sententia D. J. Th.) quod propter tres communes calamitates quas frequentius in hac vita patimur, quales sunt miseria ignorantia, infirmitas status culpæ in quam communiter labimur, & calamitas status pœnæ, quam ob culpam incurrimus: idcirco singulis personis tertio eandem offeramus preces quibus misericordiam ab illis requirimus, triplici nostræ miserie remedium. Vel dicamus quod tertio eadem illis verba proponamus à singulis Diuinam exorantes misericordiam, ut indicetur in tri-

V.
Cur toties repetatur Kyrie eleison.

bus personis SS. Trinitatis æqualiter potestas, & æqualis facultas illam nobis concesserit: tota namque Dei natura eiusque essentia, & per consequens tota eius misericordia & donata quam petimus eo modo in singulis est personis, ut maius aliquid non sit in omnibus tribus quæ in vna sola, nec minus in vna quam in tribus conueniam, & hoc ita declaramus in oratione illis oblata & tertio repetita. Manifestum est quod hæc Diuinae misericordiae requiritio fiat opportune, quando in Missa iam offeramus Dei filium in mundo: quia per illam intelligimus iam apertas caeli portas totamque Dei misericordiam iam in terram esse velut effusam, eaque plenum totius orbis vniuersum: *Misericordia Domini plena est terra: Quia iam iustitia tantam hinc effudit stragem, nullum condonans peccatum nullam in committente remittens poenam, ascendit in caelum locum cedens misericordiae, quæ cum Christo pariter in terram descendit.* *Veritas de terra orta est & iustitia de terra profusa.* Ut iam in caelo est, quasi à longe intuetur, nec adeo facilis est eius executio, ut prius, in hominibus: nam ad eorum salutem in terram missa est misericordia: quæ prius velut conclusa caelo detinebatur: vnde ea facilitate qua iustitia, non pollebat, ut se ostenderet nostramque causam tueretur, sicut iustitia prodibat quo deo reos supplicio plecteret nulli peccatam remittens, sed singulos peccatores iuxta peccati gravitatem seuere puniens. Modo vero in publicum prodijt Dei misericordia cum aduentu filij Dei in mundum, omnes partes obambulat, cunctorumque medetur benigna calamitibus: *Ante consuetudinem in ira sua misericordias suas: iam aperta progreditur fronte: nam eam omnes cognoscimus iuxta bonum quod ab illa percipiunt: ut enim Deus solum suum statuit in misericordia, atque ex immensitate sua omnibus adest partibus. nulla est ad quam illa non pertingat: preparabitur in misericordia solum eius & in capite eius erit.* iam expendit super caput eius patris signum nempe arcum: quod in altissimo loco operum illius, velut pacis signum apparebit solum Diuinae eius misericordiae, eo modo quo super altissimum locum supremæ Regionis aëris apparet iris signum serenitatis celsæ: tempestate & turbidibus in ea genit: & in nobis effulsit: quia iam super eminentiora Dei operata, Diuinae misericordiae attributum signum eleuabit: sic audio Pfallem David. *Et misera- tiones eius super omnia opera eius.* His omnibus mundus.

mundus potius est aduentu filij Dei in carne. Si igitur ad Introitum Missæ memoria recolitur huius aduentus quo Divinam suam patefecit misericordiam; fausto sydere hanc à Deo petimus absoluto Introitu, deprecantes: Kyrie eleison.

VII. Alio con- duntio de Kyrie eleison.

Capit. 3.

Quinimo fuit in Ecclesia mos hic peranti- quus, ut constat ex liturgia D. Iacobi hanc proponendi petitionem, & ipsdem verbis Græcis, decrevit hoc S. Concilium Valense celebratum sub Leone, primo eiusque auctoritate, ut in Di- uino officio eandem hanc Deo offerremus ora- tionem: nempe in matutinis, in Missa & vespe- ris. Kyrie eleison dicitur, quia in sede Apostolica & per totas orientales atque Italiae provincias Aulis & nimium salubris consuetudo intra Missam est ut Kyrie eleison frequenter cum grandi affectu & compunctione dicatur. Imo ad confirmationem antiquissimæ huius consuetudinis in S. nostra Religione FF. Prædicatorum obtinuit ut ad ves- peras Paschatis & alias nonnullas inciperemus à Kyrie eleison: atque in precibus quas fundi- mus in matutinis triduo ante Pascha aliquoties hæc verba Græca repetimus in memoriale vete- ris consuetudinis Ecclesiasticæ: & ultimo, semper in Missa dicuntur eo tempore quo memoria renouatur aduentus Filij Dei in mundum ad denotandam fiduciam quam habemus de Divi- na misericordia quam perillum postulamus.

43

Et sicut diximus quod in hoc Sacrificio om- nes adiunant nationes, ut omnes vniuersaliter fructus participent qui ex illo eis communica-

VIII. Ratio le- gendi Gloria in excelsis: & tolleramus, qua tendimus ad illam gloriæ bea- titudinem, eiusdem sit commemoratio in hym- no qui dicitur festiuioribus in Missa decantatur, nempe Gloria in excelsis Deo: hæc etenim finis est in quem collimat huius Divini Sacrificij ce- lebratio: etenim nobis persuadeamus quod la- boribus & miseris calamitose vite huius ab- soluti, fruituri sumus tumotis illis Divinæ glo- riæ bonis, nos eo perducente Dei misericordia. Hinc cantico principium dedere chori Angelici ipsa Christi natalis solemnitate, ut constat ex capite secundo S. Lucæ. Et Papa Telesphorus anno 140 sancit ut cantaretur in Missa noctis Natiuitatis Domini, quo tempore idem Ponti- fex ordinavit ut tres eo die missæ legerentur, ut patet ex eius decretalibus: & licet verum sit

quod ex illo nihil aliud cantaretur quam quod Angeli cecinerunt, scilicet Gloria in excelsis Deo & in terra pax hominibus bona voluntatis: nihil minus, ut refert Hugo, S. Hylarius Episcop. Pictauiensis qui vixit tempore Concilij Niceni, reliqua superaddidit, Laudamus te Ope Insuper Papa Symmachus anno 300. mandauit ut in omnibus Dominicis & festis martyrum digno- ribus diceretur, atque ex eo tempore semper ob- seruatum fuit in Ecclesia ut Canticum hoc in Missis diceretur, exceptis Missis defunctorum & ferialibus propter officium lugubre & triste, quod in illis celebratur.

Hoc autem mysticum canticum in Missa canitur cum festiua lætæque musica in memo- riam effusissimi gaudij quo mundus ex nativi- tate Filij Dei hilans exultauit: hæc etenim lætitiæ S. iuxta Prophetico futuram in mundo prædixit ex eius aduentu Vates Evangelicus Isaias illis vltis similitudinibus quibus gaudia declarantur eminentissima: *Lætobuntur coram te, sicut qui lætantur in Messis*. Tanto gaudio eius ex aduentu mundus exultabit, quanto domus agricolæ lætatur dum tempus instat colligendæ messis: per totum anni circulum studet anxius & laborat ut futura prospiciat messi, pastinat terram & in sudore vultus sui todit illam & à zizanij emundat, hincis perferens pumam & aëris inclementiam, qua illo tempore calum nos inquietat: nulli parcat labori, arua sua tempe- stine præparat, & triticum illis iniiciendum dis- ponit licet hoc ori suo subtrahendo, nec ex eo contristatur. quod idem in terram deijciat cor- rumpendum, liberali illud manu quaquaerlum disseminat & velut suo subtrahit hoc ali- mento quo seminet illud, necessitate ductus, ut illi habeat necessarium, cum mercatoribus conuenite, ut illi mutuo dent pecunias licet cum nonnullo scœnore, & pecuniarum detrimento, quo vitam queat transigere vsque ad mensem Augusti: est enim ten pus hoc colligendis fru- gibus aptissimum: aduenit ille familiæ suæ fer- tilissimus: etenim ex anni fertilitate sedulaque cura qua terram excoluit, Messis accreuit illi abundantissima quam ex area in decemum frum adducit ho. reis suis includit, & dum eam à pul- vere & palea cernit emundatam iamque hie- mis nebulas, graulines & pruinas eua- disse nocturnas: quis explicabit quo gaudio tota eius suosiliat familia, summo pere lætatur labo- res suos adeo bene cernens impenfos, quis ver- bis exprimit quam iucundi filij quam sint lætæ filij

IX. Legitur in figura lætitiæ.

Isa. 3. X. Quid sim huiusmodi explicatur.

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

filix ex patris gaudio & familia multo iam pane abundantior: o quam singulari tripudiat vxor exultatione dum coningem suum ab his suis gaudet miserijs absolutum, & creditores supra modū exhilaratos ob delicta iam in tuto posita: quid plura tota iam familia, imo quidquid in illa est meritis videtur proclamare lætiam: *Sicut qui lætatur in Messē.* Ea igitur similitudine indicat Propheta mundi gaudium ex aduentu filij Dei: iam enim homo diuitijs affluit cum Deum secum habeat, iam liber est à laboribus quos hiems antiquæ legis illi inferebat: *Tam enim hiems transijt, imber abiit & recessit:* iam summa lætitia cælū exultat & gaudio terra delectatur, cernit in illo Pater quod vadem habeat in quo suprema satisfactione illi quidquid debebat, homo perfoluet, Angeli suam iam reparatam gaudent ruinam, omnes exultant quia pro omnium nascitur salute. Dum Patriarcha Isaac nascitur in domo Abrahæ hoc illi nomen imponitur, id est risus: quia futura erat vniuersalis lætitia qua domestici omnes demulcerentur, quia pro omnibus, atque in omnium commo dum nascitur. Ita similiter nascitur in mundo Filius Dei, vtque summum deponatur bonum nobis ex eius ortu obuentionum, vbique generali omnes exultatione recreantur, sed potestissimum eius sit participans quinimo præ cæteris abundantius purissima eius Mater Virgo Maria: *Lætatur de se et inuis* Si reliquis matribus cum dolore parientibus tantum oriatur gaudium dum filium in lucem editum conijciunt, *Quia nascitur homo in mundo:* quantum maius fuisse credimus gaudium immaculatæ Virginis, dum ex illa & sine dolore mundi nascitur Redemptor? *Gaudia matris habens cum Virginitatis honore:* gaudio delectatur quo reliquæ mares dum filius nascitur optatissimus: sed ipsa maiori longe prærogatiua, dum filius ex illa nascitur seruata tamen Virginitatis integritate. Pastores ab hoc gaudio non excipiuntur: ecce enim de cælis

Cant. 2. 11

XI. Gaudium mundi ex Christi natiuitate.

Isa. 35. 1.

10a. 16. 21.

Luc. 2. 10.

Matth. 2. 10.

ni Filijque Dei: quandoquidem in omnibus partibus singularis & voluptas in explicabilibus est *Sistere,* vt alio loco hoc explicat Spiritus S. *Sicut omnis terra in conspectu eius.* q. d. Nemo ad illud vniuersali gaudio ex aduentu Christi exultat ingenit: quia per illum opera sua nobis tradidit vt nostra: quatenus haberemus quod Patri munus offerremus, vtone per illa obtineremus quod nobis expediret: si tantum igitur nos bonum sequatur quia natus est Christus, nunquid ratio suadet omnes vniuersaliter a tuentem illius signis gaudij celebremus extentionibus propter internam voluptatem quam ex tanti boni possessione consequimur, quanto ex eius aduentu cumulamur? Hoc igitur significat Cantum cum *Gloria in excelsis Deo* quod in Missa decantatur, gaudium vniuersale quo cælum & terra lætantur, quia natus est in mundo filius Dei factus homo.

§. 16. *Necesse est quatenus Deus sit nobiscum vt omnes conueniamus & participes simus fructus huius Sacrificij quod declaratur in collecta Missæ, ob quam causam Sacerdos se vertit ad populum illum his verbis salutans: Dominus vobiscum antequam incipiat.*

DEUS semper dilexit animos vitos mentesque conformes quod etiam opere demonstrant: etenim experientia nos docuit orationes illas à Deo inpetasse eorum qui conformi voluntate ac celsitudine in communitate congregati, quod à Diuina misericordia postulauerunt. Orationem semper habuit Deus vt Musicam suauissimam illaque sunt auribus eius gratissima que ex diuersis & maxime concordantibus vocibus aucebantur, non o ignorat cuius musica vt suavis sit grataque auribus, colligit oportet ex multis vocibus: etenim vnaqueque per se ipsam non habet suauitatem & consonantiam quam multæ conferunt, dum omnes varietatem seruantes proportionis concinunt: quæ inter ipsas requiritur: nec enim vox tenoris ita sola recreat ac dum iungitur Bassi, Contratenoris, & Superiori alijque vocibus, omnesque mixte consonantiam pariter oblectant: similiter in quolibet instrumento musico prima fides tertia vel quarta si sola tangatur, auribus non ita grata insonat, quam dum omnes secunda

necessaria proportione, quam instrumentum exigit musices à luente tanguntur. Idem sit de oratione iudicium: cum enim sit musica Dionis auribus gratissima requirit diuersas voces id est diuersos spiritus, qui communitur vni & vni formi voluntate Deum accedunt in ea ab eo postulaturi quod indicant sibi necessarium, o quam grata Deo orationis musica, quam animo omnes illi dedicant vsiformi! O quam libenter eorum condescendit postulationibus, hinc patebit quam salutare sint orationes in communitate factæ: & quia Missa sacrificium est impetratorium, in quo nos omnes vn timer in persona Sacerdotis hoc offerentis, ideo hoc in illo nobis declaratur, vt vn timer vn timer voluntate in Sacerdote nostras offeramus petitiones, quatenus in illo postulata à Deo consequamur. Idcirco ante sacrificium quædam statuntur orationes, & sunt in Missa priores, que dicuntur Collectæ, vel quia illic populus ad interna se conuertit & recolligit, vt se totum occupet cõtemplando Missæ mysteria, vel quia Sacerdos nomine totius populi, quod in suis promittit orationibus, postulat in illis à Deo velut persona communis nomine omnium quod eorum expedit salutem & quia hæc vn timer petitiones Deo sic offeruntur, maxime sunt illi acceptæ in sacrificio Missæ quibus frequentissime benignum exhibet auditum.

Ex prædictis collige mediu efficacissimum impetrandi à Deo in necessitatibus & calamitatibus tuis auxilium, illud esse vt ad intentionem tuam plura celebrentur Sacra: ad eorum etenim continuationem indubie votis tuis Deus aderit et audiet. Porro in quantum ad obtinendum à Deo quod petimus, necessarium est vt illum in nobis habeamus, vtque nobis declaretur quod huic tenemur ad illud orare, ideo Sacerdos conuertitur ad populum his eum verbis primo salutatur: *Dominus vobiscum*: cui ille respondet: *Et cum spiritu tuo* etenim dum Deus cum omnibus est, certissimè nos participes redditæ fructuum celestis huius sacrificij. Vnde in Concilio Braecarenensi caput. 32. inungitur Sacerdotibus vt his verbis populo salutent, quia vero Christus Dominus à sepulchro rediit his verbis: *Pax vobis* discipulos suos amice salutauit: ideo Episcopus expressit figura Christi ipsidem verbis populum salutatur: *Pax vobis*: licet in decursu Missæ eadem qua reliqui Sacerdotes, vtatur salutatione: & hoc vt ostendatur quam necessarium sit vt Deus nobis assistat nos instruens de ijs, que petere nobis

conuenit: vt enim loquitur Apostolus: *Quid oramus, vobiscum*: opus est vt Deus velut primarius magister nos doceat que petenda sint, vt salutariter preces nostras offeramus, & eis omnibus clementissime condescendat nostrisque actionibus auxilietur: ita nobis hoc exponit Sacerdos populum salutans: *Dominus vobiscum*.

Hanc salutandi formulam sumpsit Ecclesia ex cap. 2. Ruth. vbi legitur Broz salutasse hac formula messorum: *Dominus vobiscum*: similiter Angelus Iosue & Gedeon, & purissimam Dei Genitricem mox futuram Mariam Virginem: *Dominus tecum*: Responsum autem plebis Sacerdoti salutanti, illud est quod Apsto. Paulus discipulo suo Timotheo scribit: *Dominus Iesus Christus sit cum spiritu tuo*. Quam'o vero iam omnibus tam populo quam Sacerdoti Diuina est implorata assistentia, confestim Sacerdos proponit collectam, in qua omnes conueniunt animi quoad illud quod per eam postulat Sacerdos. Apposite proferamus historiam quam describit Spiritus S. de Dauid. Hunc ferale prorsus animo Saul persequabatur, nuntia deferuntur Dauidem fugisse in Gëlam: vt autem hoc rescitit, firmiter sibi persuasit, iam manus suas eum non posse enadere: sic enim ait: *Tradidit enim Dominus in manus meas*. Actum est de illo, reus est mortis: nec enim meas effugiet manus: quandoquidem illud Deus meæ traditurus sit potestati, quamprimum ingressus fuero ciuitatem: præcipit igitur Saul vt omnes occidantur Doctæ, totusque populus arma sumat Dauidem apprehensurus. Vt se doluit Dauid hac fera nimis prellum persecutione, remedium h'ertati suæ quæsiturus ad Deum conuertitur, si pplex postulat subsidium, non tamen per se ipsum, sed sequestrum adhibet Sacerdotem Abiathar, atque illi: *Applica Ephod*. Hoc tibi incumbit apendum, vt vestes induas Sacerdotales: & pro me Deo preces offeras, vt me ex euidenti hoc periculo quo premor, saluum eripiat, ipse vero ab humeris illat Sacerdotis illi suggerens qua Deo ex suo nomine proponeret obtinenda. Dauid totam hic mentem suam curamque applicabat & quasi factam in Sacerdote suam Deo proponebat orationem. Hic ille modus est quo par est vt omnes in oratione sitis Missæ & in Sacerdote omnes comprehendantur, vt pro omnibus ille preces effundat, omnesque in ipso curam suam mentisque habeant cogitationes: cum sit oratio quam Sacerdos omnium nomine ad Deum mittit exaudiendam.

III. Oratio- nes cui dicantur Collectæ.

IV. Quid de- notet: Dominus vobiscum & vnde delum- puit.

Ruth 2.

2 Tim. vlt. 2. 2.

V. Sacerdos omnium nomine orat.

VI. Probatur: ex Dauid.

1. Reg 23.

45 VII. Cur Sacerdos attollat manus suas. Ratio 1. Ratio 2.

Nota: Sacerdos in illa collecta manus attollit: primo vt significet se cor suum ad Deum eleuare: Leuamus corda nostra cum manibus ad Dominum. Circa quod fufius excurret Dion. Thom. ad illa verba D. Pauli. *Volo viros orare in omni loco, leuantes puras manus.* Secundo vt designet quod se prepatet vt Deum detineat ne iram suam in nos deuoluat: eum etenim grauitate ad hoc nostra mouent irritantque peccata, vt propter illa nos seuerius plectat: vetum cum Sacerdos se medium statuat inter Deum & homines, occurrit illum detenturus, ne furor illius illos opprimat: vnde extollit manus quasi ostendens quod illum remoretur. Olim aiebat Propheta considerans ingentem Dei potentiam & nullum esse qui se staret: medium illum cohibentis. *Non est qui consurgat & teneat te.* Attamen cum Sacerdos sit Dei minister propter ministerium quod exercet, multa à Deo consequitur, & hoc sufficit vt illum sistat. Detinet Moyses Deum ne iustitia illius flagellum populi castigaret: iracundiam peccatorumque maximum, quo Diuinam offenderat maiestatem: atque ea de causa ambas eleuat manus, quo demonstrat precii suarum efficaciam se Deo fratrum iniicere ne reos plectat: & idem agit Sacerdos, manus attollit, quando in oratione sua Deo populi offert petitiones, vt ostendat tantam eas efficaciam: quia eo mediante sunt, vt licet infinita potens sit Deus, potens tamen sit Sacerdos qui sic eum detineat, vt fideles suos debito pro peccatis non puniat supplicio.

VIII. Sacerdos comparatur Aquilæ.

Dum Sacerdotem conspicio sublati in altum manus, videte mihi videtur aquilam extensis alis pullos suos protegentem à cælorum inclementia, ad quam sese opponit eoque modo illos defendit vt pullos nequaquam possit officere. Idem considero in Sacerdote leuante manus suas: videntur enim mihi alas quas extendit vt sub illis fideles complectatur, illos ab aeris calique protegens inclementia peccatorum eorum granitate protocata, & ni fallor, se opponit ne illos contingat, quod virtute consequitur orationum, quas in hoc Diuino deponit Sacrificio. Tertio dicamus quod manus attollat, vt sublime denotet mysterium! Hoc nimirum, quod in illis nihil sumum adducat. Familiare est vt demonstret te nihil adferre, manus attollere in altum: q. d. ecce nihil in illis habeo: quinimo Christus Dominus nobis testificatur se nihil à mundo sumpsisse, ascendit in cælum. *Eleuatis manibus*, quasi illas omnium oculis ostendens, vt in illis viderent

Ratio 3.

quod nihil ex terrenis hifce secum deferret. Idem intendit Sacerdos manus attollens: q. d. nihil in hoc ministerio mecum fero quod meum est: hoc terrenum aliquid: quia vero qui secum aliquid defert, illud manibus suis complectitur, eo sine Sacerdos manus suas publice ostendat quasi vacuas: ecce nihil in illis defero in huius Sacrificij Diuini celebratione. Quomodo Domine mi Sacerdoti permittitur vt offerens pro te totoque populo coram te appareat vacuis manibus! Qui fieri potest vt hoc modo tibi fit acceptum tale sacrificium: cum tu ipse præceperis vt omnes plenis manibus munera deferentes tuo se offerrent conspectui? *Non apparetis in conspectu meo vacui*, ita mandat Spiritus S. Si hoc ita fit, vt ita est, non videtur tibi placere posse Sacerdotis. At ego qua vacuas expandit manus Diuinum hoc Curæ dedicaturus tibi Sacrificium. Sic est, mandatum enim dedit nobis Deus vt plenis manibus accedamus te: tu eius dona postulaturi: primo vt intelligamus, ut si quid ab eo quarimus obtinere, hoc fiat aliquid illi dando, & si misericordiam impendamus, eandem pauperi impendamus, eique quo indiget, impertiamur: vt ipse similiter nobis subueniat necessitatibus, quibus pressi ad illum recurrimus. *Dei misericordiam, quoniam ipsi misericordiam consequuntur.*

Quæ circa præcipua audiendi Missam præparatio, largitio est elemosynarum. Quam ob causam Elemosynas arbitris pauperes ad valuas iacere Ecclesiæ sunt præstipem emedicantes, nisi vt tibi significent, quando quidem intres auditurus vel celebraturus ad Missam, prius te disponas distribuens Elemosynam quam à te pauper efflaguat & hoc intendit Deus vt manus plenas adferas: vt ita illas offerat Sacerdos in Sacrificio sitque acceptabilis, ac Deum efficacius inclinet vt populo suo miseretur, pro quo hostiæ dedicat oblationem: hoc igitur est quod Deus à te vult in manibus deferri. Secundo vt instruas quo augmentum haurias gratiæ quod recipientibus. Sacramentum Communicat accedas oportet plenis manibus, id est præparatione meritorum: Sciendum etenim tibi est, quod Sacramentum operetur non solum: *Ex opere operato*, vt ait Theologus, id significans quod in reliquis Sacramentis, quod se operetur ex virtute passionis Christi: hoc enim est illud quod modo peractum est, & in eius virtute omnia virtutem habent causandi gratiam: *Ex opere operato*: sed etiam illam causat: *Ex opere operato* nã secundum tuæ dispositionis augmentum, cuiusque gradus, tibi in hoc Diuino Sacramento gra-

us communicabatur gratia: unde vt ad illam accedas Deoque te statum presentem illum receperis. Non apparebis vacuus in conspectu Domini Dei tui non aduenies vacuus manibus, nullaque premissa dispositione. Hæc omnia nos Deus docere intendit.

49
XI.
Vnde
Missæ scilicet
habet
sacramentum.

Hic autem vt pateat quod Sacerdos potestatem quam habet, & efficaciam orationis sue obtinendi à Deo, in illa quam offert in Missa pro se totoque populo, non eam habeat ex eo quod per se potest, sed quod representat, & agit personam Christi, idcirco attollit manus vt omnes eas vacuas aspiciat: q. d. in eo quod offero in hoc sacrificio, & in eo quod per illud impetror, scitote me nihil adferre quod mihi sit proprium, sed in virtute Christi cuius refecto personam, illud Patri offero. Et hinc habemus quod adeo sit efficax, vt per illud consequatur quicquid ab illo efflagit: & quod principaliter in illo offero, nõ est quid meminerit enim ego aliquid ex me habeo, sed adiuu Christi diuinitus opulencus, nihil meum do Patri sed Christum illi offero. Proinde vt hæc duo nobis indicentur absoluit Sacerdos collectam dicens: *Per Dominum nostrum Iesum Christum: quod præcipuus mediator hominũ ad Patrem est Christus: ita testatur D. Paulus. Ipse est mediator Dei & hominum.* Si quid à Patre volumus impetrare hoc in nomine filij eius fieri oportet: hanc enim methodum & petendi & impetrandi à Patre Christus docuit. *Si quid petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.* Vt itaque tibi persuadeas efficaciam huius sacrificij, quod illi offero vt ab eo postulara pro cunctis impetrem, non oriri ex me illud offerente, sed ex persona Christi in me vestiti: idcirco manus attollo, vt si illas aspicias velut mihi proprias, tamen vacuas intuearis: tantum etenim sunt diuinitas ex eo quod in ipsis considerare potes, manus Christi: per hæc namque meumque ministerium ipse Christus Patri pro omnibus offertur. *Per ipsum offeramus hostiam laudis semper Deo.*

XII.
Vnde
manus
expandit
in modum
Crucis.
Ezechiel.

Vt autem pateat quod per Christum eius lingue nomine postulet, eius assumpsit figuram attollens brachia, hæc eleuatione Christum repletæ manus Crucifixum: quod notant D. Maximus Episcopus Taurinensis super illud Exodus: Quotiescumque manus orans Moyses pro populo eleuabat, auxiliũ à Deo obtinebat vt hic de hostibus triumpharet. *Cum leuaret Moyses manus, vincebat Israel.* Quia vero illa figura Moysi formam præferebat crucis quam Christus in illo exprimeret, eius orationes tantæ semper fuerunt effi-

vaciar, vt quilibet à Deo consequeretur. In Missa Sacerdos leuat manus in formam crucis, quia vero in ipsa Patri offertur & representatur filius eius unigenitus in cruce pro homine moriens: hinc in Missa quilibet à Deo consequitur: quia Patri velut in memoriam renocat patrum cum filio suo iunctum, quod moriendo in in natura humana pro genere humano, ipsi esset Patri satisfactus, & propter ipsum Pater cunctis annuere pro eius salute postulationibus: idcirco quotiescumque Sacerdotem conspicit in forma crucis Christi personam referentem, petita concedit: eo modo quo in tempestate & pluuuarum inundantia, quamprimum iris apparet caelestis, fœderis recordatur quod pepigit cum hominibus, vt seruetur illud in æternum inuolabile, quod aquis diluuij mundum iterato non sit deleturus; ita similiter arcum contemplatus caelestem Christum in persona Sacerdotis quasi crucifixum, fœderis recordatur quod cum Patre suo sanciuir quod illi concederet quicquid pro nobis postulare.

XIII.
Similiter
do.

Modus hic orandi Deo sumopere semper placuit ob representationem filij sui crucifixi. Quia vero hoc ita est, statuit Concilium Carthaginense tertium vt Sacerdos semper hoc obseruet Patrem rogans per filium, cuius orationem facta in eius nomine significat manuum Sacerdotis eleuatio. *Cum in Altari assistitur, semper ad Patrem dirigatur oratio, vt in filio seu per filium concludatur.* Vidit D. Ioan. Angelos offerentes Deo orationes: *Super Altare aureum quod est ante oculos Dei.* Altare hoc Christus est, aureum ob meritum eius excellentiam, semperque ante oculos Domini: nunquam etenim à Patris recedit dextra: *Not Patris loquens dextram.* Et quasi presentem illum Pater velut digito notat: *Hic est filius meus dilectus.* Cognouit igitur D. Ioan orationes Patri referentem apud Patrem plurimum valere, quia offerentur: *Super Altare aureum*: in nomine crucifixi Christi, & quasi Christum illi anteponendo, vt xam, illi tanto Patrem mouerent efficacius. Ita similiter Sacerdos vt Patrem ad suas benignè inclinaret, manus eleuat, quasi hæc adione Patris oculis Christum obijceret, quatenus per ipsum eiusque merita cuius personam representat, postulata concedat.

XIV.
Ideo Sacerdos
hoc præcipitur.

Apoc. 8. 3.

XV.

Quocirca Sacerdos vt Deum efficacius moueat quatenus eius exaudiat orationes, suas eleuat manus, quasi illa actione Christum Patris obijciens oculis, quatenus per ipsum eiusque merita, cuius personam representat, concedat.

cedat eius postulationibus. Quinimo, si quid sapio, Propheta Rex hunc nos orandi docet modum, quo tanto securius id quod petimus, impetremus. *In nobis extollite manus vestras.* Supponit orationem nocturnam quietiorem esse & efficaciorum. *Media nocte surgebam ad confitendum tibi.* Sic alio loco loquitur, & quod illam hac hora exercens tranquillo plane spiritu perficeret, utque hæc intentionem assequatur finem, elatis fiat manibus: *Extollite manus vestras*: quia hoc modo datur intelligi quidquid petimus à Patre, per Christum Dominum eiusque nomine postulari quem per formam crucis representat quam elevata exprimitur manus. Hunc orandi modum sibi familiarem habuerunt Sancti. Ita SS. Pater noster Dominicus & Seraphim ille terrefactis S. Franciscus expansis in modum crucis brachijs instabat orationi, quinimo hunc ut hereditarium suis reliquit filijs quem in multis suis obserantibus: cognitum enim erat S. istis Patriarchis efficaciam orationis per Christum cuius figuram representant hoc modo plurimum adiuvati: in cuius representatione nobis exponitur qualiter ut sanctus huius Sacrificii sumus participes, necesse sit ut in nobis habeamus Christum, sitque Deus nobiscum per gratiam suam, ita ut ipsum in persona contempleretur Sacerdotis orantem pro nobis manibus expansis.

Ps. 132. 2.

XV. Modum hunc orandi Sancti frequentarunt.

§. 17. Quia populi dispositio conveniens Missæ Sacrificio, ea est ut in fide instructus accedat: ideo cantatur in illa Epistola & Euangelium ex quibus plenius instruitur

47 I. Debet populus in fide instrui.

S. Sacramentum mysterium est quod nominatur mysterium fidei, cum inter cætera ut præclarior emineat, sicut aperte patet ex verbis Consecrationis Calicis. *Noni & Eterni testamenti, mysterium fidei.* Cum autem in Sacrificio Missæ Divinum hoc offeramus Sacramentum, procul dubio præcipua dispositio populi concurrentis ad Missæ celebrationem, ea est ut veniat fide instructus. Quia vero hæc instructio velut dispositio perfecta sit per doctrinam Prophetarum & Apostolorum, quæ proponitur in Ecclesia per lectores Subdiaconos, illam tanquam ex proprio officio prælegentes: ideo Subdiaconus in Missa legit Epistolam, quæ communiur sumitur ex veteri testamento, vel ex e-

pistolis Canonice novi testamenti, quæ de causa nomen retinuit Epistolæ. Hugo de S. Victore, tradit Papam Anacleum primo instituisse cantum in Ecclesia Epistolæ & Euangelij. Rex hinc Ecclesiam anno ab ortu Christi 100. geminis Epistolæ & Euangelij suffineat lectionem Epistolæ in Ecclesia esse multo vetustiorum, quandoquidem in eadem coeva sit Apostolorum temporibus: ut constat ex doctrina D. Dionysij, idemque confirmat D. Gregorius papa Clemens, & antequam Apostoli scripturas Epistolæ vel libros Canonicos legebantur libri Moysi, vel Prophetarum: & quam primum in lucem prodierunt Epistolæ Canonice Apostolorum, legi ceperunt, ut refert D. Hieronymus, & aperte colligitur ex eo quod ab Apostolorum temporibus legentur in Ecclesia Epistolæ & Euangelia: quandoquidem eo tempore Diaconi essent illi ministerio dedicati, idemque prout Apost. Paulus. *Cum lecta fuerit apud vos Epistola Colossæ, hæc facite ut & in Laodiceis Ecclesia legatur.* Et alio loco videtur conuicere Theodoretum ut legant Epistolam suam fidelibus Thessalonicensibus. *Ad iuro vos per Dominum, ut legatur Epistola hæc omnibus Sanctis fratribus.*

Et quamvis verum sit quod non constet ex locis præfatis hæc Epistolæ lectionem fieri in Missa: tamen efficax ratio sumitur argumentum probandi ritum quem hodie servat Ecclesia in legendo sub Missa Epistolam, de quo loquitur Pontifex Damasus in Epistola ad D. Hieronymum ait: Epistola D. Pauli legatur in Domnica quando fideles omnes conveniunt antequam Missam: unde patet ab illis temporibus lectas fuisse Epistolæ in Missa, & huic, in fallos substituitur D. Aug. Ambrosio & alijs plures S. Patres patetque clare ex Concilio primo Braccarense. *Placuit ut servetur Solemnium dierum vigiliis vel Missis antequam in easdem & non diversas lectiones in Ecclesia legantur.* Itaque mos fuit antiquissimus in Ecclesia legendi Epistolam in Missa idque ante Evangelium quod ut enim ait D. Thom. *Instructio quæ fit per lectorem Prophetarum & Apostolorum quæ in Ecclesia legitur per lectores & Subdiaconos, est instructio fidelis populi dispositio.* Et quod tantum dispositio est, in executione ad perfectum præcedit.

Atque ut diximus Epistola in Missa eo fungitur officio quo D. Ioan. in vita Christi cuius hæc Epistola præcessit Evangelium sicut lex. Christum præcedendo præcurrit: & lex vetus fuit velut præcursum illius populi dispositio tendens ad perfectam fidei instructionem, quam haberet illi qui legere

lege Evangelica: videntur vnde Epistola non nisi instructio est preparatoria ad perfectam doctrinam Evangelicam disciplinam: & Christus Dominus discipulos suos binos misit per mundum, vt Epistolis suis illum velut prepararent ad instructionem doctrinam Evangelicam quam erant recepturi: & lex illa antiqua quae denotat Epistola, ipsa est quae praefigurauit Evangelium, illam etenim impleuit: & ideo praecedat Euangelium.

IV. Pictor perfectissimam delineaturus imaginem hoc primum agit, nonnulla depingit lineamenta & deinde viuos apponit colores quibus vultum exprimit nam prima manu lineas quasdam protrahit imperfectas & continuo illam inspicit donec vltimam illi adhibeat manum & integram det perfectionem: vnde efformatur secundum intentionem quam habuit vt illam effingeret, quantum ferre potest ars eius, formosissimam, hoc modo Deus egit cum Ecclesia sua: o quam perfectam imaginem depinxit illam: Non habentem rugam neque maculam: tota sancta est: hoc enim in simbolo fidei profitemur: *Credo in vnam sanctam Ecclesiam*: eo sine primo discipulo fit eam per legem veterem eamque in illa velut iudi modo & impolite producentis & hoc significat Epistola: nam idcirco praepositur Evangelio: quia per veterem illam legem nihil aliud fecit Deus quam primas apponere lineas sanctitatis, in qua postmodum per legem Evangelicam illam intendebat perficere: vnde per hanc quasi viuos apposuit Sanctimoniam colores ea plenitudine gratiae, qua ditauit illam, sanctitatis & meritum Christi Redemptoris, quibus illam intendebat perficere, secundum illud quod de ea prima illa legis antiquae promittebant lineamenta, summam inimirum hanc perfectionem: fuit enim velut complementum & manus vltima illius prioris: & indicatur per Euangelium: vnde cantatur in Missa post Epistolam, quo datur intelligi legem Evangelicam designatam per Euangelium quod cantatur in Missa, esse velut complementum eius quod Deus promiserat in lege veteri, quam Epistola praefignificat: & est vltima perfectionis manus quam Deus Ecclesiae suae apponeret per legem Evangelicam, qua Christus implet quicquid in prima lege Deus promiserat, sic enim audio Salvatorem nostrum loquentem. *Non veni solvere legem aut Prophetas, sed adimplere* Non ea mente descendit vt primam legem dissolueret, & ea quae Prophetae in illa praedixerant, sed vt eam adimpleret, &

vtimam, quae deerat illi, super adderem perfectionem.

Quantum intelligo metaphoram sumit a luna quae tenebrosa est vmbraeque sortida, cui lux deficiat vt totum suum impleat orbem & quasi illa luce vacua deficiat: solenus enim dicere luna decrefcentis: verum dum sol accedit eiusque illa radios recipit, tanta luce plena respiciendat, vt nulla sit in ea pars, quae luce non respiciendat, quam ex aduersu solis obtinuit. Talis fuit lex vetus, luna deficiens: de illa declarat Arno. illud Psalmi: *Lunam in potestatem noctis*. Erat vetus testamentum illi populo vt luna: ambulabat enim in tenebris & nocte tantarum figurarum & vmbraeum caligine: *Vobram habent lex seruorum honorum*. Modica fulgebat luce cognitionis Christi: quandoquidem quam umque habebat, sub aenigmatibus & figuris lateet abscondita: eratque lex illa velut vacuaretur enim velut figura quae preparatur ad campanamnam donec aet illi infundatur vt in illa efformetur, vacua est aet autem campana illam adimplet. Lex illa vetus aliud nihil erat quam figura vacua, cui ad eius ampletionem, infundendum erat Metallum campanae legis Evangelicae: Illuxit sol iustitiae hinc Dominus & adimplere incipit quicquid lex illa vetus scriptum praeferebat, omniaque eius vacua & concaua replete. *Hoc factum est vt impletur quod dictum est per Prophetam*. Et ita haec vacua impleuit, vt nihil remanserit non adimpletum. *Tota enim, aut vnus apex non praeteribit a lege*. Ad aduentum eius in mundum respicendat vt Luna plena: quia postremam illi tradidit perfectionem, & quicquid in illa praefiguratum erat, adimpleuit. Hoc est Epistola & Euangelium, Luna & Sol, lex vetus lex noua, lex Evangelica, nam vltimam illi adhibuit manum: sic enim Christus declarauit Mytico illo verbo: *Consummatum est*: quia iam Christus aduentu suo quicquid in illa lege scriptum erat, perfecerat: *Et consummabuntur omnia quae scripta sunt per Prophetas de filio hominis*. Omnes Prophetae de Christo scripserunt: *Hinc omnes Prophetae testimonium perhibent*, & quaecumque illi scripserunt, ille factus homo consummavit. Illum attendit Vates Evangelicus Iaias, aitque de illo: *Sicut flumen violentus*: q. d. Christus in mundo id ager quod flumen rapidissimus quando toto fuit impletus & alvei ripas transgreditur, vt do. omnes lacunas circumquaque aqua repleat.

Quantum coniecio meminit alii quondam Prophetae Elisei, quando per arenaria loca exercitus

G g

48 60 VI. Similitudo.

Ps. 135. 6.

Heb. 10. 1.

VII. Similitudo.

Matt. 5. 17.

Luc. 19. 30.

Luc. 13. 31.

VIII. Similitudo.

tus progrediuntur duorum Regum, vt narrat Spiritus S. militibus aqua defuit vt fici quasi deficerent. Recurrunt ad Eliseum & multis intermissis, precipit illis Propheta. *Implete aluenum fossis, facite fossas & fossas, quaedam sunt versus illam partem & alia versus alteram: cumque iam multas effodissent, quo tempore Sacrificium offerretur, fluuius ripas suas egressus fossas omnes sic impleuit vt nec minima superfluit quae non copiosis redundaret aquis. Omnes Prophetae in canali S. Scripturae esse: sicut fossas & fossas: quidam profundiores alijs: plura dicentes quam alij, nonnulli in hac terra, alij in alia: porro dum adest Christus magnum illud de Diuina sua persona sacrificium oblatum, fluxit misericordiae illius & amoris fluuius tali gurgite abundans, vt omnes impleuerit, sic vt nec minima propheta superfluit non impleta. Consummatur omnia. Quo circa in Missa vbi Sacrificium illud eximium recollitur cantatur Euangelium post praemisam Epistolam, vt nouerimus futurum illud totius legis antiquae complementum, quam Epistola denotat, quae praecedit Euangelium sicut lex scripta legem Euangelicam. Et per hoc finem imposuit omnibus illis Sacrificijs, Sacramentis & victionibus antiquis: vt enim haec omnia tantum signa fuerunt huius Diuini Sacrificij & sacramenti: eo tempore quo celebratur: Ecclesia iustitiae vt virtutis fiat commemoratio legis antiquae & Euangelicae, quo doceat nos per hoc sacrificium antiqua illa omnia impleri vacua quae praecesserunt.*

49.

X.

Epistola

ad dexte-

rum latu-

4. 12.

7. 2.

Cantatur Epistola ad latus dexterum Altaris: significat enim populum Iudaeum ad dexteram Dei: fuit enim populus electus. *Primogenitus meus Israel.* Huic Deus fidem infudit. *Norum latus in Iudaea Deus:* vt autem haec primogenitura denotetur, Epistola ad dexteram decantatur: quae finita canitur responsum quod dicitur graduale: quia olim cantabatur in gradibus Altaris: & dicitur responsum: quia conferebant fideles Epistolam sibi praelectam, & in illa fauores attendentes a Deo sibi concessos, eorum omnium recolebant memoriam, & quasi fructum ex eius lectione haurientes conabantur suauiter feruiliis Deo respondere seruitijs & receptis ab eo esse grati beneficijs. In festis solemnioribus vt pote in quibus spe beatitudinis roborantur quam illis fides proponit velut hilaritate perfusi Deo gloriam referunt Diuinis illum magnificando laudibus, quas Alleluia significat & cantatur post responsum quod canticum seu iubilationem spiritus

XI.

Sequitur

Episto-

lam Alle-

luia.

uale introduxit in Ecclesiam Romanam et Ierosolimitana S. Pontifex Damasus vt refert Divo Grego. atque in Hebraeo Alleluia latinè significat: *Laudate Deum:* vnde illo declinamus gaudij & interiorum exultationem, quam in nobis extant Diuinae laudes quas Deo decantamus obrepta ab eo beneficia quoad bona gloriae quae nobis fides praepont ab eo referunt in nostrorum operum iustissimum praemium, cuius spe voluntas nostra letatur & animatur, considerans diem aliquando venturum, in quo per Dei misericordiam & gratiam illi offerretur: vnde prouocatur ad referentias Deo gratias Diuinis laudibus, quas verbum illud Hebraicum Alleluia denotat. Haec est illa dispositio qua in fide instrumur quae nobis in hoc mysterio proponitur & ante sacrificij celebrationem Ecclesia quasi praeparat & disponit populum lectione Epistolae, in qua meminit beneficiorum Dei, quatenus nos obliget & prouocet ad illi reddo iuuendum prout in graduale significatur, & Diuinis laudibus, quas nobis declarat, Deo persolueudas, ipsum Alleluia.

Quia vero tempus Septuagesimae nobis proponit primi nostri Parentis exilium ex Paradiso, Quod nec non tempus in quo Dei populus captiuus per septem detinebatur in Babylonia, & in illo memoriam recolit tristitiam horum casuum, non ex nequipedis vt canticum laetitiae audiantur vnde illo tempore Alleluia non cantatur: ita namque David huius memor captiuus tatis, sic ait: *Suspirandum est in terra aliena:* quasi enim suspenduntur haec cantica tunc temporis quando lugubris illius temporis memoria renouatur, quo Dei populus se captiuum & propria terra extorrem ingenuit: exta quam nequaquam quaderent Domum Cantica celebrant: *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?* hoc autem tempore pro Alleluia versus alius supponitur illa declarat suspinitatem emittebat, iuxta illud quod eorum nomine Propheta Regius intonat. *Non vobis quia inchoat. 7. 2. 1. latus meus prolongatus est.*

518

§ 18. *Perfecta populi instructio in fide fit per doctrinam Christi in Euangelio: unde ut perfecte imbuatur in fide huius mysterij, antequam in Missa celebretur, cantatur Euangelium & Symbolum fidei.*

hospitarentur salutarent pacem illis apprecando: In quacumque domum intraveritis, dicitis: Pax Luc. 10. 5: hinc domus: quo significatur Euangelium esse pacis, cum omnibus offeratur per eiusdem predicatoris & Doctores copiosa utique benedictione: quocirca Diaconus priusquam illud decantat, petit a sacerdote benedictionem, ut Dei benedictionem declarat recipientibus Euangelium. Quia vero haec saluatio omnes comprehendit, respondet illi populus: Et cum spiritu tuo. Et quasi captans auditorij benevolentiam illi primo proponens titulum eius quod intendit dicere, sequitur: *Sequentia, vel initium Sancti Euangelij, & quasi gratus laetis adeo nouis respondet illi populus, ut exposuimus: Gloria tibi Domine:* Et continuo format sibi crucem in fronte ut significet se fidem protestari Euangelij seclusa omni veterundia, facie elevata, & animo Christiano ac generoso: hoc enim de se praedicabat Apostolus: *Cur signum non enim erubescit Euangelium.* Formato iam crucis signo in ore ad illius pronuntiationem, & in pectore ad eiusdem conseruationem, illud alta voce decantat quo declarat se illud Christiana nobis audacia proponere.

50 **Q**uia dispositio ad hoc mysterium conuenientior est cognitio eius excellentiae per lumen fidei supernaturale & Diuinum, quia perfecte sumus instructi: ut debita praeparatione. Missa celebremus, ideo nobis proponit & cantat diaconus Euangelium antequam Sacerdos offerat sacrificium: nam quia Euangelium pacem refert, quam primum Diaconus illud decantauit, accedit ad Sacerdotem offerturque illi Missale in quo scriptum est, excolendum: & haec ratio est quare illud adoret: & cum Euangelium pacem praefert & salutem hominibus, posuimus in illo consistere, quod Deus illam nobis communicabit, atque in circo quasi illi pro tanto beneficio gratias referens populus, quamprimum eius audit nomen, respondet, *Gloria tibi Domine.* Quia sc. in illo nobis certa pacis ac salutis perpetuae nuntia deferuntur. Quam antiquam sit in Ecclesia legere Euangelium, probat Pater Mag. Soto de quo, ut refert Hugo, Pontifex Alex. qui rexit Ecclesiam anno 100. redempti mundi praecipit ut in illa legeretur, & Concilium Valentinum alledit ad Canones antiquos Apostolorum in quibus praescribitur legi Euangelium. *Antiquos canones relegenti, inter caetera hoc esse censuimus obseruandum: ut sancta Euangelia ante miserum oblationem in Missa Catechumenorum in ordine lectionum post Apostolum legantur, ut verba Christi & Sacerdotis sermones omnes audire possint.* Ex quo patet breuiter dicto colligitur antiqua consuetudo Ecclesiae praedicandi lecto Euangelio. Et in Concilio Laodiceensi antiquissimo decreuit ut Sabbatis legantur Euangelia cum alijs libris S. Scripturae. Et prout legimus in Actibus Apostolorum iam eorum tempore quidam erant Diaconi quibus ex officio competeat lectio Euangelij.

I. **Q**uid significet Euangelium. In 4. dist. 2. a. 4.

II. **E**ius instituta lectio. Can. 1.

III. **C**ur Diaconus praemittat Dominum uobiscum. b. f. cum.

Porro illud decantaturus ad latus secedit sinistram Altaris de manu dextra transferens ad sinistram Missale, ubi remanet donec absoluta sit oblatio sacrificij, quo datur intelligi quod Christus Dominus eiusque cognitio Diuinitatis translata sit a Iudaeis qui manum occupabant dextram primitiarum eius, ad populum gentilem denotati per sinistram, quia filius est quasi natu minor, *Permisit gentes ingredi uias suas:* uoluit enim ut populus gentilis eius locum occuparet in receptione & vera cognitione Christi in doctrina Euangelica ad cuius manum defertur Missale ad eius pronuntiationem & decantationem. In lege veteri populo Iudaico factae sunt de Christo promissiones: *Quorum est legislatio & promissio:* uerum tamen quando haec illis dantur & ipse uenit ut eum recipiant, eum remiserunt & a se procul abiecerunt. *In propria uenit & sui eum non receperunt:* Quocirca ad populum transijt gentilem, ubi receperunt illum & adorant ut Saluatorem suum & Redemptorem, uerumque Deum. Simile quid contigit Moysi: natus enim puer de matre sole formosior, & licet eum mater ut talem intueretur, non illum uult nec ut sumit alit, quimo a se repellit, in flumen praecipitat, quem filia Pharaonis ad fluminis crepidinem obambulans ex aquis eripit alioquin moriturum: circa quae subtiliter discunt: *Originalis extitit Christus, natus*

IV. **C**ur signum Crucis. Rom. 1. 16.

V. **C**ur legitur in oblatio sacrificij, quo datur intelligi quod Christus Dominus eiusque cognitio Diuinitatis translata sit a Iudaeis qui manum occupabant dextram primitiarum eius, ad populum gentilem denotati per sinistram, quia filius est quasi natu minor, uoluit enim ut populus gentilis eius locum occuparet in receptione & vera cognitione Christi in doctrina Euangelica ad cuius manum defertur Missale ad eius pronuntiationem & decantationem. In lege veteri populo Iudaico factae sunt de Christo promissiones: Quorum est legislatio & promissio: uerum tamen quando haec illis dantur & ipse uenit ut eum recipiant, eum remiserunt & a se procul abiecerunt. In propria uenit & sui eum non receperunt: Quocirca ad populum transijt gentilem, ubi receperunt illum & adorant ut Saluatorem suum & Redemptorem, uerumque Deum.

VI. **A**llegoria Moysi. Ex. 2.

tus est in Synagoga, in populo Iudaico, hęc eius Mater, & quamvis in ortu illius tot coruscant prodigia, & in ipso omnes impletas videat Synagoga de Messia Prophetias, quas illa custodiebat, recipere tamē illum renuit venientē, quoniam de gremio suo propulsi, cumque nō agnouit Mater licet esset: Vt etiam & ipsum contumelios fecit, qui a referens tantum sui contemptum, abiit & transit ad populum gentilem. *Vobis oportebat loqui, quasi conuenienter Diuine providentia dispositioni, doctrinam suam & predicacionem conuenit ad gentes. Ecce conuersimus ad gentes,* hoc modo ad gentes transit, vt ex illa proficiant, cum iam eius domestici illum non admittant, nec vt legitimam recipiant doctrinam eius Evangelicam: insuper vt significetur quod predicatio fidei Evangelicę quę per auditum intrat, per aures non intraret Iudeorum, permittit vt seno Pontificis auricula amputetur dextra eius symbolum, ob manum dextram primitiam eius, quia eam populus Iudaicus non erat habiturus ad recipiendam eius fidem: vt autem transitus hic designetur, transfertur Missale de latere dextro ad sinistrum Altaris & decantat Diaconus Euangelium in latere sinistro.

87. 13. 46

VI.
Alia Allegoria.

Ad eius decautionem defecunt luminaria: sicut stat D. Hieron. aduersus Vigilantium: *Per totas Orientis Ecclesias quando Euangelium legendum est accenduntur luminaria sole rutilante. Quod constat ex Concilio Rbemensis in signum quod Euangelium lux sit clarissima qua nobis celi gloria manifestatur: Claritas Euangelij gloria Dei, ait Apostolus, quia per illud veram & distinctam eius glorię noticiam assequimur: Vnde manifestauit nomē suum hominibus. Noctia prior quam de ea habebant homines, vclō contēta erat figuratum: modo vero publicato Euangelio absque omni velamine & figurarum innolucris illam cognoscimus: Nunc autem reuelata facie gloriam Domini speculantes. Vt autem significetur hęc clara cognitio precipitur vt dum cantatur, accendantur luminaria & pariter vt legatur ad partem, aquilonarem quia antiquius Altaria cum posteriori facie versus Orientem erigebantur ita vt Sacerdos versus Orientem conuersam haberet faciem vt. ver. hęc tur illud quod cecinit David: *Psalite Domino qui ascendit super celos & celorum ad orientem: vnde legitur Euangelium ad latus aquilonare, quo declaratur quod p̄ d̄teatio Euangelij expulserit de mundo frigus, nequitiam, & tenebras diaboli;**

1. Cor. 3. 13.

VIII.

Et legatur ad Aquilonē.

2. 6. 7. 33.

Princeps tenebrarum quis sedet in lateribus Aquilonis. Princeps hic qui partem hanc occupat, eo quod in illa thronum suum collocauerit, ex vi quam sentiet inferri sibi per Euangelium, quod versus partem illam cantatur, velut victus cogitur de mundo decedere sibi capillus p̄ se furorē euellens: Nunc princeps huius mundi eicitur foras.

S. Pontifex Anastasius pręcepit vt dum in Missa legeretur Euangelium omnes summa illud audirent attentione, detecto capite & corpore erecti: quo docemur quod fideles milites dicitur promptos esse nos oporteat ad eius defensionem, & securam ac constantem seculum confessionem: vtrumque enim significat stare erectum. Quamuis & alia dari possit ratio sique illa: quando assurgis & prois obuius alium receptum pilum manibus gestas, hoc agit vt reuerentiam indices qua illum suspicis gentiles excipiens: vnde vt sciamus qua reuerentia suscipiendum sit Euangelium, decet vt Ecclesia vt tu & omnes assurgatis caput detegentes quā debitam præstantes illi reuerentiam. In quo cōpletur illud Apostoli Pauli: *Fidelis sermo & omni acceptione dignus Christus Iesus.* Omni dignus est reuerentia, teque obstringit vt ipsum illa recipias: *In mansuetudine suscepit infirmum verbum. Ica.*

Idcirco assurgis stans erectus dum canitur Euangelium in signum quod omnem illi decet honorem, quando quidem per illud perfecte instruaris in veritate fidei, hęc enim est conuenientior præparatio & debita propter quę tibi conuenit vt Missam audias, & sacram recipias Communionem: vnde quotiescumque veneris auditorus Missam primo te erectus in actibus fidei supernaturalis & assentias credulique sumiter quicquid circa illam tibi proponit Ecclesia Mater omnis veritatis: *Columna & firmamentum veritatis* vocatur ab Apost. Paulo: & quicquid in Euangelio iuxta declarata iorem doctorum eius nos docet: hoc modo perfecte instructus in fide par est vt Missam audias, quantum sic assistas, vt decet Diuino huic Sacrificio: sic eleganter D. Thom. *Perfekte autem populus instruitur per doctrinam Christi in Euangelio a contentam, qua à suorum ministris legitur scribit à Diaconibus.*

Vt autem fidem integram præstentur verbis Christi, velut verbis primæ veritatis, iuxta illud sicut dicit D. Iohannis: *Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi? Dum finitur Euangelium cantatur Euangelium eiusdem sicut scriptum est in Concilio Niceni ex decreto, tunc dicitur*

decreto, in quo praeceptum ut in festis principalioribus in quibus celebratur aliquod Christi mysterium, cuius mentio fit in symbolo, quia sunt festa Christi S. Matris eius Mariae & Apostolorum qui fidem plantarunt; & doctorum qui illam declararunt, cantetur supra dictum symbolum *Credo*: quo datur intelligi quod ad quod populus corde credidit per lectionem Evangelij, ita perfecte instructus sit in fide, ut in symbolo idem ore confiteatur: ut enim dixit Apostolus: *Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem*: & in hoc impletur quod Christus suis iniunxit: *Pradicate Evangelium omni creaturae: qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit*. Et cum hic protestemur & confiteamur fidei nostrae mysteria, quae in Missa representantur, idcirco congruenter fideles instruuntur in fide per confessionem symboli: quatenus ita instructi accedere possint ad sacrificium iuxta eius excellentiam.

X. Vbi notandum quod, dum canitur vel dicitur Verbum illud *Et incarnatus est* &c. Toto illo tempore tibi sit spectandum non vnicum incurvanlo genu sed utrumque, in signum quod toto corpore Sacrosanctum hoc reuerentis mysterium eo quod toto corde credas illud ut verissimum: circa quod Nauarus insignem adfert doctrinam. Daemon enim eum qui ad confessionem huius mysterij se non inclinauerat, aggressus est & crudeliter fatis infregit illi alapam, dicens: si Deus pro me factus fuisset homo ut pro hominibus, maiori multo reuerentia quam illi huius articuli honorarem profectione in hoc Nauarus narrat eodem loco.

XII. Hic pars prima Missae absoluitur, quae dicebatur Missa Catechumenorum, quia huc usque permittit Ecclesia adesse Catechumenos: quia sicut huc usque fideles instruuntur circa fidei mysteria quae in Missa representantur, ita poterant admitti ad partem hanc Missae, cum etiam ad illos pertineret haec in fide instructio, ut testatur D. Dionysius, eo tempore Diaconus alta voce inelamabat: *Ita Missa est*, quod dicebatur Catechumenis, quibus permittit hanc iam decedere, quia eorum Missa iam erat absoluta. Et sicut supra diximus quod Missa dicebatur a dimittendo quia tunc illis permittit egressus, ita dicebatur Missa Catechumenorum. Quia cum tantum admittentur in templo, cum alijs fidelibus ut instruenter in fide & circa illa quae usque huc in Missa fiebant, manebant ipsi, idcirco usque ad hanc partem admittentur

qua finita discessus illis iniungitur: *Ita Missa est*.

Dicamus alio modo: ab hac parte iam intrat pars principalis Missae nempe secreta: quia vero tantum complectitur mysterium eius profunditatem; illis tantum proprium est assistere ijs quae sequuntur, qui Ecclesiae gremio comprehenduntur per cognitionem mysterium Dei per lumen fidei, in qua iam rite sunt instructi: cum autem Catechumeni nondum recepti sint in gremium Ecclesiae, habentur velut alieni in ordine ad illam: unde talibus notitia dari non potest absconditum eius: nec enim vere secreta domus tua cuiquam reuelas, qui non sit illi familiaris: & minus tibi cogitandum de Ecclesia: cum enim eius negotia secreta sint & occulta Sacramenta, tanto grauiora quam domestica tua, minus tibi persuadendum, quod eorum dabit ijs notitiam, qui eius gremio non continentur, nec coram illis tractabit ea quae tanti sunt momenti, quae sunt mysteria sublimia quae in Missa subsequuntur: quia Catechumeni se reputant ut Ecclesiae peregrinos: Et quia iam instat summum Missae mysterium quod alienigenis ne fas est communicare, idcirco dum eis instat celebratio, foras illos dimittit.

XIII. Praecepit Deus Filij Israel ut manducarent Agnum Paschalem singuli in domibus suis, Allego nullusque admitteretur alienigena, vel vicinus illis qui hoc vescebantur: quia eius manducatio solis seruabatur domesticis. Crebro diximus Agnum Paschalem inter ceteras figuras huius Sacramenti esse principalem: unde ut Sacrificium Missae velut in eo praefiguratum, figura responderet, iniungit Ecclesia ut Sacrificio Agni Christi Domini, quod ipse de se Patri offert in Missa, & manducationi eius in SS. Sacramento, tantum assistant domestici eiusque gremio conclusi, nempe fideles, ceteris foras alienigenis, sicut Catechumenis, quando haec Diuina in factis representantur mysteria, quae sunt eius principaliora: quia ad ea tantum admitti debent fideles instructi in fide: quocirca antequam celebretur, instrui vult illos perfecte per lectionem Evangelij & symbolum fidei *Credo*.

§. 19. Quia mysterium hoc rationem habet sacrificij, ad Missa offertorium populus cum sacerdote offert munera, quo significatur quod per istam coniunctionem eius oblatio Deo futura sit acceptior.

§. 20. Secunda pars Missæ primario pertinet ad celebrationem Sacrificij ad quam tantummodo admittebantur fideles iam perfecte instructi in cognitione supernaturali mysteriorum fidei: unde dicebatur hæc pars Missæ fidelium, sicut prima vocabatur Missa Catechumenorum, quia ad illam tantum admittebantur: quia vero hæc pars missæ proprie continet mysteria Christianismi primaria, quorum notitiam habemus per traditionem à temporibus Apostolorum, ut ait D. Basilius: ideo rationi consonum est ut solis Christianis concedatur eius interesse celebrationi & ea ratione vocetur Missa Christianorum, quos Sacerdos exhortatur ut se præparent ad contemplationem huius mysterij quod sequitur in Missa quæ inchoat: hoc enim significant verba illa quibus Sacerdos in principio populum salutatur: *Dominus vobiscum*; & statim post reddidit à populo responsum illum mox, ut oratione & meditatione se præparet ad oblationem Divinam huius sacrificij his nimirum: *Oramus*: hic etenim nullam indicat publicam orationem, ut alias, quam in persona pronuntiat populi, sed propriam personam quasi excitat illo verbo seu ferventi oratione, per quam se sacrificio præparet, quatenus tanquam Dei conspectui gratum, acceptet quod singuli de populo illi debent, per ipsum quod offert Sacerdos. Ita loquitur Pontifex Innocentius: quæ de causa principium huius secundæ partis, ex qua Missam prosequitur Sacerdos, vocatur offertorium: quia secundum antiquissimam Ecclesiæ consuetudinem fideles in ipso munera offerebant. Unde colligitur alia ratio cur dictum sit offertorium, nimirum quia tunc Sacerdos de manibus fidelium dona recipit quæ Deo consecrant: cuius consuetudinis meminit Pontifex Pius primus in suis Decretalibus & alij multi quos citat Sares.

I.
Secunda pars Missæ exponitur.

Lib. de Spiritu S. c. 27.

II.
Et dicitur Offertorium.

3. p. q. 83. a. 2. sec. 1.

Ex quo notandum hanc oblationem quæ fit in hac secunda parte Missæ, non esse illam in qua consistit essentialis ratio Sacrificij, de qua

disputat Theologus alio loco, sed esse tantum velut quandam materiam dedicationem quæ sacrificati debet post consecrationem futuram, ad quam refertur & diriguntur quæ loquitur Sacerdos. Huius oblationis quam agit Sacerdos, eo sensu quo diximus, materia est Panis & vinum ut in illa designetur Sacerdos unum Christi, communicatum & ab ipso derivatum in Sacerdotem, cuius virtute eius nomine hoc offert Sacrificium. *Secundum ordinem Melchisedech*, ut hoc clare dixit D. Augustinus: *et Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*: nec enim offerre oves, agnos, boves &c. Ut Aaron in suis Sacrificijs, sed panem & Vinum, sicut offerebat Melchisedech in suo, Divinum hoc præfigurans sacrificium quod offerimus in virtute Sacerdotij Christi.

In hac materia Panis & Vini quam offert Sacerdos multa occurrunt notanda mysteria. Primo, quod sit Panis absque fermento, quia in illo consecravit Christus, quando enim certum perfecti legalem, iam Pascha incipiebat: Et fermentum non inveniatur in domibus Iudeorum: cum enim omnes Iudei iam Paschalis solemnitatem celebrarent, in qua nefas erat veli fermento, ideo Christus illud non inveniit, unde celebrare debuit in pane non fermentato, ipso die eius institutionis, qui fuit *primus dies Azymorum*: quia Paschalis celebritas incipiebat ad vespere in hunc decima quartæ mensis Martij, atque in hoc die post sacrificium Agni Paschalis instituit Christus SS. Sacramentum, quem D. Ioann. diem vocat ante Pascha & ceteri Evangelistæ: *Primus dies Azymorum*. Et iuxta Dei sancitum esse non poterat in domibus Iudeorum panis fermentatus, ob quam causam illum Christus non inveniit, ac proinde consecravit in pane Azymo id est non fermentato: nec absque hic Divina providentia, quæ singulariter hoc ita disposuit propter convenientiam ob quam Christus in hoc pane consecraret, nimirum ad declarandum præ clara mysteria quæ nobis in hoc exponuntur, quæ secunda fide & doctrina nobis explicat D. Thom. ait enim: cum panis ille esse deberet materia SS. Sacramenti sub cuius speciebus lateret SS. Christi Corpus, absque illa peccati corruptione conceptum, ea de causa convenientius fuit ut panis electus in materiam huius Sacramenti, panis esset liber ab ea corruptione, quæ est in illo cui fermentum immiscetur: Et similiter quia in illo pane sine mixtura fidelibus nobis immutatur qua suavititate & ani-

ma puritate deceat vt hoc SS. suscipiamus. Sacramentum: si namque in illa materia sub eius speciebus oportebat latere SS. Christi Corpus, non permitatur rei corruptur mixtura, etiam in peccatore nostro esse debeat velut in loco quietis, quia Deus sibi quietem re putauit & delicias esse cum hominibus: *Delicia mea est cum filiis hominum*: indubie talem ab illo petit sinceritatem & puritatem, quam summa Diuini huius Sacramenti puritas & obulat: desiderat Deus cor illius qui eum recepturus est ab omni corruptione liberum, purum & simplex vt ita possit in illo suas imprimere condiciones, nec quiquam in ipso ponat ei impedimentum.

Secundo considerandum in hac materia panis & vinum quam offerit sacerdos in Missa, velut singulare mysterium, quod vino valde modica miscetur aqua. Concilium Triburense precepit vt adeo modica vino infunderetur aqua, vt tertiam eius partem non excederet: quoniam Patres Concilii Generalis Florentini iudicauerunt nimium hoc esse, vnde illam magis huiusmodi dicendo vt esset *Aqua modicissima*. Perio Domine, quid cause subest cum materia Sanguinis Christi Sacramenti sit vinum, sicut panis corporis est SS. non preceptum Ecclesia panis quidquam admisceri, vinum tamen misceri aqua licet modicissima? An forte in eius sanguine preciosissimo minor est sinceritas & puritas: hanc enim panis significat Azymus & absque fermento, quam in SS. eius Corpore nequaquam. Sciamus igitur cur in pane tanta debeat esse puritas & sinceritas; quae tamen in vino non seruatur: quoniam mandat Ecclesia fieri mixturam aquae cum vino? Hanc questionem ingeniose obiecit D. Thom. atque ad eius solutionem in corpore articuli huius caelestem ex SS. Pambus profert doctrinam, cui confortiter respondet primo, ex Papa Alexandro: cum enim in sanguine nobis expressus ac clarus Passio Christi Domini repraesentetur, in qua sanguinem profudit & aquam vt ait Evangelista D. Ioan. ex vlnate perfossi lateris: *Coniunxit sanguis & aqua*: ideo in calice non patitur Ecclesia solum vinum, sed etiam aquam sed vtriusque mixtionem: cum ex aperto Christi latere hae duo abundantissime profuxerint: *Non debet in calice Domini vinum solum, aut aqua sola offerri, sed vtrumque permixtum: quia vtrumque ex latere eius in Passione sua profuxisse legitur*. Secundo ex eo quod docet D. Ambrosius. *Lib. de Sa. vt declararetur vltimus effectus huius Sacra-*

menti, nempe nobis caeli portas aperire & ingressum ad gloria exhibere: vnde ad huius significationem aqua calici infunditur: aqua etenim, de qua Christus apud D. Ioan. ducit ad vitam aeternam: *Fiet in eo fons aqua saluentis in vitam aeternam*. Ita hoc exponit Diu. Ambrosius verbis: *Redundat aqua in calicem & salis in vinum aeternam*.

Tercio & proposito nostro conuenienter Ratio 3^a propter illud quod ait Papa Iohannes, aqua significare populum: *Aqua multa populi sunt*: vinum autem indicare pretiosum Christi sanguinem: quapropter mixto aquae cum vino in calice denotabit vniouem populi cum Christo. *Videmus in aqua populum intelligi, in vino vero ostendi sanguinem Christi*: Hinc quasi per euidenter consequentiam concludit D. Thom. *Ergo cum in calice vino aqua miscetur, Christo populus adiungetur*. Vt igitur hae denotentur Mysteria sit hae vini est aqua vino, licet in pane nulla permitatur: quia incorporatio populi cum sanguine Christi fieri debet ad sacrificium quod praeparatur: *Sint vnum sicut & nos*, quocirca vt illud quod populus offerit gratum sit aeterno Patri sacrificium, vniatur & incorporetur Christo quam vniouem significat hae aquae cum vino mixtura.

Quando reformidas aliquid alteri proponere, eo quod timeas illi fore per se minus gratum, Similitudine illi adiungis ipsi gratum, vt hoc modo prius do, recipiat & in gratiam suam admittat. Cae similitudinem, quando offerre intendis Patri filium suum olim illi contumacem & ingratum, quem in tanta rebellionis aut ingratiudinis poenam a facie sua & gratia reiecit; non praesumis illum Patri sistere vt eum in pristinam admittat gratiam; sed alium associas illi filium obediens, quique Patri suo ob motum integritatem patetque inclinationes sit gratissimus, quatenus ad latus illius alterum recipiat, hoc idem igitur nobis declarat Ecclesia; nos ipsos Deo offerre oportet, quia hoc sacrificium est Christi quod offerimus, & nostrum, etenim nos aeterno Patri conseruamus. Verum tamen in quantum per nos ipsos offerimus illi sacrificium non admodum gratum, eo quod vt filij contumaces & ingrati illum offenderimus: vt nos in gratiam recipiat & similis illi acceptum sacrificium, incorporemus nos ipsos & coniungamus fratri nostro primogenito Christo. *Primogenitus in multis fratribus: est enim filius Patri suo gratissimus: Sic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuit, & nos Diuino sub oblatos conspectui vt acceptabile admittet sacrificium*.

VI.
Nos per Christum Patri oblati, gratissimi sumus.

ficiam tantoperè enim Christus Patri suo placet, ut quidquid in nobis illi displicet, eius comparatione sit velut gutta aquæ respectu a. ylli & profunditatis aquarum totius pelagi: *Sicut gutta rosæ ante te orbis terrarum*: nos omnes unica sumus gutta: omnes enim homines omniaque mundi peccata instar guttæ sunt, quæ in manū pretiosi Christi sanguinis absorbetur: fuit etenim adeo pretiosus, ut sicut declarat Papa Clemens Sextus, una gutta valoris sit infiniti ad redemptionem nullum mundorum: quocirca adiungatur aqua sanguini vel vino, ut tu similiter hic coniungas cor tuum, animam, cogitationes, actiones, affectus & verba: *Coniunges te hostiæ*: ita namque olim, in lege veteri frequens erat hæc ceremonia, ut dum offerretur Sacrificium manus super caput eius quod offerendum erat, imponebantur. *q. d. Ego ex me ipso nequeo satisfacere Deo pro debitis, ut autem illum permoueas, quatenus me in gratiam suam recipiat huic me coniungo hostiæ illi gratæ, ut à Deo hæc mei cum illa vnione obtineam, quod per me ipsum mihi est impossibile.*

VII.
Duplex oblationis materia.

Habetur c. Om. Christ. de Consecr. Exo. 13. 15

1. Paral. 29. 17.

Epist. 3.

Vnde ab Offeritorio Missæ tibi persuade quod cor tuum, animam, & facultates illi coniuncta habeas, ut autem indicetur quod te pariter offeras, decreuit Ecclesia oblationem populi, quæ licet dicat *D. Remigius* quod vocetur oblatio, quia Subdiaconus illam præsentat & velut offert Diacono, hic autem Sacerdoti, nihilominus sic etiam vocatur quia omnes eam offerunt, & hæc de causa hortabatur Papa Alexander fideles ut omnes offerrent dona sua, quatenus Diuino satisfaciant præcepto in Exodo: *Non apparebis in conspectu Dei tui vacuus*, similiter ut *Regem imiteris David*, cuius primasium hoc erat studium offerre Deo quidquid boni possidebat: & hoc idem à populo suo deposcebat, quem exhortabatur ut Deo similiter de se ipso Sacrificiū offerret: & velut hæc celestis disciplina instructus comitabatur populus Sacrificiū Regis sui, per illud quod singuli in particulari sacrificabant *Ego in simplicitate cordis mei lætus obuii vniversæ huic & populum suum quæ hic reperitur est, vidi cum ingenti gaudio tibi offerre donaria.* Ex quo argumentum sumpsit Ecclesia ab antiquis temporibus obligandi populum ut aliquid in Missa Deo dedicaret. Papa Pius primus in suis Decretalibus huius meminit oblationis. Et Papa Fabianus monet omnes ut saltem diebus Dominicis aliquid offerant in Missa quam audierint: & colligitur hæc antiqua consuetudo ex eo quod

multi SS. Patres, quos auctor citat Nöterius adducunt in huius confirmationem. Antiquissimus Terullianus & D. Theodor. in d. p. tus referunt illud exemplum quod manifeste præcipit prædicta confirmat: qualiter Theodosius Sacerdos sacrificium Deo offerret in Altari, illud Sacrificium coniungens quod in ipso offerrebat D. Ambros. illi. Ut autem Sacrificium hoc quod Deo litatur, est voluntarium, idcirco ut voluntatis in hoc opere extirparet alacritas, D. Grego. statuit ut in signum huius hilaritatis, caneretur Offeritorium: dicit etenim Spiritus S. eius gratam esse oblationem, qui illam voluntate defert excitata: *Hilarem & letum in datorem diligit Deus*: quoniam in Veteri Testamento, legimus, quod Leuitus incumberat ex officio & consuetudine, canere quo tempore tempore victimæ Deo litabantur, & antea habebat Sacrificium: Sicut illud notat Dn. Hieronimus: quia ipsi Leuitæ vocibus suis musicæ adhibebant instrumenta, in figuram eius quod postmodum lex gratiæ in Ecclesia perfectæ: idcirco introductum fuit ut tempore Offeritorij organa pulsarentur & iolemais audiretur musica, in testimonium interiore gaudij quod in cordibus fidelium ex oblatio Deo præstiti Sacrificij, excitatur. Ut autem nostra Deo gratia sit hæc oblatio Sacerdotis coniungitur oblationi quæ fit in Altari, quo declaratur quod sicut Dei Filius se coniunxit humanitati venturus pro salute nostra, & passurus ignominias, iniurias & cruciatus: ita nos ut delictis, voluntatibus carisque gaudijs persequamur, opus est ut totiplos Sacrificio copulemus quod nomine & persona Christi Sacerdos offert in altari, ut ita præstitimus & in gratiam æterni Patris, dum eius nos distimus aspectui recipiamur.

§. 20. *Quanto magis Sacerdos appropinquat ad consecrationem, tanto maior requiritur puritas mentisque ad ea quæ in Missa agantur, attentio: idcirco Sacerdos ut ambo hæc indicet, sibi manus abluit, rogatque populum, ut pro eo supplices, sintque omnes attentis Sacrificio.*

Dum interim chorus decantat Offerendum sumit Sacerdos materiam sacrificij, panem scilicet, & vinum calici infusum, illumque Patri offert in hæc verba. *Insuper Sancte*

He. in Ps. Pater hanc oblationem etc. Personam hic repræsentat Christi, qui seipsum obtulit aeterno Patri, & iam propius accedit ad sacrificium. Expendit hic D. Chrysol. Theodoret. & Tertull sacrificium fuisse summæ puritatis, illud nominando: *Hoffiam puram*, vel cum prædictis PP. *Sacrificiū purum*: omneque Sancti de hoc pronuntiat vult, esse ipsam puritatem. Hunc illi titulum adscripsit D. Cyprian. qui demonstrans quam iusta sit Ecclesie dispositio, interdicens omnibus comæditis ne ad S. accedant. Communionem diuini huius sacrificij, sic ait: *Puto nec Maieftati diuina, nec*

Enangelica disciplina congruere, ut pudor & honor Ecclesie, tam turpi & infami contagione fædetur.

I. Vbi primo notandum, sermonem esse de Communionis illius tempore, qui in suis repræsentationibus obsecens & immundis actionibus popululum detinebant, secundum rei exigentiam: & plane indecens est ut illi tanta turpitudine, & libidine prostituti, ad ipsam accedant puritatem huius sacrificij, quod D. Cyprian. in abstracto (iuxta Logicos) vocat puritatem, quo significet quod sicut forma omnis puritatis & sanctitatis Deus se nobis in illo communicat: ita hac participatione indignus est, qui taliter accedit, ut eius puritas conscientie non respondeat sacrificij tati puritati.

II. Argumentum sane efficax quod nos confundit, qui accedimus illud oblatum, & eos pariter, qui accedunt illud accepturi, cogitque toto conamine adlaborare, ut hanc animæ nostræ munditiam & conscientie puritatem acquiramus: & pariter meditationem mysterij adeo sublimis, & humilitatis ex nostra indignitate, abiectione & miseria.

Ut vero intelligamus hæc duo nobis necessaria, ut præparati accedamus. Hic ubi Sacerdos propius accedit ad consecrationem sacrificij, & oblationem materiam consecrata, nobis incipit præferre dum sibi lavat manus quid hoc significet, nimirum emundationem non solum à culpis grauioribus, ut ad Missam accedamus, sed etiam à valde leuibus & minimis peccatis venialibus: etenim ut hanc denotet munditiam, tantum extremam eluit digitum, quod semper hanc indicauit puritatem: quod ipsum Christus insinuaui: etenim institutus SS. Sacramentum prius pedes abluat discipulorum, eaque actione demonstrauit & verbis quibus D. Petrum instruxit, supponendam esse ad S. Communionem munditiam à peccatis grauioribus, & similiter à venialibus & leuioribus. *Qui lotus est non indiget, nisi ut pedes lauet.* In primo supponit mundum esse oportere ab omni eo quod animam potest inquinare, & postquam hanc consecutus est

munditiam, quam omnes Apostoli in hac institutione habuerunt, ut ad hoc accedat sacrificium, requiritur ut extrema abluat, quibus perfecta notatur mundities, etiam à minimis & extremis quibus fedari possumus, inquinamentis: Ita docet D. Dionys. *Extremam ablutio significat emundationem etiam à minimis peccatis.* Et addit D. Thom. *Et talis emundatio requiritur ab eo qui accedit ad hoc Sacramentum.* Summam requirit puritatem etiam à minimis & venialibus, quibus anima possit inquinari: nam etiam illa profectum impediunt, quem in nobis Sacram. hoc operaretur: ut enim si Deo gratius ex parte illud offerentis, sicut est ex parte eius qui hoc in illo dedicat, oportet ut & in ipso omnimoda sit animæ puritas.

Respexit Dominus ad Abel & ad munera eius; quasi per hoc significans quod ipse subiectum esset acceptum, & hoc primo supponendum in Sacerdote hoc offerente, ut ipse Deo sit acceptus ob animæ motum, & conscientie puritatem, quam requirit summa illa huius sacrificij puritas: ut enim declararet quod ex ea Deo infinite gratus esset, ait: *Et ad munera eius.* Quasi correspondens illi puritati quæ Sacerdotem deceret communicantem, ea puritas quam in se sacrificium complectitur. Mea sententia declarat hoc D. Chrysoltoim. *Ad habermum conuincimus, qui solemnem frequentia conuenis, & cum Chrysi discipulo in immolacione Agni Pascha facere festinatis, sincera quæ sit, & plena e charitatis pectora, diuinis exhibete mysterijs: nulla sit in mente duplicitas, nec liuori libidine interior homo suscipere: agnum comesturus agni immensitiam præferat, nec immaculata ouis membra lupina malignitate transfundas in viscera.* A Sacerdote hoc celebrante sacrificium, & ab illud frequentante postulat D. Chrysolto. puritatem sinceritatemque agni qui in eo offertur, nempe Christi Domini. *Ece Agnus Dei.* Non intendit nos ad æqualem constringere sinceritatem quam habet agnus ille qui offertur, sed ostendere, ut videns in hoc sacrificio tantam puritatem & sanctimoniam, nullatenus patiarur, ut ad illud accedat, nisi saltem aliquam habeat quæ huic correspondeat: atque per hoc (meo iudicio) declarat quam stricte teneamus ea quæ fieri potest, vitæ sanctimoniam accedere, etiam minima purgata culpa quæ inquinare possit conscientiam, nec non ab omni terrene carnis ac sanguinis affectu omnino liberi: cum enim in hoc sacrificio Deo pascamur, par est ut aliquibus Dei conditionibus accedamus ornati: etenim cor aufferre carnis ac sanguinis occupatum affectibus, quantum

H h

num. 6

De cale. hierarib. 2.3.

3. p. 2. 2. 4. ad 1.

IV. Puritas à venialibus. Gen. 4. 4.

D. Chry. In princip. illarum 7. Hom. de Proditors & Cana.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

rumis lenibus, proculdubio gaudio delicia-
rum, quibus anima ex hoc possit cibo recreari,
porta obferatur: sic enim ait D. Aug. *Præceptum
Ser. 77. de desiderijs secularibus animum delectatio san-
35mpo. 6. cta declinat: & hoc est ratio D. Aug. nec miser
poterat vana veris, æterna caducis, spiritualia car-
nalibus, ut pariter sapias qua sursum sunt, & qua
saper terram, sed discernenda sunt. Et separanda
qua humana sunt, & extra velum relinquenda ei,
qui ad Sancta Sanctorum accedere intendit. Hæc
est anima puritas, qua docet nos acceden-
dum ad caeleste hoc sacrificium, Sacerdos dum
extrema digitorum abluit, ut nobis hoc profit
sacrificium.*

¶ 56 Secundo, quod huic requiritur meditatio in-
V. finitæ magnitudinis qua in illo offertur, & cog-
Etiam re- nitio nostræ miseræ ac vilitatis: atque ad huius
quitur declarationem petit à Deo Sacerdos: *In spiritu
pia medi- humilitatis & in animo contrito suscipiamur à te
tatio. Domine.* Quia vero meditatio tanti boni quod
nobis Deus largiturus est, est velut med. u. ma-
xime congruum ad obtinendum finem intentū,
ut Deo acceptum sit sacrificium, nobisque vile,
idecirco ut illud assequamur, petit Sacerdos con-
uersus ad populum, ut suas cum illo coniungat
orationes, ut ita profit omnibus, omnesque ex eo
optatam referant vilitatem: quod verbis illis
exprimit conuersus ad populum: *Orate fratres ut
meum ac vestrum sacrificium. Ecce.* Profunda ete-
nim meditatio, & animus addictus contem-
plationi eius quod præ manibus habemus, & in Mis-
sa sacrificamus ac Patri offerimus, nempe Chri-
sti, ipse causa erit, ut in nobis diuinum hoc
sacrificium secundum virtutis suæ operetur ex-
cellentiam.

Quantum opinor de hoc nos præmonuit D.
Apo. 2. 17. Ioan. dum Christum nominat: *Calculus candidus,*
& patet hæc euidenter, si communem S.
Paginæ loquendi formulam attendamus, qua
Christum appellat lapidem ut constat ex *Matia,*
Isa. 28. 16 ubi ad litteram de Christo loquitur: *Mittam in
Sion lapidem, probatum, angularem, pretiosum.*
Quæ omnia convenientissime quadrant SS. Sa-
cramento, quod in Missa offerimus. Ut autem
S. textus nobis exponat quam attentam, matu-
riamque contemplatione sit accedendum, adiun-
git: *Qui crediderit non festinet.* q. d. Conuenit ad
illud accedere, non præcipitanter, non festina-
to, non mente distracta, quam in vobis generat
affectus ad inordinatam vestram voluptatem,
sed præmissa longa consideratione eius quod
vobis in hoc sacrificio representatur, nec non
magnitudinis beneficij à Deo concessi, tam per

spiritualem ac diuinam hanc escam, qua vitam
animæ spiritualem nutrias, quam per sacrificij
cuius valore infinito dum Patri æterno offerimus
in satisfactionem debitorum tuorum, & sic de
rum qua commisit, perfecte Pater sibi tellu-
tur esse satisfactum, hoc igitur modo, & præmis-
sa hac præparatione ad illud accedito, ut tibi sit
emolumento. Si namque hæc tibi defuerit, ex di-
lo nihil aliud hauries quam ille, qui cadens su-
per lapidem sibi caput diffringit: sic ad hoc al-
ludit D. Marth. *Qui ceciderit super lapidem istum, Mater
confringetur.* Vbi patet illa præcipitatio, quæ illi
adfert, qui nullo præmissa examine ac medi-
tatione ad diuinum hunc lapidem SS. Sacramen-
tum accedit in sacrificio Missæ, per illa verba:
Ceciderit. q. d. Sicut ille qui negligenter accedente
vbi figat pedem, labitur, & de petra ad ima præ-
cipitatur, quo casu sibi caput in mille collidit par-
tibus: si namque curiosus viam indagaret, quæ Sacer-
transit, non leue pateret sibi commedum profu-
ciscendo, ad terminum enim pertingeret itineus
sui desideratum, similiter qui hoc frequentius
Sacram. non attendit vbi pedes figat animæ, in-
telectus s. c. ac voluntatis, sacrificij ritæ perpen-
denti excellentiam, & suauitatem saporemque
cibi sibi traditi: absit ut intentum profectus
iter ad beatitudinem per Christum Dominum
nostrum, qui nobis hic tribuitur sub specie pan-
nis, imo propter nimiam suam festinationem
qua præpropere communicat, corruet & offen-
det in diuinum hunc lapidem, quem propter du-
ritiam cordis sui qua accedit durissimum expe-
rietur. Quod D. Aug. in verbis illis aduertit: ete-
nim Christo Domino de caelesti hoc Sacram.
disputanti, respondit illi corde obdurato &
lapideo: *Durus est hic sermo:* durus est hic diu-
nus cibus ac sacrificium, sed ijs tantum opus
accidunt cordo, quales sunt, qui absque vlla me-
ditatione & conscientia examine præsumunt
illum aut offerre aut accipere: & ita dicitur: *Durus
est hic sermo durus,* illi namque qui tanta il-
lud Sacram. frequentant duritiam, experientur il-
lud durum in ista durissimi lapidis, qui ex auda-
cia suæ præcipitacione in illum corruunt, & ca-
put diffringunt, quandoquidem quibus esse ca-
sa debet salutis, sic eis condemnationis
mortisque argumentum: & tanto eorum erit
maior condemnatio, grauiorque collisio, quanto
minus fuerit examen & mysterij quod frequen-
tant præmeditatio.

Rationem hanc eleganter prosequitur D. Cyp-
ria. causans allegans cur Sacram. hoc effectus
producat contrarios in ijs qui præcipitanter
ni-
17 40

D. Cyr. in s. accedunt, & in ijs qui puritate conscientia nitidi, & examine ac meditatione premiffa feruidi, s. sumunt Synaxim: declarat autem discipulum hoc non provenire ex parte Sacramenti, sed dispositionis illud aut offerentis aut accipientis. Sacramenta (sic ipse) quantum in se est, sine propria virtute esse non possunt, nec vilo modo divina se absentat maiestas mysterij: sed quantum ab indignis se sumi vel contingi Sacramenta permittant, non possunt tamen spiritus esse participes, quorum indignitas tanta sanctitudinis contradicit. Ideoque alijs sunt hac munera odor vite in vita, alij odor mortis in mortem: quia omnino iustum est, vt tanto praesentur beneficio gratia contemptores, nec in indignis tanta puritas sua faciat mansuetudinem. Vt opinor respondet D. Cypria. quæstioni ex eo quod Deus cum sit summum bonum, & vbiicumque praesens est se communicet in salutem eorum qui illo perfiruntur, hic tamen vbi vere & realiter adest, & eundem deberemus experiri effectum, cum omnibus ad sit praesens, pro omnibus offeratur, & omnes qui volunt, illum recipiant, & inde oriri possit dubium, cur Deus inquam hec summum bonum, se SS. Sacramento absentet, respectu eorum qui non vitam sed mortem sibi in illo consequuntur: cum Deus sit ipsa vita, vix fieri posse quis credat, quod vbi est, & ei qui illum recipit, mortem possit adferre: cui lubilliter respondet D. Cypria. damnium illud non venire, quia virtus illi deficit Sacramenti, ne salutem inferat communicanti, nec vt intelligamus quod ab illo se Christi maiestas absentet: Nec vilo modo divina se absentat Maiestas: nec quia illum non omnes recipiunt, nec quia pro omnibus se non sacrificat: in quibusdam operatur criminum illorum indulgentiam, & in alijs auget gravitatem & numerum eorum; sed quia indigne accesserunt nulla preparatione, nullo examine conscientie dissoluti ad diuinum hoc sacrificium: haec autem indignitas paruaque dissolutio supremæ huius sacrificij contradicit sanctitati: unde tales praesentes accedere, eius fructibus non participant: vitæ autem ex illo participant qui preparatione vitæ spiritualis illud offerunt & recipiunt: mortis autem qui velut mortui nihil considerantes, non se praeparantes quasi præcipientes se in illud conijciunt quo sibi caput distrauant. Tales etenim, iudice Diu. Cypriano, contemptores sunt thesauri gratiae Dei, nec expedit vt ex eo ditentur, qui quasi talis non esset, illum excipiunt, nec ipse in illis ingressum iument, cum illi portas suo contemptu & socordia occludant.

IX. Vnde effectus adeo oppositi ex eodem Sacramento.

Vnde vt in tantam non salamur miseriam, hortatur nos Sacerdos vt ante ingressum ad sacrificium iam proximum nos animæ puritate & pia meditatione praeparemus, vt hoc modo Deo fiat acceptabile: *Vt moue ac vestrum pariter in conspectu Domini sit acceptum sacrificium.* & ita fructuum atque effectuum efficiamur participes, quos diuina sua producit virtute: nempe vitæ spiritualis & diuinæ, & plenæ scelestorum nostrorum satisfactionis, & eorum quæ Deo debemus in gratitudinem beneficiorum quibus nos cumulat. Et ni fallor, in hoc sequitur Ecclesia, quæ à Sacerdote has fieri decernit actiones, ad debitæ preparationis indicium, consilium Spiritus S. in L. Proverbiorum. *Quando sederis vt comedas cum Principe, diligenter attende qua apposita sunt ante faciem tuam.* Nam secundum expositionem D. Ambro. & D. August. loquitur hic de SS. Sacramento, quod in hoc sacrificio offerimus, & confirmatur ex versione Septuaginta. *Si sederis cenare ad mensam potentis, sapienter intendite qua apponuntur tibi.* Vocat S. Eloquium mensam Potentis SS. Sacramentum, in quo Deus diuinam suam manifestat omnipotentiam, in admirabili & instant aenea transubstantiatione substantiæ panis in substantiam corporis Christi, cum immutatio substantiarum, & conuersio vnius in alteram fieri non possit nisi per omnipotentiam Dei: idcirco igitur dicitur mensa Principis seu potentis: & vt ostendatur quanta sit ad illam attentione & preparatione accedendum, adiungitur: *Quando sederis, quo supponitur hac dispositione cibum hunc sumendum, quod frequentia verba clarius exprimit: Sapienter intendite, qua apponuntur tibi, attende quid sub his lateat speciebus: quia considerans Deum hic tibi in cibum proponi, & bucellam hanc tantæ esse puritatis & eminentiæ, stomachum oportet vt adferas animæ tuæ sitæ preparatum, & insigni munditia renitentem, illum recepturus.*

X. Sacerdotis exhortatio ad populum.

Proh. 2. 1-1

XI. Consilium Spiritus S.

88

Si quæras quanam hæc esse debeat preparatio, audi D. Augu. tibi hanc exponentem: in hoc ipso Sacramento, eiusque institutione exemplat in Ioan. inuenies clarissimum, in quo velut in speculo conspicias quod ipse te docet, vt inde debitam conscientias communicandi dispositionem. Sicut enim Christus Christus Dominus hoc instituit Sacramentum instituit nobisque tradidit, quando cor eius tanto flagra. hoc Saba- bat ipse charitatis erga homines, vt non solum camen nobis remanserit in cibum, sed insuper summa modum voluptate in eorum redemptionem seipsam tradidit flagellis, ignominijs, coronæ spinæ, Crucis ad illud ei denique & mortis: ita eodem modo Sacerdos accedens qui di.

H h z

qui illum & offert & recipit ut Sacramentum, & Christianus in S. Communionem illum manducans, oportet ut taliter se conignet eius amori, ut data occasione summa mentis alacritate vitam profunderet, seipsum mille cruciatibus, penis, mortificationibus, ignominijs & cruci subiiciens, si necessitas hoc postularat: itaque nullus sit in eo affectus alius, nullum desiderium, & voluntas nulla, quam Deo pari animæ suæ traditione satisfaciendi, qua Christus seipsum in SS. tradidit Sacramento. Sitque in omnibus voluntas ira diuinæ resignata & subiecta ad omnia eius præcepta & verba, ut hic innotescat, qualiter Christus se submitat Sacerdoti: nam sicut Deus ad verba Sacerdotis in consecratione se ita promptum exhibet & expeditum, ut quasi in illis ipsi obediens, quæ primum pronuntiata sunt; statim Christus adsit sub illis accidentibus: ita pariter Sacerdos & communicans eadem accedant præparatione qui correspondeat illi adeo promptæ obedientiæ: nempe se Deo ostendat obedientissimum quoad omnia diuina eius præcepta, ita ut in nullo eorum deficiat, sed promptissima obedientia ad eius diuina verba paratus sit illis obtemperare. Hæc à nobis postulat dispositio, & hanc declarat Sacerdos in illis actionibus quas ante sacrificium & consecrationem præmittit.

6. 21. *In reliquis Missæ actionibus que subsequuntur, indicantur illa, quas Christus ante Passionem suam mortemque operatus est, ad salutem & glorificationem nostram: que ad finem per benedictionem Sacerdotis exprimitur.*

59. **V**T iam approximat hora sacrificij progreditur Sacerdos representans vitam Christi, & quidquid ad Passionem eius mortemque spectat: cum autem sacrificium iam inflet, atque in eo nobis mors eius representetur: ex tunc eius prima proponit principia: nimirum illud silentium, quod obseruat Sacerdos in orationibus secretis: illud etenim denotat silentium quo Christus tacuit, nam data iam & pronuntiata Rom. II. 54. contra illum mortis sententia: *Iam non in palam ambulabat apud Iudeos, sed abiit in regionem iuxta desertum.* Iam publice non concionabatur, nec in Synogoga Iudeorum; vel ut ait V. Valdensis, quod significat primum illud silentium quo Christus siluit in hortu, quando recedens ab Apostolis

quis Patrem orauit, ut si possibile foret, transferret ab eo Calix Passionis ac mortis, in signum quod veram haberet naturam hominis mortalis, quodque ut talis mortem exhorresceret, ex cuius formidine hæc Christus verba pronuntiavit. *Pater Mater si possibile est, transeat à me calix iste.* quo dum occupatur subito prorumpit Sacerdos, & silentium infringit, quo significet, quod, dum Iudei sibi perlindebant, Christum iam obtinuisse, ipse Hierusalem ingreditur Dominica Palmaram, cui ut triumphatori mortis canticum illud, celebrimum gloriæ laudisve eius occurrunt: *O sanna filio David; benedictus qui venit in nomine Domini.* Et hoc Præfatio deuotam quam intro ducit Sacerdos, nimirum Iosephum illum procel. Præfationem, in qua Christum ut Regem Israel accedunt, qui præbuit & qui sequebantur, quo dicitur intelligi veteres illos Patres Christum adorasse ut verum Messiam, per fidem quam habebant quod esset venturus: & Sancti noui Testamenti qui illum iam habuerunt præsentem & cognoscunt per fidem supernaturalem Christum esse verum Messiam, quem antiqui illi Patres expectauerunt, & qui ad salutem omnium uenit: hæc omnia nobis designat ista Præfatio, veritas scilicet confessiones diuinitatis Christi, quibus illum honorant in illo solenni adori ingressu, quo receperunt eum intrantem Hierusalem: fructus etenim miraculum non minimum quod Christus patrauit, ad nominis sui glorificationem, & hostium suorum confusionem: cum omnes perturbauerit præ rabie & hore sibi eorum manducantes, quas manibus pedibusque ligas adstarent, ut triumphum illum impedire non potuerint: etenim Christus potestas eorum conturbauit iram viresque compescuit quibus contra eum infremebant, ut quando ex honore quo passim excipiebatur magis irascibatur, seum non possent effundere venenum, in Christum appropinquare, licet eum mortis reum proclamassent, et per omnes platearum angulos mortis sententiam intinuascent, nec non largissimas munera eis promississent, qui ipsum aut denuntiarent aut captum traferent: nec similiter impedit reuerentiam quam illi omnes deferbant: cum nullorum vel verbulo obgannire præsumeret. Hanc igitur celebrem processionem indicat Præfatio Missæ, quam referente Hugone composuit D. Dionysius & postmodum Pæpa Gelasius illam à Græca Ecclesia transtulit ad Latinam & Romanam, vnde non solum hic illam non composuit, sed nec primum fuit qui illam cantari iussit in Missa: quia ut ipse testatur Gelasius.

Can. In... mus novem Praefationes in Sacro Catalogo tan-
tummodo recipiendas : cit. a qua lege Magistrum
Soto : nec enim articulus est, qui modo tracta-
to 4. d. 13.
91. 4. 4.
60

III.
Nec etiā ad pietatem movet.
Nec solum Praefatio gloriofum hunc devo-
tar Christi ingressum, sed insuper nos ad maio-
rem excitat devotionem ad celebrandum hoc
sacrificium: unde postquam Sacerdos populū
cerebro repetitis verbis salutavit: *Domini vo-*
biscum: per quae declarat sacrificium hoc modo
celebrandum adeo esse præcellens, vt tam ipse
quam populus assistens singulari indigeat Dei
auxilio & gratia: quocirca nos quasi monet, vt
particulari attentione corda nostra sursum ad
Deum elevemus: quatenus summa huic adhaerens
celitudini terrena hæc & vilia nos ad se minime
pellat: hæc etenim dispositione requirit altitu-
do sacrificij. Hoc nobis illis verbis indicatur: *Sur-*
sum cæli. quibus nobis vt opū or illud sugge-
rit ex Iob. *Elevabitur aquila, & in arduis ponet*
nidum suum: inde contempletur cælam: cor ete-
nim gerit adeo nobile ac regale, vt quamvis in-
venit terræ fructus sibi in alimentum sumen-
dos, nihilominus vult ostendere, saltem non vt
tale quid considerandos, sed ex sublimi, vt ita
generose suæ satisfaciatur inclinationi. Hæc Dei
voluntas est vt cor habeamus adeo nobile &
deificatum, vt quamvis terrigenæ sumus, & in
terra creati, ex qua commune nobis sumendum
est alimentum, nihilominus ad cælestis ci-
bi magnitudinem nobis in hoc sacrificio præ-
parati, contemdit, vt licet propter materiale cor-
pus nostrum figere teneamur pedem in his
terrenis, saltem corde & animo sursum ferra-
mur ad altiora contemplationis hoc divinum
confideantes sacrificium: vt exinde supremam
eicæ huius cognoscamus eminentiam: etenim
ad mysteria adeo sublimia cor nostrum, &
affectus nostræ voluntatis huic requiritur ele-
vationis.

103. 19. 27
Apr. 11. 10
IV.
Oponet hæc my-
stera contem-
plari.

Vt D. Ioan caelestem contemparetur Hiern-
salem suscollitur ab Angelo. *In montem magnum*
& altum: excellentia namque huius civitatis
cognoscit non poterat ex inferiori loco nostri
hemispherij: mens & cogitatio sursum efferatur
in montem excelsæ contemplationis: affectus
voluntatis sedem figat in altissimis & feruentis-
simis Dei desiderijs: dum enim ad tantam ascē-
derit celitudinem, tunc optime dispositus cele-
stis huius civitatis visione recreabitur, & de al-
tissimis, quæ in eo reuelantur mysterijs instrue-
tur. Hic animus est erigendus ad huius myste-
rij celebrationem, & sacrificij adeo excellentis

oblationem: dumque eius celitudine & dignita-
te acinetur in sublimi, nihil sit in Sacerdote
celebrante quod carnem sapiat aut sanguinem
Nihil iam terrenum suscipietis: quicquid in eo est
caeleste esse oportet & spirituale: nam sicut in
sacrificio post consecrationem nihil nisi acci-
dentia & species notamus naturales, tamen in
interiori quod fides manifestat non est nisi sub-
stantia supernaturalis Divinae naturæ & SS.
Corporis Christi: ita similiter in Sacerdote il-
lud offerente & in Christiano assistente illud-
que recipiente, licet quoad extrinsecus accidentia
videamus hominis, hominisque formam, quæ ad
tamen interiora, totus sit spiritualis, Divinus,
vitæque præferat supernaturalem & Deifica-
tam. Vt autem ad hanc accedat perfectionem,
mentem elevet eiusque affectus, ad altitudinem
bonorum caelestium, & à terrenis his & cadu-
cis ac vilibus abstrahat: vt ita ad SS. præparetur
digne sacrificium.

Cælestis hic conceptus auctorem habet D. Et
Bernardum: *Intentiones, cogitationes, voluntates D. Bern.*
aff. itiones, venite ascendamus ad montem Domini. L. de amo-
ris Dominus videt & videtur. SS. Doctor omnes re Dei
intellectus sui & voluntatis actus imitat, omni- V.
nesque cordis sui affectus vt ascendat ad alti- Ita nos
itudinem montis Sanctissimi scilicet ad Altare, docet D.
in quo Divinum hoc offertur sacrificium: in quo Bern.
Domus videt & videtur. Videt nos Deus quia
particulari assistentia quasi appendit nostræ dis-
positionis affectum quo ad illum accedimus: Vi-
demus autem Deum, quia lumine fidei cognos-
cimus illum sub illis accidentibus: hic igitur, vult
D. Bernardus vt homo cum omnibus suis affe-
ctibus & inclinationibus ascendat: quia vero re-
morari possunt eius ascensum terrenorum solli-
citudo ad eas se convertit illasque alloqui-

VI.
Curæ sollicitudines, anxietates, poena, servitu-
tes exspectate hic cum asino corpore isto, donec ego
illuc properantes postquam adoraverimus, reverta-
mur ad vos. Vos sollicitudines, vos tribulationes
inquam & terrenorum molestias, manete cum
corpore irrationali in parte inferiori, vbi illæ
sunt habent locum, interim dum spiritu ratio-
nali ascendo ad illius sacrificij contemplatio-
nem, quod suprema tenor, ob eius excellen-
tiam, adoratione venerati. Spectat hic D. Bern-
id quod contigit in eminentissimo illo Sacrifi-
cio Abraham, quando Deo præcipiente egressus Allegoria VII.
est domo sua ac civitate filium suum unigenitum de Sacri-
ficio Isaac immolaturus quem optimus lenex ficio A
astimabat vt lumen oculorum suorum: deserit brahan
H b 3
cipia

enim famulos suos, & egreditur nullo alio quā filio suo comite quā erat sacrificaturus, & afino qui ligna & facinas de ferret vsque ad montem in quo filium suum erat sacrificaturus: Cum iam ad altum montis per- enisset ligna depo- nit ab afino, eiusque humeros onerat filij sui, cæ- tera omnia derelinquens, quatenus hi duo tan- tum ad montis cacumen ascenderent: locus hic erat à Deo designatus in Sacrificium. Terreno- rum cura exprimitur per societatem Emulo- rum Abraham, afinus oneratus corpus denotat irration. le quo velut onere pecuniarum & labo- rum huius vitæ prægrauatum, ipsū est quod maiorem eorum sustinet partem. Porro quando ascendimus ad montem Ecclesiæ ad Sacrosan- ctum Missæ Sacrificium: nam in eius verticem id est ad Altare ascendit immolaturus Sacerdos, terrestrium sollicitudines, carnis ac sanguinis affectus foris remaneant nec intrent in tem- plum, & corpus irrationale l. parum maneat ne spiritum perturbet, nam velut alter Isaac se hic offert cum hoc sacrificio, ascendat solus cum eo ad cacumen affectuosa contemplatione & accedat ad verticem montis præparatione ex- pedita oblaturus sacrificium, operetur spiritus, & ascendat ad cognitionem eius excellentiæ: *Sustollam te super altitudinem nubium.* Altitudo nubium de qua loquitur hic spiritus S. est alti- tudo corporis SS. Christi Domini, eius animæ & Diuinitatis sub nubibus illorum acciden- tium: super illa ascendat cognitio quam nobis Deus infundit infinite huius magnitudinis per lumen supernaturale, quod nobis communicat: ascendat ergo intellectus rationalis cum hac dis- positione: hæc etenim est quam tantum requirit sacrificium, & nobis indicatur per exhortatio- nem Sacerdotis nobis dicentis: *Sursum corda, ut* nec ad implicamus illud quod docuit nos Deus per Pro- phetam suam Hieremiam in similibus occasio- nibus: *Leuemus corda nostra cum manibus ad Do- minum in caelum.*

Isai. 58.
14.

VIII.
Sacerdos
nos mo-
net ad
elevationem
cordis.
Thre. 3. 41.
62.

Quia vero in responsione quam chorus no- mine populi reddidit sacerdoti, declaratur quod iam tales sint, prosequitur Sacerdos Deo gratias agens pro hoc beneficio, dicens: *Gratias agamus Domino Deo nostro,* & continuo respondet chorus: *Dignum & iustum est,* quasi diceret di- gnum est gratias Deo referre pro infinita libe- raltatis eius magnitudine, qua nos infinitis cum- ulat beneficijs bonisque celestibus, & ita hoc declaraturus ait: *Dignum est:* vique etiam expo- nat obligationem nostram gratias illi referendi pro debitis, quibus nec hæc beneficia subiece-

tunt quæ recepimus de manu illius, ait: *Et i-ustum est:* etenim tanto iustitiae illa tenemus re- cognoscere & quasi confirmans idem Sacerdos denno hoc repetit, dicens: *Vere dignum & iustum est,* suamque prosequitur præfationem declarat in illa perpetuas laudes quas spiritus Angelici ac beati in signum gratitudinis decantant pro- pter beneficia per Christum illis præstita, quo- nos impellat ut pariter cum illis perpetuas illi laudes infonemus: *Nos tibi semper & ubique gratias agere per Christum Dominum nostrum, Angeli per quem maiestatem tuam laudant Angeli &*

Et quantum verum sit quod Angeli per Chri- stum non sint redempti, quia eius non eguerunt Deo redemptione, nec illi qui illa eguerunt, iuueni Chri- stus eius capaces: nihilominus per Christum gratias referunt, quia per eius redemptionem non partici- pes reddidit eorum beatitudinis, nos locos eorum efficiens in possessione gloriæ eorum, & quasi demonstrando nos illis locos esse in la- dibus quas Deo reddimus, ipsam vitæ vocibus, quibus Euangelicus Vates Isaac & Euan- gelista D. Ioann. audierunt illos conijungendo personantes laudem Eucomia: *Sanctus, Sanctus, Sanctus,* quocirca nos eisdem eleuantes voces An- gelorum, quas ipsi cum ipso mysterium confiteantur SS. X. Trinitatis, aequalitatem Filij cum Patre, & Spi- ritus S. cum Patre & Filio: nec non ad decla- randam vnitatem essentis ac nature Diuinitatis in personis his personis, sequentia subiunguntur. *Veteris Testamenti: Dominus Deus Sabaoth id est Dominus crea- torum, atque hoc cantico confiteantur illi: et creatorem cæli & terre in eo quod dicitur: Pleni sunt cæli & terra gloria tua.*

Denique ad maiorem expositionem operum præfatione representemus ingressum Christi in Hierusalem, ipsam conclusionem verbis quibus vsi sunt qui Christum comitabantur ingre- dientem: *Benedixit qui venit in nomine Domini Deus.* Et decreuit Concilium Chalcedonense, ut in La- tina præfatione poneretur ex eo quod contigit Con- stantinopoli pro vt scribit D. Ioan. Damascenus: *Et cum enim lues contagiosa per vibem grassaretur, et tur & institueretur supplicatio in eam. Eum expo- situm Deo malo huic mederi signaretur. Ecce puer inopinato iuuenis quidam apparuit in caelum & post postillum reuersus testatur processionem se ibidem vidisse Angelorum decantantium: *San- ctus Deus, Sanctus spiritus, Sanctus immortalis, pro- ferere nobis:* quo dicto pestis plaga cessauit: vnde sanctum est vt in præfatione Missæ hoc cano- cum Deo caneretur, in signum gratitudinis pro tam singulari beneficio.*

63. Post representatam palmarum festiuitatem proponimus Passionem Christi, quocirca itarim profundum illud incipit silentium, silentium indicans Christi in Passione sua: *No respondit ei al illam verbum, ita ut miraretur praesentem* **XII.** Quem stricium hoc seruante silentium despexit & derisit Herodes: Herodes illi sic dicitur ad crucifigendum & nec verbum loquitur: *Sicut ouis a occisionem non aperuit os suum.* Hoc significat silentium in hac parte Missae: quia vero terminus Passionis Christi Crux fuit, in qua Christus vitam pro hominibus profundius perfecit quaeamque de se ac Passione sua scripserunt Prophetae: quia de causa in cruce significatur hanc consummationem, mystica illa & vltima protulit verba: *Consummatum est: idcirco durante hoc silentio non nisi cruce notamus quas efformat Sacerdos: Nisi aperuit os suum & rationem allegans D. Thom. cur Sacerdos tot efformet cruceas, sic ait: in quantum* **XIII.** Passio Christi per duos dies perfecta est gradus, & per varios gressus eius, diuentam est ad vltimum crucium tetatium, vt graduatio qua concluditur, declaratur, tot effingit Sacerdos: cruceas, quas super sacrificium efformat.

Præterea sicut in passione per Deum Christus traditus est quasi qui hoc permittebat & ordinabat vt ita tradetur: *Qua manus tua & consilium tuum deseruerunt fieri aduersus puerum sanctum tuum Iesum;* per Iudam, hic enim tradidit eum Iudæis triginta argenteis venditum, & propter Iudæos qui in ipso furoris sui bilem exereuerunt: declarat Sacerdos tres illas eorum species qui illum tradiderunt in primis tribus illis crucibus quas format dum ait: *Hæc dona hæc munera, hæc sancta sacrificia libera hæc significans hæc eminentia dona & bona, quæ in hoc mysterio consequimur sacrificio, nobis concessa fuisse per virtutem Passionis Christi, quæ sumpsit exordium ex traditione qua Deus Christus: tradidit, per Iudam & Iudæos. Christus venditus fuit sacerdotibus, scribis & pharisæis, & hoc declarat denuo repetitæ tres cruceas in hæc verba: *Benedixit, adscripsit, ratam* **XIV.** In duabus autem illis crucibus ad illa Verba: *Et nobis corpus & sanguis fuit* **XV.** declarat personam Iudæ illum vendentis, & Christi per illum venditi.*

Cum Christus cenaret cum discipulis suis in cena quasi designauit quid passurus esset quidque in Passione sua contingeret, & hanc præsignatione denotant duæ cruceas quas efformat vnam in Consecratione corporis & alteram in Con-

secratione sanguinis quibus illum designat ad vramque dicens: *Benedixit* **XVI.** Maledictus Iudæorum furor contuque Christum in Passione sua torfit vt nulli corporis eius sanctissimo membro parceret, quod diabolica non cruciauit immanitate, in tantum vt illum Proprieta confidens, nullum in eo locum inueniret illatum: *A planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas.* Et quamuis corpus illius tot vulneribus lauciatum fuerit, nihilominus vulnera illa præ cæteris excelluerunt, & ab Ecclesia festiuius sunt celebrata, quæ recepit in manibus, pedibus & lateribus: fuerunt etenim velut quinque portæ ditissimæ, in SS. eius corpore aperte per quas intrare possemus & diuini gaudere Diuinitatis, quæ quasi occulta erat sub illa humanitate tam crudeliter excepta: vt autem hæc quinque pretiosissima vulnera represententur, sacerdos in Missa quinque efformat cruceas ad illa verba: *Hosiam puram, hosiam sanctam, hostiam immaculatam, Panem sanctum vite æternæ & calicem saluus perpetuus.* Quo significetur non fuisse propria erimna ob quæ tam seuera passus est, quandoquidem in ipsa Passione & oblatu æterno Patri in morte quam patiebatur, se declaratur purum esse sacrificium, sanctum, & immaculatum, quodque perpetuam daturus salutem vulnerum nostrorum id est scelerum infirmitati, illa in corpus suum assumeret: nam illa recipiebat vt propria, quatenus nobis propria redderet æternæ vitæ gaudia, mediante valore huius sacrificij infinito: hunc enim Passionis suæ Patri consecravit.

Tria præter cætera occurrerunt in Passione velut præ latoria: nimirum extensio corporis Christi in cruce vt crucifigeretur, pretiosus eius sanguinis effusio, eiusque fructus vberimus: & hæc tria declarant tres illæ cruceas quas Sacerdos efformat ad illa verba: *Corpus & sanguinem sumserimus, omni benedictione* **XVII.** *Et præstas nobis, quæ significant tres orationes Christi, primam qua duplex intercessit pro inimicis: Pater dimitte illis, secundam qua Patrem deprecatus est, vt si possibile foret eum a morte liberaret, idque dum dixit: Deus meus, Deus meus, vt: quid dereliquisti me? Et tertiam qua spectabat consecutionem gloriæ suæ, quam his verbis exposuit: Pater in manus tuas commendo spiritum meum.* **XVIII.**

Iam crucifixus tribus in illa horis pendit à sexta nimirum vsque ad nonam, atque ad horum trium horarum expositionem, format Sacerdos

XVI. Animæ à corpore separatio.

cerdos tres illas cruces cum SS. Christi Corpore, quando illas efformans ait: Per ipsam etc. etc. ipse, etc. in ipso. Separatio facta est animæ à corpore, in duobus locis: nam tam corpus quam anima locum occuparunt sibi proprium, Divinitate tamen semper unita manente tam animæ quam corpori, corpus mansit in sepulchro, anima vero descendit ad inferos, partem illam sanam SS. Patrum eductura expectantium Christi adventum eos liberaturi. Vt autem denotentur hæc duo loca corporis & animæ, duas effugit cruces tribus immediate adhaerentes & coniunctas quas super calicem hæc dicens efformat: Et tibi Dico Patri omnipotenti in unitate etc. Et ultimo repræsentat in eo gloriosam & triumphalem Christi resurrectionem tertio die, in tribus illis crucibus quas efformat cum particula hostiæ quam dextra tenet. hæc verba pronuntians: Pax Domini sit semper vobiscum. Itaque gressus omnes passionis Christi repræsentat Sacerdos in Missa in omnibus diuersis his crucibus quas facit quo tempore sit memoria silentij quod Christus in illa servauit, per ipsam quod Sacerdos servat, ad hoc in missa punctum perueniens.

XVII. Primum Memento pro viuis.

Hic prodibat Diaconus in Missa D. Chrysof. exhortans omnes vt pro viuis orarent, atque ad huius consuetudinis conseruationem sic pro illis primum Memento. Primo loco statuetur Papam, Regem & Personas in dignitate constitutas Ecclesiastica & seculari, quatum regimini boni spectat vniuersale Ecclesiæ & ad illud pertinetia: & statim sequuntur Patres, matres, Parentes, amici & reliqui quibus se deuinum arituratur, Quorum tibi fides cognita est & nota deuotio. Confestim præcedentibus adiungit attentionem aham multo longiorem quo tempore Sacerdos impeditur consecratione panis & vini in corpus & sanguinem Christi ipsidem verbis, quibus Christus vsus est in nocte cenæ, eaque proferre incipit ab illis: Qui pridie quam pateretur & quamvis essentielles consecrationis panis sint illa que velut formam huius sacramenti pronuntiat; Hoc est corpus meum, quorum forma declarat quod ex illorum virtute sit sub illis speciebus corpus Christi, atque in vino; Hic est calix sanguinis mei etc. etenim per eorum virtutem sub eius speciebus laet Christi sanguis pretiosissimus; nihilominus ex præcepto Ecclesiastico tenemur ab his incipere; Qui pridie etc. nec omittendum enim in vtraque forma.

64

Et illa attentione qua huic interer te prepara ad eleuationem, confestim enim conspicias Sacrosanctam hostiam eleuari corpus scilicet

Christi, quo significatur enaliter Iudæi Christi in cruce exalarunt in oculis totius mundi, vti etc. illum omnes intuentes oculis fidei superatur. Eleuatis ex eius Diuinitate saluarentur, sicut illi qui hostiam serpentem aspicientes æneum quem Moyses exaltauit, ab alijs reddebantur immunes, Præterea statim licebit intueri eleuationem sanguinis eius per etiosissimi in calice, quo demonstratur quod dum Christus in aere suspensus fuit, tunc ille effusus fuerit; similiter vt fructus ostendat Christi sanguinis effusi, non limitatus, nec vni soli appropriatus Nationi, Proincia, seu Regno, sed quod omnibus generaliter seruiret, sicut autem inter elementa minus est alicui appropriatus quandoquidem omnibus sine ulla limitatione deserviat. Imaginare o Christiane te sub hac cruce consistere, & mentis oculis sursum ad illam eleuatis hæc illi verba pronunties. O plæna SS. terram hanc secunda maledictam, quatenus tua virtute anima mea tales profuerit fructus quales de tam pretiosa pluuia quis potest expectare. O oleum sanctissimum hanc cordis mei tempera duritiem quatenus amore liquebat tanti benefactoris. O caeleste balneum mea cura vulnera: vnica quippe gurgis sufficit omnium mundi curate vulnera. His delictis animam tuam recrea quando mentis oculis corpus & sanguinem Christi in hostia & calice intueris.

Deinde brachia extendit Sacerdos, brachia Christi denotans extensa, & perseuerata silentij in signum silentij quod amici eius in Passione seruauerunt, qui Erant à longe: quidam enim iugerant, alij stabant absconditi, quinimo & inter ipsos vnus reperiens est qui eum negavit, nec erat qui vel verbum loqueretur vel eius honorarem protector defenderet. Vt autem scitemus hoc Christi sacrificium etiam mortuis prodesse, eorum sit hic commemoratio in secundo Memento pro defunctis, & semper perseuerata silentium indicium silentij amicorum eius quorum nullus eius in se causas suscepit defendendam, sed omnes tacerunt: ad summum auditum est profundum de peccatore Virginali SS. Matris eius spiritum: quocirca tunc Sacerdos illud indicaturus vocem attollit & ait: Nobis quoque peccatoribus. Et quandoquidem ea hora Latino illum confessus sit vt Dominum Regni caelorum, ab illo supplex ingressum in illud postulans: Domine memento mei dum veneris in Regnum tuum. His verbis conformiter quasi ipsam stratur, quibus gloriosam declarat Laronis in cruce confessionem: Nobis quoque peccatoribus. Hic re-
ipsum

XVII. Secundu Memento pro defunctis.

ipsum considera & latroni statue collateronem dicens: Domine mi non presumo latusingere SS. uir Matris, est enim ipsa puritas, ego vero horrendis infimorum scelerum foeteo lordibus & ad latus tantæ puritatis enormior apparet immunditia meorum criminum: nec me locum adiungam dilecto discipulo tuo Ioan. nec feruenti Magdalene: nix etenim sum congelata, atque tanto amoris igne proximus conlumeret. Latroni comes adhaeret, & cum ipso vociferabot: *Dñe, memeto mei.* Quocirca omniū nomine deprecatur sacerdos: *Nobis quoque peccatoribus.*

Luc. 23. Post hæc frangit silentium & altus legit *Pater noster*, voces significans Christi: *Voce magna dixit: Pater in manus tuas commendo Spiritum meum.* Hic meminisse oportet eius quod ait

Hebra. 5.7 Apostolus: *Cum clamore ualido & lacrymis offerrent:* Hic enim se pro nobis offert, unde optime quadat *Pater noster*, quod D. Gregorius hoc loco statuit ut voces nostras Christi uocibus coniungamus: hoc enim ante eadentibus uerbis indicatur: *Fræceptis salutaribus moniti & diuina institutione formati audemus dicere &c.* & statim iterum seruat silentium quo mortem exprimat qui creatus omnes Christo moriente oppressit. Hic hostiam in duas diuidit partes, quarum unam in duas alias diuidit & unam earum immittit in Sanguinem, significans Diuinitatem & humanitatem Christi: Diuinitatem denotat pars quæ manit integra: quia Diuinitas nullam passæ est læsionem, h humanitas pars ea est quæ diuiditur, in signum quod in morte Christi uere ac realiter anima discederet à corpore, corpus autem cum sanguine in sepulchro, anima uero in limbo.

Habetur de C. 10. c. 2. Dist. 2. Vel nisi dicamus cum Papa Sergio. loquente de corpore mystico Christi significat tres status in quos diuiditur. Primus est beatorum qui iam surrexerunt in corpore glorioso, qualis est Christus eiusque SS. Mater & alij sancti qui iam in corpore & anima cælesti fruuntur beatitudine, & huic statum significat pars illa hostiæ consecrata, quæ in calicem demittitur & Christi sanguini adunatur, indicium alterius uisionis in ipsis animæ cum corpore. Pars quam sumit Sacerdos statum significat corporis mystici. Christi nam uelut uiaatoris & peregrini hic adhuc uiuunt uita subiecti mortali ad cuius sustentationem cibo indigent alimeti: ut autem declaretur illos hoc cibo conuersari, manducat Sacerdos partem illam SS. Sacramenti, & quia iusti in hac uita mortali oppressionem non euadunt qua illos infestant satir accretæ propriæ passionis,

quæ illos continuo impugnant, quas perpetua student refranare diligentia; *Sicut & factus comesus conseruitur dentibus* (ait D. Thom.) *ita uicines in terra passionibus conseruitur*, idcirco ut ait. 5. in hac particula hostiæ designetur hic status sol. ad 6. Ecclesiæ, quæ pars est corporis Christi mystici, eam sacerdos sumit illam dentibus premens quasi læceraturus. Alia eiusdem pars in primitiua Ecclesiâ remanebat in Altari, quæ consuetudo propter varia inconuenientia abrogata fuit, licet semper manserit significatio, ea licet quod pars illa statum exprimat iustorum quorum animæ post mortem uel in cælo Diuina gaudent uisione uel in purgatorio debitis suorum satisfaciunt imperfectionum, quorum corpora remanent in sepulchro usque ad consummationem sæculi: tunc etenim ad perfectam resurrectionem gloriæ possessionem: quod D. Thom. his uerbis expliuit.

Hostia diuiditur in partes, tunc habentos. Plebe sica notat uinos seruata sepultos.

Statim sequitur *Agnus Dei*, quibus uerbis Sacerdos omnibus pacem applicat, & Christi denotat resurrectionem, suos etenim saluans pacem applicatus est. *Pax uobis*: & merito dicit enim Spiritus S. *Erit opus iustitia Pax*: nam congre sequitur pax post executionem iustitiæ, laisfecit illi morte sua Christus, & deinde per resurrectionem suam perpetuam nobis offert pacem: *Ipse est pax nostra, qui fecit utraque unum*, atque in signum quod illam sumus adepturi, pax toti populo datur. & sacerdos sumpto Christi corpore, sacram Communionem cæteris exportat: Consuetudo hæc Ecclesiæ fuit primitiua: quia eo tempore fideles quotidie communicabant postmodum abstinerunt, & tantum post octiduum communicabant, circa quæ late dicitur M. Soto.

In cuius rei memoriâ nobis modo datur panis benedictus, quo monemur, cum omnes sacramentaliter non communemus, saltem spiritualiter & seruido affectu cum Sacerdote communicemus, ut merito fructum hauriamus, quem largiri nobis potest affectus ille feruentior: si namque qui occidit alterum ex affectu male suæ uoluntatis, quantum est ex parte sua, uitam illi admittit cui mortem excepit, & Deum grauissime offendit: indubie qui communicat secundum primum suæ deuotionis affectum, quantum est ex parte suæ dispositionis, dicere licet quod communicet, & merito fructum consequatur bonæ suæ uoluntati correspondenti. Quia uero Ecclesiâ uniuersaliter agnoscat ut supramum

66

17. 31. 17

In 4. sem. dist. 1. c. 9. 1. 97. 10.

nam beneficium illud quod Deus seipsum in cibum sibi illis speciebus in S. Communione, idcirco postremis orationibus quas peracta communionem sacerdos cantat gratias illi refert, in signum gratitudinis, quas potest maximas. Quibus iunctis sacerdos impertit benedictionem, qua non recepta iuxta Canones illicitum erat exire: nam

fuit hoc Sacrificio, nimirum ultimo die mundi, copiosa illa nobis dabitur benedictio: *Pater benedicti Patri mei, postea te paratum vobis Regnum à constitutione mundi, per quam gloria perfruemur, quæ hanc subsequetur æternam. Ad quam nos perducat Dominus noster Iesus Christus Amen.*

Quæ in hac forma inaduertenter illapsa sunt, in alia forma emendata sunt.

IN.